

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav jazyků a komunikace neslyšících

Bakalářská práce

Nela Jirsová

Přístupnost vybraných webových stránek pro neslyšící uživatele

Voice: Accessibility of Selected Websites for Deaf Users

Praha 2023

Vedoucí práce: Mgr. Helena Andrejsková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce Mgr. Heleně Andrejskové za její cenné a trpělivé vedení v průběhu psaní bakalářské práce. Velké díky patří také Mgr. Radku Pavlíčkovi za jeho čas a odborné připomínky k tématu. V neposlední řadě děkuji také respondentům, kteří se nebáli zúčastnit se výzkumu, neboť bez nich by tato práce nevznikla.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 30. 7. 2023

Nela Jirsová

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou přístupnosti webových stránek vzhledem k neslyšícím uživatelům. Cílem práce je zmapovat situaci dvou webových stránek vybraných organizací, konkrétně České unie neslyšících a Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR. Dále si práce klade za cíl poskytnout vhled do webové přístupnosti především v souvislosti s naplňováním rovnocenného přístupu k informacím ve vybraných právních dokumentech a předpisech, s pravidly pro tvorbu přístupných webových stránek a s překladem do českého znakového jazyka jakožto jedním z možných řešení přístupného webu pro neslyšící osoby. Pro naplnění cílů práce byla výzkumná část realizována na základě prostudované literatury, nástroje pro ověření přístupnosti a uživatelské zkušenosti autorky práce, a následně skrze polostrukturované rozhovory s neslyšícími respondenty. Jedná se o jeden z prvních kvalitativních výzkumů v oblasti webové přístupnosti pro neslyšící jedince v České republice, který se zaměřuje právě na tyto organizace.

Klíčová slova

neslyšící, organizace, osoba se sluchovým postižením, přístupnost, rovnocenný přístup k informacím, webové stránky, webová přístupnost, znakový jazyk

Abstract

This bachelor's thesis deals with the issue of web accessibility with respect to Deaf users. The aim of the study is to map the situation of two websites of selected organizations, namely the Czech Union of the Deaf and the Association of the Deaf and Hard of Hearing Persons in the Czech Republic. Furthermore, the thesis aims to provide insight into web accessibility, especially in relation to the implementation of equal access to information based on relevant legal documents and regulations, rules for creating accessible websites and translation into Czech sign language as one of the possible solutions for a deaf-friendly web. To achieve the objectives, the research section of the thesis was carried out based on a thorough review of literature, accessibility testing tool, and the author's personal experiences and then through semi-structured interviews with Deaf respondents. This is one of the first qualitative researches in the field of web accessibility for Deaf individuals in the Czech Republic which focuses specifically on these organizations.

Key Words: deaf, organization, people with hearing loss, accessibility, equal access to information, websites, web accessibility, sign language

Obsah

Úvod	8
Použitá terminologie	10
1 Neslyšící uživatelé internetu a webových stránek	13
1.1 Znakový jazyk jako první jazyk neslyšících osob.....	13
1.2 Český jazyk jako druhý jazyk pro neslyšící osoby	15
2 Přístupnost v kontextu diskriminace a audismu.....	18
2.1 Definice přístupnosti	18
2.2 Diskriminace jako opak přístupnosti.....	19
2.3 Audismus a přístupnost.....	21
2.4 Veřejný ochránce práv	21
3 Přístupnost v právních dokumentech	23
3.1 Klíčové termíny z právní oblasti	23
3.2 Právní dokumenty a předpisy obsahující přístupnost.....	24
3.2.1 Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením.....	24
3.2.2 Listina základních práv a svobod	26
3.2.3 Zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon	27
3.2.4 Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů	28
3.2.5 Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy	29
3.2.6 Zákon č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací.....	29
3.2.7 Vyhláška č. 64/2008 Sb., o přístupnosti.....	31
3.2.8 Směrnice 2016 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací	31
3.2.9 Směrnice 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb	31
4 Přístupnost webových stránek.....	33
4.1 Uvedení do problematiky webové přístupnosti.....	34
4.1.1 Důležitost přístupného webu	35
4.1.2 Kdo se webovou přístupností zabývá?	36
4.2 Mýty o přístupném webu	38
4.3 Pravidla pro tvorbu přístupného webu	39
4.3.1 Kritéria přístupnosti: Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)	40
1. Vnímatelnost	42
2. Ovladatelnost.....	43
3. Srozumitelnost.....	43
4. Robustnost.....	44
5 Překlad webových stránek do českého znakového jazyka	46
5.1 Překlad mezi dvěma jazyky a dvěma kulturami	46
5.2 Překladačský tým.....	47
5.2.1 Kompetence překladatele	48
5.2.2 Důležitost neslyšícího překladatele	48

5.3	Překlad jako řešení přístupného webu pro neslyšící	49
5.4	Faktory ztěžující či znemožňující překlad na webových stránkách.....	50
5.4.1	Nedostatek kompetentních neslyšících překladatelů.....	50
5.4.2	Finance	51
5.4.3	Aktuálnost.....	51
5.5	Shrnutí	51
6	Výzkum webových stránek vybraných organizací pomocí analýzy WAVE a WCAG	53
6.1	Analýza přístupnosti webových stránek vybraných organizací.....	53
6.2	Nástroj WAVE pro ověření přístupnosti.....	54
6.3	Vybrané webové stránky.....	55
6.3.1	Česká unie neslyšících.....	55
6.3.2	Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR.....	60
7	Hodnocení webové přístupnosti pomocí rozhovorů s neslyšícími respondenty	66
7.1	Inspirace a motivace k výzkumu.....	66
7.2	Hypotézy a cíle výzkumu.....	66
7.3	Metodologie výzkumu	67
7.4	Omezující faktory výzkumu.....	68
7.5	Pilotní výzkum	68
7.6	Výběr respondentů	69
7.7	Rozhovory týkající se otázek přístupnosti	69
8	Výsledky analýzy vybraných webových stránek.....	71
8.1	Charakteristika respondentů.....	71
8.2	Analýza polostrukturovaných rozhovorů s respondenty.....	71
8.3	Shrnutí výzkumu	83
	Závěr	84
	Seznam použité literatury	86
	Seznam obrázků.....	94
	Seznam tabulek	95
	Příloha 1 Otázky z kvalitativního výzkumu	I
	Příloha 2 Profily respondentů a jejich charakteristika	IV
	Příloha 3 Překlady rozhovorů s respondenty do českého jazyka.....	VI

Úvod

V dnešní digitální éře, kdy se internet stává nezbytnou součástí každodenního života, je přístup k informacím zcela klíčovým faktorem pro zapojení člověka do společnosti. Mnoho uživatelů však stále stojí před překážkami, které jim brání využívat potenciál internetu naplno. Mezi nimi jsou i neslyšící jedinci, kteří se často potýkají s bariérami na webových stránkách. Bakalářská práce se proto věnuje problematice webové přístupnosti pro neslyšící uživatele a důležitosti jejího řešení.

Přístupnost jako taková je v oblasti internetu velké téma, na které je upozorňováno mnoha osobnostmi zabývajícími se přístupností i samotnými webovými stránkami, které se snaží o maximální zpřístupnění. Její naplňování potom řeší konkrétní právní dokumenty a předpisy, které se přístupností a přístupem k informacím zabývají. Avšak i přes úsilí těchto snah se ne vždy daří dosáhnout požadovaných cílů.

Hlavním cílem této práce je poskytnout ucelený pohled na téma webové přístupnosti z perspektivy neslyšících osob. Práce se snaží přispět k šíření povědomí o problematice webové přístupnosti pro neslyšící uživatele a může sloužit jako inspirace pro tvorbu přístupných webových stránek, které budou otevřeny všem uživatelům bez ohledu na jejich individuální potřeby.

První kapitola práce je zaměřena na vysvětlení důvodů, proč by webová přístupnost neměla být u neslyšících osob opomíjena. Vychází ze skutečnosti, že pro neslyšící uživatele je český znakový jazyk jejich mateřským jazykem, a právě tento jazyk by měl být na webových stránkách obsažen, aby mohly tyto osoby plně vnímat obsah webu a začlenit se tak do online prostředí stejně jako ostatní uživatelé internetu. Následující dvě kapitoly představují obecný koncept přístupnosti a její vazbu na problematiku diskriminace. Důraz je kladen na právní dokumenty a předpisy, které s tímto tématem souvisí a které popisují právo na rovný přístup k informacím. Klíčovým pilířem této práce je 4. kapitola, která se věnuje podrobnému prozkoumání pravidel pro tvorbu přístupného webu, přičemž je pozornost zaměřena na pravidla Web Content Accessibility Guidelines a z nich vycházející kritéria přístupnosti. Konkrétně se jedná o pilíře vnímatelnosti, ovladatelnosti, srozumitelnosti a robustnosti. Všechny tyto pilíře jsou sestaveny tak, aby obsáhly co nejširší přístup k informacím pro všechny uživatele.

Následující kapitola zakončující teoretickou část práce se zabývá překladem do českého znakového jazyka, který považuji, jak bude v práci blíže představeno, za jediný reálný a účinný způsob, jak zajistit přístupnost webu pro neslyšící uživatele. V souvislosti s překladem webu budou popsány také faktory, které ztěžují či znemožňují překlad na webových stránkách. Pro lepší orientaci uvádím za teoretickou částí práce shrnutí, které rekapituluje důležité informace, které byly v kapitolách popsány.

Druhou částí práce je výzkumná část, ve které budou podrobně analyzovány webové stránky dvou vybraných organizací, konkrétně České unie neslyšících a Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR. Tato analýza bude provedena ve dvou krocích. Nejprve na základě prostudované literatury, nástroje pro ověření přístupnosti a mé uživatelské zkušenosti jakožto autorky práce. Následně pomocí dopředu stanovených otázek, které byly sestaveny z předchozího kroku. Otázky mají za cíl zjistit, jak neslyšící uživatelé tyto weby vnímají z hlediska přístupnosti a zda jsou pro ně důležitým zdrojem informací.

Vycházím přitom z několika hypotéz. Předpokládám, že starší generace, která tvoří menší část mého výzkumného vzorku, bude tyto stránky sledovat méně často než právě mladší generace, která se obecně na internetu pohybuje více. Dále předpokládám, že webové stránky organizací pro neslyšící na přístupnost pamatují více než jakékoliv jiné webové stránky, které neposkytují služby osobám se sluchovým postižením, a zveřejňují tak větší množství videí s překladem do českého znakového jazyka. Právě na těchto vybraných webových stránkách předpokládám, že se na nich neslyšící z tohoto důvodu lépe orientují a vyskytují se na nich pouze důležité a nepřiliš složité informace, které jim obsah zpřístupňují. V závěru se budu snažit na základě všech získaných informací zkompletovat odpovědi od neslyšících respondentů a poukázat skrze ně na otázky přístupnosti, které z výzkumu vyplývají.

Použitá terminologie

Pro ucelený přehled a účely této práce považuji za důležité objasnit a vysvětlit terminologii, kterou budu v průběhu práce používat, neboť věřím, že povede k lepšímu porozumění obsahu práce. Použitou terminologii rozdělují na dvě oblasti: na termíny ve spojitosti s neslyšícími osobami a termíny spojené s webovou přístupností.

Terminologie z oblasti sluchového postižení

Termínem **osoby se sluchovým postižením** označujeme neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé osoby. Jedná se o zastřešující termín. V dnešní době stejnou roli plní termín neslyšící, v němž se neobjevuje slovo „postižení“. Nepoukazuje na vadu, kterou je potřeba opravit, ale na komunitu lidí mající vlastní jazyk a kulturu. Každý z nich má však zcela odlišné potřeby a preferuje různé komunikační systémy (Hudáková, Motejzíkova, 2005). Ve své práci budu proto používat především zastřešující termín neslyšící, pokud nebude potřeba poukázat na konkrétní osobu se sluchovým postižením a vymezit přesný termín.¹

V případě, že se člověk jako neslyšící narodil nebo ztratil sluch před vytvořením řeči, používáme termín **prelingválně** neslyšící lidé. Pokud si však člověk osvojil mluvený jazyk a teprve poté k němu došlo ke ztrátě sluchu, mluvíme o **postlingválně** neslyšících lidech (Motejzíkova, 2011).

Mateřský jazyk (se zkratkou L1²) je podle Slobody (2017) nahlížen dvěma způsoby, a to jako jazyk, jež si člověk osvojí jako první, nebo se kterým se ztotožňuje. Jedná se tedy o jazyk, ve kterém dokáže přemýšlet a skrze něj komunikovat s ostatními. Oproti tomu **cizí jazyk** (L2³) je jiný jazyk než ten mateřský. Pro většinu českých neslyšících je český jazyk jazykem cizím.⁴

Intrakulturní komunikace je chápána jako komunikace uvnitř komunity, mezi skupinou neslyšících osob, kteří ke komunikaci využívají především znakový jazyk, a **interkulturní komunikace** jako komunikace mezi dvěma kulturami, a to mezi světem

¹ Zákony stále dávají přednost termínu osoby se sluchovým postižením, a tudíž se i s tímto termínem budeme na dalších stranách této práce setkávat.

² L1 jako první jazyk (z anglického *first language*)

³ L2 jako druhý jazyk (z anglického *second language*)

⁴ Pro srovnání, pro většinu mladší české populace se jedná například o anglický jazyk, který se žáci učí již na základní škole (Mertins, 2017).

neslyšících a slyšících, kde dominuje především znakovaná čeština (Macurová, 1994; srov. Macurová, 2006) a další komunikační systémy vycházející z českého jazyka.⁵

Audismus můžeme označit jako „*představu, že je člověk nadřazen na základě své schopnosti slyšet nebo se chovat jako slyšící*“ (Humphries, 1977, p. 12; čerpáno z Harrington, 2009).

Terminologie z oblasti webové přístupnosti

Přístupnost jako taková se vztahuje na různé oblasti služeb, produktů či informací. Cílem přístupnosti je zajistit, aby měli všichni lidé včetně lidí se zdravotním postižením rovné příležitosti a mohli se plně účastnit společenského života.⁶

Rovnocenný přístup k informacím znamená, že všichni lidé bez ohledu na jejich schopnosti, omezení, zdravotní postižení a jiné faktory mají stejné právo na přístup k informacím (Listina základních práv a svobod, 1992, čl. 17). Rovnocenný přístup k informacím zároveň zahrnuje vytváření a poskytování informací v různých formách včetně webových stránek.

Přístupný obsah pro neslyšící osoby zajišťuje **tlumočnick** či **překladatel českého znakového jazyka**. Proces jejich práce je sice odlišný, ale cíl obou profesí je totožný, a to předat neslyšícímu uživateli plnohodnotný obsah ze zdrojového jazyka, včetně správnosti významu a stylu sdělení, do jazyka cílového (Čeňková, 2008; srov. Napier, 2016).

Přístupná webová stránka je taková stránka, která byla navržena a vytvořena za účelem přístupnosti pro všechny uživatele bez ohledu na jejich omezení (Špinar, 2004). Pro tvorbu přístupné webové stránky existují pravidla, jimiž by se měli vývojáři webových stránek řídit (W3C: Worldwide Web Consortium, 2018).

Vývojář webu⁷ (Web Developer) je odborník v oblasti programování a vytváření softwaru. Specializuje se na tvorbu a implementaci kódu pro webové stránky či aplikace.

⁵ Mezi komunikační systémy vycházející z českého jazyka patří odezírání (vizualizace mluvené češtiny) či prstová abeceda (Langer, Suralová, 2005). Komunikačním systémem může být i psaná čeština, a to jak v případě přítomnosti tlumočnicka znakového jazyka, tak v jeho nepřítomnosti (Mladová, 2010).

⁶ Viz přístupnost In: United Nations [online]. © 2023 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://social.desa.un.org/issues/disability/crpd/article-9-accessibility>.

⁷ Viz Web Developer In: Brainstation [online]. © 2023 [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://brainstation.io/career-guides/what-does-a-web-developer-do>.

UX a UI designer⁸ se oproti tomu zaměřuje na tvorbu uživatelského zážitku. Jeho hlavním cílem je vytvořit uživatelsky přívětivé a intuitivní rozhraní webu. **Webdesigner**⁹ se stará o vytváření celkového konceptu stránky, její strukturu, navigaci, grafiku a vizuální vzhled. Všechny tyto pozice by měly spolupracovat na vytvoření přístupného webu.

WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) je soubor zásad a kritérií pro zajištění přístupnosti webového obsahu. WCAG poskytuje pokyny a doporučení, která mají vývojářům a webdesignérům pomoci vytvářet přístupné webové stránky a aplikace (Špinar, 2004).

Strukturní elementy se vztahují k různým prvkům a strukturám, které tvoří obsah stránek. Patří sem například nadpisy, odstavce, seznamy, tabulky atp. Tyto elementy jsou důležité pro sémantickou správnost a organizaci obsahu webu. Správné použití strukturních prvků usnadňuje orientaci a čtení stránek (WAVE, © 2023).

Sémantická správnost webových stránek znamená, že struktura a použití HTML a jiných technologií jsou v souladu se správným významem a interpretačními pravidly. Například nadpisy (H1, H2, H3, ...) by měly být použity hierarchicky, kde H1 označuje nejdůležitější nadpis a následné nadpisy značí sekce a podsekce. Zároveň by měla být zachována hierarchie obsahu pro lepší orientaci, logický tok informací a konzistentní styl stránek (WAVE, © 2023).

Alternativní text¹⁰ je textový popis, který je přidělen k obrázkům či videím, jež se vyskytují na webových stránkách. Tento prvek je v oblasti webové přístupnosti vítán spíše u nevidomých uživatelů, ale u neslyšících má také své místo. Pokud se na obrázku vyskytuje mnoho složitých informací (plakát či pozvánka), pomocí alternativního textu mohou být tyto informace zjednodušeny.

⁸ Viz UX a UI Design In: Brainstation [online]. © 2023 [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://brainstation.io/career-guides/what-is-ux-design>.

⁹ Viz Webdesigner In: Brainstation [online]. © 2023 [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://brainstation.io/career-guides/what-is-a-web-designer>.

¹⁰ Viz Alternativní text In: Webaim.org [online]. October 19, 2021 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://webaim.org/techniques/alttext>.

1 Neslyšící uživatelé internetu a webových stránek

Internet¹¹ jako systém propojující počítačové sítě z celého světa nám přináší mnoho možností, jak se rychle a jednoduše dostat k informacím z různých koutů světa. Mezi nejznámější služby poskytované v rámci internetu patří web (jemu se budu věnovat detailněji ve 4. kapitole) a e-mail¹² (zkratka pro elektronickou poštu). Nedílnou součástí internetu je zprostředkovávání komunikace online, která je v dnešní době mnohdy neodmyslitelnou částí našich každodenních osobních i pracovních životů. Právě díky této síti a dalším novým technologiím interagujeme s ostatními uživateli internetu (Möbus, 2010).

Za uživatele internetu (a tudíž i webu) považujeme každou osobu, která na internetu/webu působí za nějakým účelem a alespoň jednou ho navštívila.¹³ Přesto na nich však najdeme překážky, které mohou mnohým uživatelům přístupnost výrazně ztěžovat. Pro neslyšící uživatele je touto překážkou především jazykový obsah (v jiném než znakovém jazyce), který je pro ně v cizím jazyce (Möbus, 2010; srov. Špinar, 2004). S tímto tvrzením souhlasí i německá studie (Cornlessen and Schmitz, 2008, čerpáno z Möbus, 2010), která zmiňuje, že právě jazykový obsah, pokud se nejedná o znakový jazyk, je největší bariérou při používání webu pro neslyšící. Proč je jazykový obsah největší bariérou pro neslyšící, se pokusím popsat v následujících řádcích. Důležité je zmínit, že tato překážka se týká především prelingválně neslyšících, nikoliv nedoslýchavých či ohluchlých osob, které si mluvený jazyk a jeho psanou formu osvojují snáze díky zbytkům sluchu.

1.1 Znakový jazyk jako první jazyk neslyšících osob

Jak jsem již nastínila, neslyšící lidé využívají různé komunikační systémy, kterými komunikují se svým okolím. Prelingválně neslyšící lidé používají primárně znakový jazyk jakožto přirozený a plnohodnotný jazyk srovnatelný se všemi ostatními jazyky (Macurová, 1998; srov. Macurová, 2006), přičemž přirozený jazyk¹⁴ je podle Čermáka (1997, s. 338) „*jazyk vzniklý přirozeným vývojem a užívaný v běžné komunikaci*“.

¹¹ Viz internet In: Encyclopedia Britannica, Inc. [online]. 2014. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/technology/Internet>.

¹² Viz e-mail In: TechLib [online]. 2005. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://tech-lib.eu/definicion/email.html>.

¹³ Viz uživatel In: MioWeb [online]. 2020. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://www.mioweb.cz/slovnicek/google-analytics/>.

¹⁴ Vedle přirozených jazyků existují také umělé jazyky, které byly vytvořeny na základě jazyků přirozených pro různé účely (Čermák, 2001). Příkladem umělého jazyka je esperanto či mezinárodní znakový systém.

Za přirozený jej můžeme označit díky splnění základních rysů, které Čermák (1997) ve své knize *Jazyk a jazykověda* vyděluje. Mezi tyto rysy patří: dvojí členění/artikulace, znakovost, systémovost, svébytnost, produktivnost a historický rozměr.

Není však pravidlem, že si všichni neslyšící lidé tento jazyk osvojili jako první a je pro ně tudíž mateřským jazykem. Častěji se totiž setkáváme s neslyšícími, kteří si jim smyslově přístupný jazyk jako jazyk mateřský osvojit nemohli, neboť vyrůstali ve zcela slyšící rodině. Podle dostupných údajů se 90-95 % neslyšících dětí rodí do slyšících rodin (Macurová, 1998). Mohou nastávat situace, kdy rodiče nemají úplné informace a neznají znakový jazyk, aby ho svým dětem mohli předat jako mateřský jazyk. Mnoho dětí se proto často ocitá v situaci, kdy buď žádný jazyk nemají a vyrůstají v bezjazyčí, nebo mají pouze jeho zlomky, ať už izolovaná slova nebo znaky (Macurová, 2011). Na otázku, co je mateřským jazykem neslyšících rodičích se do slyšících rodin, však není žádná jednotná odpověď (tamtéž).

Podle Hudákové (2008) je zcela zásadní, aby bylo dítě vystaveno svému smyslově přístupnému jazyku (v našem případě znakovému jazyku) co nejdříve. Skrze jazyk poté může komunikovat s okolím a poznávat svět. Na tomto přístupu staví také bilingválně a bikulturní programy¹⁵ výchovy a vzdělávání neslyšících, které usilují o dosažení kognitivního, osobnostního a sociálního rozvoje (tamtéž).

Jakmile si dítě osvojí svůj mateřský jazyk, může v něm myslet a na základě toho se učit a porovnávat další jazyk kontrastivně. Macurová (2007) uvádí, že kompetence v prvním jazyce dítěte jsou podstatné nejen pro poznání světa, ale i metajazykové dovednosti, které si přenáší do druhého jazyka. Teprve poté si může neslyšící jedinec srovnat český znakový jazyk (ČZJ) s českým jazykem (ČJ)¹⁶ a zjistit, že je čeština v lecčems jiná. Na nejvyšší rovině zobecnění se liší ve svém způsobu existence, kdy je český jazyk vizuálně-motorický (je oproti mluvené češtině vnímán zrakem a je nevokální), je založen na tvarech, pozicích a pohybech rukou, existuje v trojdimenzionálním prostoru, který slouží ke gramatickým účelům a od češtiny se liší v simultánnosti jak v produkci, tak i recepci. Zároveň lze ale najít i shodné obsahy, přičemž v obou jazycích lze vyjádřit přítomný, budoucí i minulý čas, činný i trpný rod, jednotné i množné číslo, podmiňovací

¹⁵ Bilingvismus je „*schopnost jedince užívat běžně dva jazyky*“ (Nebeská, 2017).

¹⁶ Porovnáváním dvou jazyků se zabývá kontrastivní lingvistika (Macurová, 2011a).

způsob a podobně. Na nižší rovině se poté rozlišuje, kterými prostředky disponují oba jazyky a které mají v každém jazyce odlišné, tedy kdy v jednom chybí a ve druhém se vyskytují a naopak (Macurová, 2011a).

1.2 Český jazyk jako druhý jazyk pro neslyšící osoby

Český jazyk je národním jazykem Čechů. I když jsou neslyšící lidé Češi, ocitají se v nelehké situaci, neboť se mohou cítit jako cizinci ve vlastní zemi. Tyto pocity mohou mít především proto, že jejich mateřským jazykem, jak bylo výše již popsáno, je pro prelingválně neslyšící jazyk znakový.

Český jazyk je pro ně tedy jazykem cizím (Hudáková, 2006; srov. Macurová, 2011a), který se musí učit, aby mohli nejen interkulturně komunikovat s ostatními, ale také se ve světě orientovat. Denně se s češtinou setkávají skrze různé nápisy na obchodech, návody na použití nebo ve zdravotnictví v lékařské zprávě či předpise (Macurová, 2007; srov. Mladová, 2010). Jelikož však nemají žádnou zkušenost s mluvenou podobou českého jazyka, nemohou češtinu vnímat bezděčně a musí se ji učit postupně, a to právě v psané formě (psaná čeština). Pochopitelně je pro neslyšící poté porozumění textu v jiném než mateřském jazyce problematictější.

S tím souvisí i pojem gramotnost, které neslyšící dosahují v českém jazyce, pro ně v jazyce cizím. Gramotnost pak rozlišujeme na gramotnost formální a funkční. Formální gramotnost spočívá v dovednosti rozpoznat jednotlivá písmena, která se poté skládají do slov a následně slova do vět, a je základem pro gramotnost funkční. Důležitější je pro nás gramotnost funkční, což je schopnost jedince pracovat se sdělením a efektivně psané informace využívat (Komorná, 2008) a podle Macurové (2007, s. 52) „*jedině plná funkční gramotnost zaručí neslyšícím skutečnou rovnost ve slyšícím světě*“. Na základě funkční gramotnosti poté pracujeme s termíny funkční čtení a psaní. Funkčním čtením chápeme, pokud je jedinec schopen přijímat textové informace, a zároveň je účelně využívat, tedy analyzovat, sjednotit si získané poznatky atp. (Komorná, 2008). Z toho vyplývá, že je funkční čtení důležitým předpokladem pro přijímání textu v českém jazyce na webových stránkách. Jak si ale popíšeme níže, ne vždy mohou neslyšící na těchto předpokladech stavět. Funkční psaní je naopak schopnost záměrně využívat své znalosti a zkušenosti a vyjádřit je psanou formou adekvátně vzhledem k charakteristice textu (Komorná, 2008). Součástí webových stránek jsou také různé formuláře, které mnohdy

tuto schopnost vyžadují a je potřeba, aby taktéž byly přeloženy do znakového jazyka, ve kterém by určité kroky vysvětlovaly.

Když se většinová společnost dostane do situace, kdy poprvé s neslyšícím komunikuje pomocí psané češtiny bez možnosti využití tlumočnicka českého znakového jazyka, setká se s odlišnou podobou, než na kterou je zvyklá. Někteří dokonce na základě tohoto zjištění označují neslyšící za negramotné. Není tomu tak, že by neslyšící byli negramotní a neměli mentální předpoklady naučit se číst a psát. Důležité je opět zmínit, že neslyšící dosahují gramotnosti, respektive funkční gramotnosti, v cizím jazyce, a to v psané formě českého jazyka (Macurová, 2007).

Psaná čeština neslyšících se odlišuje v několika bodech, které se pokusím stručně shrnout. Jak jsem popsala již výše, český jazyk a český znakový jazyk jsou si v mnohém podobné, ale existují i prostředky, které mají odlišné. Právě na základě těchto odlišností se mohou u neslyšících při psaní objevit problémy. Týkají se především jazykového vztahení k subjektu, prostoru a času komunikace a užívání prostředků, které ukotvení v těchto oblastech zajišťují. Konkrétně to znamená, že například místo použití první osoby (při vyjádření shodného produktora s činitelem slovesného děje) užije neslyšící jedinec osobu třetí. Dalším příkladem může být užití chybných (či naprosto vynechání) předložek a příslovečných vztahů v rámci prostoru, kdy mohou být prostorové vztahy pouze naznačeny výčtem předmětů. Tato skutečnost je dána především existencí znakovacího prostoru, který v českém znakovém jazyce zaujímá při prostorovém popisu důležité místo. Neslyšící si tak mohou interferovat¹⁷ tento jev do psané češtiny (Macurová, 2011b; srov. Macurová, Háňková, 2011). Psaná podoba jazyka je pro neslyšící mnohem abstraktnější než mluvená forma, jelikož se nelze opřít o mimiku, gesta, situaci a další faktory (Krahulcová, 2003). Dosažení srovnatelných kompetencí českých neslyšících s jejich slyšícími vrstevníky je jedním z nejtěžších úkolů, které před speciálním školství podle Macurové (2011a) stojí.

Přístupem, který se zaměřuje jak na čtení s porozuměním (funkční čtení), tak na naučení se dobře psát bez zbytečného memorování sousloví či větných celků, je již zmíněný bilingvální a bikulturní přístup ve vzdělávání (Petráňová, 2005; srov. Macurová 2006).

¹⁷ Interferencí se rozumí negativní jazykový transfer a promítání některých struktur z českého znakového jazyka do psaného jazyka (Macurová, Háňková, 2011; srov. Komorná, 2008).

Tento přístup je ve výuce neslyšících velmi důležitý, neboť díky němu mohou dosáhnout rozvoje a myšlení v obou jazycích, ve znakovém jazyce i psané formě českého jazyka (Krahulcová, 2003).

Specifikem všech znakových jazyků je fakt, že nemají psanou podobu, což je i důvod, proč neslyšící dosahují gramotnosti v češtině. Neznamená to však, že znakové jazyky nemůžeme nijak zachytit. Máme hned několik možností. Nejefektivnější a nejjednodušší cestou je zachytit znak na kameru v podobě videozáznamu díky moderním technologiím, které nám dnešní doba nabízí. Videozáznam se tak stává důležitým nositelem informací ve znakovém jazyce, který umožňuje přístupnost na webových stránkách.¹⁸ Znak podle Okrouhlíkové (2007) můžeme zapsat také pomocí glos (slova napsaná velkými tiskacími písmeny), slovním popisem (celou produkci popisujeme slovně¹⁹), anebo pomocí notačních systémů (propracované systémy různých symbolů²⁰ zaměřující se na manuální i nemanuální složku znaku) (tamtéž). Od psané formy mluvených jazyků se notační zápis a zápis mluveného jazyka formou písma výrazně liší a používají ho především výzkumníci znakového jazyka²¹, nikoliv samotní neslyšící.

Psaná čeština je pro neslyšící důležitá nejen pro komunikaci s většinovým okolím (například u lékaře, na úradě) a ve vzdělávání, ale také pro intrakulturní komunikaci mezi sebou (sociální sítě) (Macurová, 2006; srov. Macurová, 2011a; srov. Mladová, 2010). Jak uvádí Möbus (2010), internet je platforma, která je založena především na textové bázi. Umět číst a psát v daném jazyce se pokládá za základní předpoklad k čerpání informací z webu. Neslyšící lidé jsou neodmyslitelnou součástí internetu a patří tak mezi jeho uživatele. Veškeré informace na internetu jsou však v českém jazyce, který jak už víme, je pro neslyšící cizím jazykem, a proto by na něj tak mělo být nahlíženo i ve vztahu s přístupností webových stránek.

¹⁸ Videu ve znakovém jazyce jako řešení přístupného webu se blíže věnuji ve 4. a 5. kapitole.

¹⁹ Slovní popis se obecně považuje za zdoluhavý a obtížný nástroj pro zapsání znaku, přičemž je pro něj potřeba mnoho místa a nemusí se podchytit všechny parametry. Příklad slovního popisu: „*Dlaň pasivní ruky (ruka je sevřená v pěst; ukazovák, prostředník, prsteník a malík jsou ohnuty do dlaně a dotýkají se jí; palec je před ohnutými prsty a dotýká se jich) směřuje k tělu a prsty směřují doprava (...)*“ (Okrouhlíková, 2007, s. 163).

²⁰ Symboly umožňující zapsat znaky vycházejí především ze zahraničních zkušeností a pro český znakový jazyk jsou symboly modifikovány (Macurová, 1996).

²¹ Především pro účely uchování dat v takové formě, aby se k ní mohli zpětně vrátit a zkoumat vývoj daného znaku (Okrouhlíková, 2007).

2 Přístupnost v kontextu diskriminace a audismu

Před tím, než si představíme všechny právní dokumenty související s přístupností (nejen ve vztahu k webovým stránkám), se budu věnovat pojmům *přístupnost*, jež se k právním dokumentům váže, *diskriminace* jako opačný případ přístupnosti, *audismus*, který můžeme chápat jako určitý druh diskriminace, a v neposlední řadě se zaměřím na veřejného ochránce práv jakožto kontrolní orgán chránící před diskriminací.

2.1 Definice přístupnosti

Pod obecným pojmem „přístupnost“ nám pravděpodobně na mysli vyvstane hned několik asociací a situací, kde se s ní můžeme setkat. Z tohoto důvodu se zaměřím nejprve na vymezení přístupnosti jako takové, což nám poskytne obecný vhled do všech oblastí s ní souvisejících, a teprve poté se zaměřím na právní předpisy a dokumenty, které se přístupností zabývají.

Zadáme-li klíčové slovo „přístupnost“ standardnímu internetovému prohlížeči, vygeneruje nám přes mnoho odkazů. Literatura zabývající se přístupností v různých situacích se však ve vymezení shoduje. Slovník spisovného jazyka českého nabízí hned několik významů tohoto pojmu. Podle prvního uvedeného bodu je za **přístupné** považováno něco, „*do kterého nebo ke kterému je možný nebo snadný přístup, vstup*“ (SSJC, 2011). Hned vzápětí popisuje, že co je přístupné, je zároveň srozumitelné, pochopitelné a dostupné (tamtéž). Přístupnost bychom si proto pro naše účely mohli definovat jako termín označující **fyzickou, psychickou či jazykovou dostupnost pro všechny osoby bez rozdílu, která by zároveň neměla nikomu klást žádné překážky.**

Jediným mírně sporným označením, ve kterých se literatura liší, je často používané synonymum pro přístupnost i ve vztahu k neslyšícím, a to **bezbariérovost**. Většina dostupných zdrojů bezbariérovost považuje skutečně jako synonymum k přístupnosti (Špínar, 2004; srov. Chmelař, 2007; srov. Lišková 2014), avšak podle vyhlášky č. 398/2009 (Vyhláška o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, 2009), která popisuje bezbariérový přístup, bychom v těchto dvou označeních přece jen našli nepatrný rozdíl. Zatímco přístupnost je chápána komplexně, tedy co se týče celkové dostupnosti místa, služby či produktu pro všechny osoby bez omezení, bezbariérovost by se mohla vztahovat pouze na prostor, budovu nebo

zařízení, které osobám s omezenou fyzickou schopností nebo momentálním zdravotním stavem nebrání se v tomto prostoru bezproblémově pohybovat nebo jej používat. Podobně Akademický slovník cizích slov (Petráčková, Kraus, 2001, s. 100) popisuje za bezbariérové „*jsoucí bez překážek (bariér), určený pro invalidní vozíky*“. Jelikož se obě označení v praxi používají a nedohledala jsem další důvěryhodné zdroje, které by synonymum bezbariérovost vyloženě k přístupnosti vyvracely, považuji je i v této práci za sobě rovné.

Přístupností se v dnešní době zabývá mnoho institucí či organizací. Jako takové je téma však dost obsáhlé, a proto se zaměřuji především na přístup k informacím, na které má právo každý občan. Právo na přístup k informacím vymezuje na mezinárodní úrovni Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením a na vnitrostátní úrovni se pak jedná o Listinu základních práv a svobod či Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací. Zmíněným dokumentům se budu věnovat v následující kapitole.

2.2 Diskriminace jako opak přístupnosti

Diskriminace je pojem, který pochází z latinského slova „discriminare“, což znamená činit rozdíly, něco rozlišovat či neuznávat rovnost s jinými (Petráčková, Kraus, 2001). Akademický slovník současné češtiny diskriminaci definuje jako „*rozlišování poškozující někoho, nepřiznání stejných práv jako jiným, popírání a omezování práv*“ (AV ČR, 2017-2023). Diskriminaci můžeme tedy obecně označit za omezení, rozlišování, vyloučení či porušení práva na stejné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění. Mohli bychom ji tudíž brát za opak přístupnosti.

Tématu diskriminace se věnuje hned několik zákonů, nejdůležitějším je však Antidiskriminační zákon (Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací), který se zabývá rovným zacházením a právní ochranou před diskriminací. Antidiskriminačnímu zákonu se budu věnovat komplexněji v podkapitole o právních dokumentech a předpisech.

Diskriminaci můžeme rozdělit na pozitivní a negativní. Pro účely této práce se zaměřím především na negativní diskriminaci, která se dále dělí na přímou a nepřímou. Za přímou diskriminaci je považováno jednání, při kterém se s jednou osobou zachází, zacházelo nebo by se zacházelo ve srovnatelné situaci méně příznivě než s jinou osobou z výše zmíněných důvodů, které zákon zakazuje (Antidiskriminační zákon, 2009, §2 odst. 3;

srov. Štangová, 2010). Naopak nepřímou diskriminací je takové jednání, při němž se s jednou osobou zachází méně příznivě na základě kritéria, jež je zdánlivě neutrální (Antidiskriminační zákon, 2009, §3 odst. 1; srov. Štangová, 2010). Znáмым příkladem může být situace, kdy provozovatelé vyhlásí zákaz vstupu psů do své restaurace bez výjimky. Na základě této zdánlivě neutrální normy je zároveň odepřen vstup pro nevidomé osoby s vodícím psem, a tím jsou nepřímo diskriminovány (Člověk v tísní, © 2023). Nepřímá diskriminace se vůči neslyšícím osobám může objevovat právě v internetovém prostředí, kdy na webových stránkách nejsou zveřejněna videa ve znakovém jazyce či videa v českém jazyce s titulky. Dalším příkladem by mohly být v dnešní době velmi populární podcasty²², které jsou založeny především na zvukovém záznamu bez možnosti českých titulků či překladu do českého znakového jazyka. Není vždy jednoduché nepřímou diskriminaci identifikovat, obecně lze ale podle Štangové (2010) říct, že o nepřímou diskriminaci se jedná v případě, kdy nějaký požadavek nemusí být založen vyloženě na diskriminačním důvodu, ale poškozuje osobu či skupinu osob ve svých důsledcích. Ochranu před diskriminací poskytuje od roku 2009 ombudsman jako národní orgán (Veřejný ochránce práv, © 2023) a existují také kontrolní orgány, na které se lze obrátit.²³

Chmelař (2007) v souvislosti s diskriminací zmiňuje i tzv. **digitální vyloučení**. Podle slovníku²⁴ je za digitálně vyloučenou považována „osoba, která nemá z různých příčin možnost používat digitální technologie, a tím není začleněna do moderní společnosti“. Jak se níže dozvíme, právo na začlenění do společnosti je jedním ze základních lidských práv každé lidské bytosti, a proto by nikomu, a to ani neslyšícím lidem, nemělo být toto právo odepřeno. Chmelař (2007) však zmiňuje, že se nemusí jednat nutně o diskriminaci jedince či skupiny, ale že může být odepření účasti v digitálním světě zapříčiněno nedostatkem finančních prostředků či nízkou informační gramotností.

²² Podcast je vysílání/nahráný pořad na určité téma, který je umístěn na internetu pro každého, kdo jej chce poslouchat či sledovat. Viz Podcast In: Cambridge Dictionary [online]. © 2023. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/podcast>.

²³ Mezi tyto orgány patří zpravidla Česká školní inspekce, Česká inspekce životního prostředí, Česká obchodní inspekce, Česká národní banka, Ministerstvo spravedlnosti a orgány státní správy soudů, Úřad pro ochranu osobních údajů či oblastní inspektoráty práce (Veřejný ochránce práv, © 2023).

²⁴ Viz Digitální vyloučení In: Digislovník [online]. © 2018. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://portaldigi.cz/digislovník/digitalni-vyloucení/>.

2.3 Audismus a přístupnost

Speciálním označením pro diskriminaci neslyšících je pojem **audismus**, který popisuje negativní postoj vůči neslyšícím osobám pro jejich sluchové postižení. S tímto pojmem, který se stále více dostává do popředí, přišel Tom Humphries v roce 1975 v USA, ale teprve Harlan Lane jej poprvé popsal ve své knize Pod maskou benevolence (z originálu v anglickém jazyce *The Mask of Benevolence*²⁵). Pojem je založen na podobném principu jako rasismus (diskriminace na základě určité rasy) či sexismus (diskriminace na základě pohlaví). Často však dochází k nevědomému audismu, přičemž se jedná o preference slyšících osob na úkor neslyšících a stav, kdy jedinec či skupina uvažuje o neslyšících lidech s předsudky, aniž by si je uvědomoval/a. Tyto předsudky pramení především z neznalosti kultury neslyšících a znakového jazyka (Harrington, 2009).

Pokud bychom teorii audismu vztáhli na přístupnost webových stránek, mohli bychom tvrdit, že jsou neslyšící na většině webových stránek z důvodu nepřidání titulků do audio videa či neposkytnutí překladu do znakového jazyka diskriminováni a jsou upřednostňováni především potřeby slyšících osob. Samozřejmě nelze brát toto tvrzení striktně. Mnohdy si totiž podle Špinara (2004) většina lidí, ať už se jedná o vývojáře webových stránek či provozovatele webu, neuvědomuje, že jsou jejich stránky pro neslyšící osoby nepřístupné. Především z toho důvodu, že nebyli do tématu přístupnosti zasvěceni, nebo si naopak myslí, že právě jedinec či skupina, pro kterou by web mohl být nepřístupný, není jeho cílovou skupinou, a tudíž jsou toho názoru, že přístupný web nepotřebují. Proč by právě vývojáři i provozovatelé webových stránek měli myslet na všechny uživatele internetu, ačkoliv si nemyslí, že zrovna oni by mohli být cílovou skupinou jejich webu, se dozvíme ve čtvrté kapitole. Dalším důvodem nezveřejňování videí s překladem či titulků mohou být problémy s financemi či nedostatečné množství a kompetence neslyšících překladatelů. Faktorům, které znemožňují překlad, se věnuji v páté kapitole.

2.4 Veřejný ochránce práv

Na ochranu práv všech osob v České republice dohlíží ombudsman neboli veřejný ochránce práv. Působí „*k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí (...)*“

²⁵ LANE, Harlan, 1992. *The Mask of Benevolence: Disabling the Deaf Community*. New York: Knopf. ISBN 978-0679404620.

pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod“ (Zákon o Veřejném ochránci práv, 1999, §1 odst. 1). Kromě ochrany před diskriminací také sleduje, zda jsou práva osob se zdravotním postižením zmiňovaná Úmluvou, naplňována. Jeho činnost spočívá v šetření stížností od jakéhokoli občana, který ji podá v souvislosti s nečinností, postupem či rozhodnutím orgánů veřejné správy (Zákon o Veřejném ochránci práv, 1999; srov. Toráčová, 2008). A to i v případě, pokud má občan podezření, že bylo porušeno jeho právo na přístup k informacím prostřednictvím webových stránek.²⁶

Veřejný ochránce práv nemůže nahrazovat a rozhodovat činností soudu, ale může vyjádřit svůj návrh ke konkrétní situaci, navrhnout opatření k odstranění nedostatků, zahájit řízení o přezkoumání postupu i rozhodnutí úřadu či poskytnout náhradu škody (Zákon o Veřejném ochránci práv, 1999; srov. Toráčová, 2008). Zároveň může sám provádět šetření a zkoumat, zda úřady a organizace přístupně zveřejňují informace na svých webových stránkách.

Podle dostupných evidencí stanovisek ombudsmana (ESO) zatím nebyla podána žádost na přezkoumání přístupnosti webových stránek pouze ve vztahu k neslyšícím osobám. Přístupu k informacím prostřednictvím internetu se však ombudsman věnoval v roce 2021²⁷ a na základě svého šetření popsal poskytování přístupnosti a vydal doporučení pro další zpřístupnění webových stránek Českého statického úřadu (ČSÚ) nejen pro neslyšící osoby. Podle jeho zprávy poskytovalo ČSÚ informace o sčítání lidu, domů a bytů ve třech videích, z čehož jedno bylo obecné a zbylá dvě videa instruktážní s návodem, přičemž byla všechna opatřena českými titulky a překladem do českého znakového jazyka. Můžeme zde tedy vidět snahu o zpřístupnění informací na webových stránkách ČSÚ pro neslyšící osoby, ačkoliv by si těchto snah neslyšící uživatelé zasloužili mnohem více.

²⁶ Podle zprávy z šetření ombudsmana z roku 2015²⁶ se vyskytují bariéry na úrovni nedostatku informací. Diskriminované osoby mnohdy nevědí, že jsou diskriminované, protože nemají právní povědomí, neznají antidiskriminační práva a neorientují se v této oblasti. Viz zpráva In: Eso ochránce [online]. 27. 2. 2015. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/3892>.

²⁷ Viz zpráva In: Eso ochránce [online]. 30. 3. 2021. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9084>.

3 Přístupnost v právních dokumentech

V této kapitole se pokusím zobrazit vztah vybraných právních dokumentů zabývajících se přístupem k informacím, na který mají neslyšící lidé (stejně jako všichni lidé bez rozdílu) právo. Zaměření na vybrané právní dokumenty zabývajících se přístupností nám pomůže pochopit nejen ukotvení přístupnosti v legislativě, ale také způsoby, jak je na přístup k informacím v souvislosti s neslyšícími osobami pohlíženo.

3.1 Klíčové termíny z právní oblasti

Před tím, než se seznámíme s právními dokumenty a předpisy ve vnitrostátní i mezinárodní legislativě zabývajících se přístupností, je důležité objasnit si pár termínů z právní oblasti. Toto vysvětlení by mělo přispět k pochopení rozdílu mezi právním předpisem, zákonem, směrnicí a vyhláškou, jimž se budu v této kapitole ve vztahu k neslyšícím věnovat.

Právním předpisem nebo chceme-li normativním právním aktem se rozumí základní pramen práva, který obsahuje jednu či více právních norem a stanovuje tak obecně závazná pravidla chování nebo jejich složek (Knapp, 1995). Právní norma je podle Knappa jedním z pravidel lidského chování a stavebním kamenem právního řádu jakožto „*pravidlo stanovující, že něco má být*“ (Knapp, 1995, s. 147). Právní předpis patří pod právní řád neboli soubor uspořádaných a platných právních norem konkrétního státu a je hierarchicky seřazen podle právní síly.²⁸

Obecně závazným právním předpisem je poté zákon, který přijímá Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky a ve kterém jsou obsaženy právní normy jakožto závazná pravidla chování. Pokud se jedná o právní sílu, zákony jsou podřízeny Ústavě, ústavním zákonům a mezinárodním smlouvám. Naopak jsou však nadřazeny podzákonným předpisům, jako je vyhláška či různá nařízení krajů a obcí (Gerloch, 2001; srov. Toráčová, 2008). Vyhláškou se rozumí prováděcí předpis odvozený od zákona a vydávají ji ministerstva a jiné ústřední správní úřady či územní samospráva, pod kterou spadají obce a kraje. Slouží především k upřesnění a doplnění zákona. Směrnice je právní předpis,

²⁸ Právní síla poté označuje vlastnost právní normy, která určuje, jak silně může být daná norma závazná pro osoby, na které se vztahuje. Tato vlastnost závisí na druhu právního předpisu, ve kterém je norma obsažena, a proto můžeme hovořit o různorodé úrovni právní síly různých právních předpisů (Knapp, 1995).

který má za úkol sjednotit právní předpisy mezi členskými státy EU. Obsahuje cíle, které musí být splněny, ale způsob, jakým se toho dosáhne, závisí na každém členském státu. Směrnice nepřináší přímo platné právo pro jednotlivé subjekty, ale členské státy musí přijmout opatření pro dosažení stanovených cílů (Gerloch, 2001). Zákony, vyhlášky, nařízení vlády a další právní předpisy jsou ukotveny ve Sbírce zákonů²⁹.

3.2 Právní dokumenty a předpisy obsahující přístupnost

Nyní se detailněji zaměříme na vybrané zákony, směrnice a vyhlášky, které jsou potřebné ke komplexnímu uchopení problematiky přístupnosti ve vztahu k neslyšícím lidem. Níže zmíněné právní dokumenty a předpisy jsou velmi obsáhlé a k podrobnému popsání by byla třeba další bakalářská, ne-li diplomová práce. Z tohoto důvodu jsou popsány pouze důležité body, které považuji k účelům této práce za nezbytné. Právní dokumenty a předpisy jsou nejprve řazeny dle jejich důležitosti na mezinárodní a národní úrovni. Důležitým aspektem pro následné řazení je vzájemná souvislost a hierarchie mezi jednotlivými předpisy.

3.2.1 Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Velmi důležitým mezinárodním dokumentem v oblasti přístupnosti je **Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením**³⁰ dále jen „Úmluva“, která byla přijata Valným shromážděním 13. prosince v roce 2006. Jedná se o významný dokument, který osobám se zdravotním postižením zaručuje plné uplatnění všech lidských práv a svobod. Úmluva popisuje obecné zásady, ke kterým mimo jiné patří: respekt k lidské důstojnosti a nezávislosti, zákaz diskriminace, plné zapojení do společnosti, a to včetně práva na práci, vzdělání, zdravotní péči, účast na kulturním a společenském životě, **přístupnost**, rovnost žen a mužů a respekt k vyvíjejícím se schopnostem dětí a jejich právu na zachování identity (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy, 2010). Pro účely této práce se zaměřím na články 5, 9, 21 a 30.

Pátý článek³¹ (Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, 2006, čl. 5) se zabývá rovností a nediskriminací. Popisuje, že jsou všechny osoby před zákonem a ze

²⁹ Viz Sbírka zákonů In: Zákony pro lidi [online]. [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-222>.

³⁰ Viz Úmluva In: Zákony pro lidi [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10>.

³¹ Viz Článek 5 In: Zákony pro lidi [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10>.

zákona rovnoprávné a zakazuje veškerou diskriminaci na základě zdravotního postižení, čímž před diskriminací z jakýchkoli důvodů zároveň zaručuje právní ochranu. Klade si za cíl podpořit rovnoprávnost a odstranit diskriminaci.

Celkové přístupnosti se věnuje článek devět³² (Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, 2006, čl. 9), podle něhož se státy, které jsou smluvní stranou této Úmluvy, zavazují k zajištění přístupu osob se zdravotním postižením a jejich plným zapojením do všech oblastí života společnosti „na rovnoprávném základě s ostatními, k hmotným životním podmínkám, dopravě, informacím a komunikaci, včetně informačních a komunikačních technologií a systémů, a k dalším zařízením a službám dostupným nebo poskytovaným veřejnosti“ (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy, 2010). Státy by proto jednoduše měly zajistit, aby soukromé objekty, které jsou dostupné a poskytované veřejnosti, braly v potaz přístupné chování k osobám se zdravotním postižením, dále by měly vypracovat normy o zajištění přístupnosti zařízení a služeb, zajistit školení o problémech přístupnosti, různé formy asistence, včetně průvodců, profesionálních tlumočnicků znakového jazyka či podpořit přístup k internetu jakožto k informačním a komunikačním technologiím. Ball (2011) zároveň zmiňuje, že právě díky Úmluvě musí státy uznávat znakové jazyky a neslyšící lidé tak mohou mít stejná práva s ostatními.

Přístupu k informacím se poté zvlášť věnuje článek dvacet jedna³³ (Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, 2006, čl. 21), společně s tématem svoboda projevu a přesvědčení. Podle tohoto článku by měly státy, které Úmluvu přijaly, osobám se zdravotním postižením poskytovat informace v přístupných formátech a technologiích.

Ačkoliv Česká republika v roce 2007 podepsala Úmluvu s Opčním protokolem³⁴, který byl společně s Úmluvou vydán, teprve v roce 2021 byl Opční protokol ratifikován.

³² Viz Článek 9 In: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10) [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10>.

³³ Viz Článek 21 In: [Zákony pro lidi](https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10) [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10>.

³⁴ Opční protokol je dodatek k Úmluvě, který poskytuje možnost smluvním stranám připojit se k dodatku a dobrovolně se zavázat dodatečným opatřením nebo závazkům, které nejsou obsaženy v původní smlouvě. Může být zároveň použit jako nástroj k posílení ochrany práv a zlepšení implementace smlouvy v praxi. Viz Opční protokol In: [Vláda ČR](https://www.vlada.cz/cz/ppov/vvozp/dokumenty/opcni-protokol-k-umluve-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim-190927/) [online]. © 2021 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/vvozp/dokumenty/opcni-protokol-k-umluve-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim-190927/>.

Tímto krokem se Česká republika zavázala k dodržování ustanovení Opčního protokolu a zaručení práva osob se zdravotním postižením na přístup k nástroji individuální stížnosti v případě porušení jejich práv (Vláda ČR, 2021).³⁵

3.2.2 Listina základních práv a svobod

Známým a důležitým dokumentem na národní úrovni, který vymezuje lidská práva, jimiž je Česká republika vázána, je **Listina základních práv a svobod**³⁶ dále jen „Listina“ z roku 1993. Vychází z Všeobecné deklarace lidských práv³⁷, která byla přijata Valným shromážděním OSN v roce 1948 (United Nations, 2015; srov. Toráčová, 2008).

Listina je „*součástí ústavního pořádku České republiky*“ (Ústava ČR, 1993, čl. 3) a je tak významným dokumentem, který má za cíl chránit lidská práva a svobody v České republice všech. Toráčová (2008) upozorňuje na nedostatek, který spatřuje v nespecifikování a nestanovení, pro koho vyplývá povinnost dodržování práv, které jsou v Listině formulovány³⁸. Mezi základní lidská práva definována Listinou patří právo na lidskou důstojnost a osobní svobodu, právo na život, na svobodu myšlení, projevu, právo **na informace**, soukromí a ochranu osobních údajů, na vzdělání, právo na práci a pracovní podmínky, na ochranu před diskriminací a nerovnostmi a další. V tomto dokumentu se zaměřuji na vybrané články 1, 3 a 12.

V prvním článku je jasně definováno, že jsou lidé „*svobodní a rovní v důstojnosti i v právech*“, přičemž jsou základní práva a svobody „*nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné*“ (Listina základních práv a svobod, 1999, čl. 1).

Článek třetí³⁹ (Listina základních práv a svobod, 1999, čl. 3) zaručuje práva a svobody všem bez rozdílu rasy, pohlaví, barvy pleti, víry, náboženství, politického či jiného

³⁵ V lednu v roce 2023 dokonce proběhl seminář k tomuto protokolu ve spolupráci s Kanceláří veřejného ochránce práv, jehož cílem bylo seznámení účastníků s hlavními prvky Úmluvy, procesem podávání stížností i jejich vyřizováním (Vláda ČR, 2023).

³⁶ Viz Listina In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. 1992 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

³⁷ Všeobecná deklarace lidských práv a svobod je dostupný dokument a měřítko, podle kterého se ve většině zemí určuje, co je správné a co naopak špatné. V případě útlaču a diskriminace je nástrojem pro důstojné řešení sporů a slouží k budování spravedlivé budoucnosti všech lidských bytostí bez rozdílu (United Nations, 2015).

³⁸ V Listině můžeme nalézt pouze bod, který nepřímou říká, že tato práva vyplývají pro všechny jednotlivce a skupiny lidí bez rozdílu: „*Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá*“ (Listina základních práv a svobod, 1999, čl. 2, odst. 3).

³⁹ Viz Článek 3 In: Listina základních práv a svobod [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení a **jazyka**. Jazyk v tomto výčtu hraje velkou roli, neboť na základě jazyka může docházet k diskriminaci neslyšících v případě neumožnění předání informací ve znakovém jazyce. V tomto článku chybí zařazení zdravotního postižení, které se v jiných dokumentech ve výčtu uvádí.⁴⁰

V Listině nalezneme také právo na informace, a to konkrétně v článku dvanáct⁴¹ (Listina základních práv a svobod, 1999, čl. 12) ve kterém je stanoveno právo na vyhledávání a přijímání informací, přičemž jsou státní orgány a orgány územní správy povinny poskytovat informace přiměřeným způsobem.

Oproti tomu Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina EU“) výslovně v článku dvacet jedna zakazuje jakoukoli diskriminaci založenou „zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, **jazyku**, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli názorech, příslušnosti k národnosti menšině, majetku, narození, **zdravotním postižení**, věku nebo sexuální orientaci“. Důležitým bodem je dle mého názoru také článek dvacet šest⁴² (Listina základních práv Evropské unie, 2012, čl. 26, s. 401), který popisuje rovnou účast na životě společnosti. „Unie uznává a respektuje právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost, sociální a profesní začlenění a jejich účast na životě společnosti“ (Listina základních práv Evropské unie, 2012, čl. 26, s. 401).

3.2.3 Zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon

O antidiskriminačním zákoně, v celém znění: Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, jsem se zmínila již v popisu pojmu diskriminace, kterou se tento zákon dopodrobna zabývá. Antidiskriminační zákon definuje různé charakteristiky, na základě kterých je zakázáno diskriminovat osoby, jako jsou rasa, náboženství, pohlaví, věk, postižení a další. Zároveň stanovuje nepřístupné

⁴⁰ Zajímavý je fakt, že o zařazení zdravotního stavu se v roce 2001 usilovalo a Parlamentu České republiky byl předložen návrh o doplnění. Legislativní rada vlády jej však zamítla a shledala za nepotřebný (Čermák, 2012).

⁴¹ Viz Článek 12 In: Listina základních práv a svobod [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

⁴² Viz Článek 26 In: Listina základních práv EU [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

důvody a situace, v nichž je diskriminace zakázána (Antidiskriminační zákon, 2009, §2 odst. 3; srov. Štangová, 2010). Cílem tohoto zákona je zajištění rovnosti a ochrany před diskriminací v různých oblastech společnosti, jako jsou zaměstnání, vzdělání, zdravotní péče, přístup k službám a další (Antidiskriminační zákon, 2009, §1 odst. 1). Antidiskriminační zákon je důležitým nástrojem pro boj proti nerovnosti a podporu inkluzivní společnosti. Ve vztahu k neslyšícím vyžaduje rovnost přístupu k informacím, a to včetně poskytování tlumočnických služeb a podpory pro komunikaci s ostatními lidmi.⁴³ Zákon může také stanovit, aby byly zajištěny přiměřené úpravy pro neslyšící osoby a aby se tyto osoby mohly plně účastnit v různých oblastech společnosti (Antidiskriminační zákon, 2009, §5 odst. 2).

3.2.4 Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů

Zákon o znakové řeči a jeho novelizace č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob z roku 2008 se nevěnuje pojmu přístupnosti doslovně. Uvádím jej tu jako primární zdroj toho, kde je český znakový jazyk, který je pro většinu prelingválně neslyšících mateřským jazykem, ukotven a uznán. Ball (2011) zmiňuje, že pokud stát uznává znakový jazyk, zároveň s ním uznává také jazykovou a kulturní identitu neslyšící komunity.

Zákon o znakové řeči je první zákon v České republice, který vymezuje pojmy znakový jazyk a neslyšící osoba.⁴⁴ Jeho novelizace, Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, se především, jak je z názvu patrné, zaměřuje na komunikační systémy zmíněných osob jako na jejich dorozumívací prostředky, ze kterých si mohou tyto osoby libovolně zvolit právě ten, který vyhovuje jejich potřebám. Zároveň musí být tato volba „v maximální možné míře respektována tak, aby měly možnost rovnoprávného a účinného zapojení do všech oblastí života společnosti i při uplatňování jejich zákonných práv“ (Změna zákona o znakové řeči, 2008, § 1).

⁴³ Ačkoliv nejsou tlumočnické služby v zákoně přímo specifikovány, můžeme je podle tohoto znění vymezit, neboť právě tlumočnické služby zajišťují rovné příležitosti: „Zajišťováním rovného zacházení se rozumí přijetí opatření, která jsou podmínkou účinné ochrany před diskriminací a která je možno s ohledem na dobré mravy požadovat vzhledem k okolnostem a osobním poměrům toho, kdo má povinnost rovné zacházení zajišťovat; za zajišťování rovného zacházení se považuje také zajišťování rovných příležitostí“ (Antidiskriminační zákon, 2009, §5 odst. 2).

⁴⁴ Zákon č. 155/1998 pro své účely uváděl termín znaková řeč, pod který řadil český znakový jazyk a znakovanou češtinu. Vzhledem k tomu, že český znakový jazyk je přirozeným a plnohodnotným jazykem a znakovaná čeština uměle vytvořeným, toto chybné označení bylo ze zákona vyškrtnuto.

Zákon rozděluje komunikační systémy na ty, které vycházejí z českého jazyka⁴⁵ a na samotný znakový jazyk, přičemž je český znakový jazyk „základním komunikačním systémem těch neslyšících osob v České republice, které jej samy považují za hlavní formu své komunikace“ (Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, 2008, §4 odst. 1). Právo na komunikační systém uznaný tímto zákonem je klíčovým bodem k tomu, aby mohla být přístupnost v daném jazyce realizována.

3.2.5 Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy

Důležitým zákonem, který se věnoval přístupnosti informací, byl Zákon o informačních systémech z roku 2000. Tento zákon však s existencí Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 26. října 2016 a Zákona č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, zanikl. Dříve tento zákon obsahoval body, které jsou momentálně uvedeny v Zákoně č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, a které se týkaly přístupu k informacím a umožnění dálkového přístupu (tedy pomocí internetu) i pro osoby se zdravotním postižením (srov. Lišková, 2014).

3.2.6 Zákon č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací

Nejdůležitějším zákonem pro účely této práce je Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací z roku 2019. Upravuje i již zmíněný zákon o informačních systémech veřejné správy a ukládá povinnosti k zajištění přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, které povinné subjekty a Ministerstvo vnitra spravuje. Povinným subjektem se v zákoně rozumí stát, územní samosprávný celek, právnická osoba zřízená zákonem, dobrovolný svazek obcí, vysoká škola, škola a školské zařízení a kvalifikovaný správce systému elektronické identifikace (Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, 2019, § 3).

Zákon také vymezuje základní požadavky na přístupnost, jako jsou například vhodná kontrastnost, čitelnost textu, poskytování alternativních textů pro obrázky a videa,

⁴⁵ Jedná se o znakovanou češtinu, prstovou abecedu, vizualizaci mluvené češtiny, písemný záznam mluvené řeči, Lormova abeceda, daktylografika, Braillovo písmo, taktilní odezírání, vibrační metoda Tadoma. Všechny zmíněné komunikační systémy jsou v zákoně blíže definovány (Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, 2008, § 6).

dostupnost zvukových a obrazových záznamů⁴⁶ (pro neslyšící pomocí videí ve znakovém jazyce), ovládání pomocí klávesnice, snadná navigace a jiné, které vyplývají ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2102 a evropské normy EN 301 549 V1.1.2 (Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, 2019). Novější evropská norma má označení EN 301 549 V2.1.2 (2018-08), do které byly zahrnuty požadavky odrážející pravidla webové přístupnosti WCAG – Web Content Accessibility Guidelines (ETSI, 2018).

V souladu se zákonem musí povinné subjekty provádět pravidelné kontroly přístupnosti svých webových stránek a elektronických dokumentů a v případě potřeby je upravovat tak, aby byly co nejvíce přístupné pro osoby se zdravotním postižením, tedy i pro neslyšící osoby. Každý povinný subjekt, jak vyplývá z § 8 tohoto zákona, zároveň musí na svých internetových stránkách zveřejnit a průběžně aktualizovat prohlášení o přístupnosti v přístupném formátu⁴⁷ (Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, 2019, § 8). Metodické pokyny a vzor včetně doporučení, jak by mělo prohlášení vypadat, nalezneme na stránkách Ministerstva vnitra. Ministerstvo vnitra spolupracuje v otázce zajištění přístupnosti pro Neslyšící osoby se společností Deaf Friendly[®]⁴⁸, která si klade za cíl zpřístupnit obsah informací v jejich mateřském jazyce, tedy v českém znakovém jazyce.

Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací představuje důležitý krok směrem k větší inkluzivitě a rovnosti při používání moderních technologií v České republice.

⁴⁶ Pro neslyšící uživatele je dobré použitelnosti dosaženo standardizovaným formátem pro rozlišení obrazu Common Intermediate Format (CIF), snímkovou frekvencí 20 snímků za sekundu a více, s časovým rozdílem mezi zvukem řeči a videem, který nepřesahuje 100 ms. Nižší rozlišení způsobuje menší narušení vnímání znakového jazyka a odezírání než to, které způsobuje nižší snímková frekvence (ETSI, 2018, pozn. překlad autorky práce).

⁴⁷ Povinnému subjektu se nabízí dvě možnosti zveřejnění. Buď může povinný subjekt vydat pro každou internetovou stránku, kterou vlastní, samostatné prohlášení, jež na stránkách zveřejní. Nebo si může vybrat druhou možnost, a sice zveřejnění pouze jednoho prohlášení o přístupnosti internetových stránek, které se vztahuje na všechny další spravované stránky, přičemž bude na ostatní odkazováno (Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, 2019, § 8).

⁴⁸ Deaf Friendly[®] je organizace, která je zaměřena na podporu Neslyšících jedinců. Jejím cílem je vytvořit společnost, ve které jsou Neslyšící lidé plně respektováni a ve které mají rovné příležitosti v různých oblastech života. Snaží se šířit povědomí o Neslyšící komunitě, jejich kultuře a jazyce pomocí různých aktivit a programů. Deaf Friendly se věnuje nejen osvětě a informování veřejnosti, ale také spolupracuje s různými organizacemi a státními institucemi (Deaf Friendly[®], 2022).

3.2.7 Vyhláška č. 64/2008 Sb., o přístupnosti

Vyhláška č. 64/2008 Sb., o formě uveřejňování informací souvisejících s výkonem veřejné správy prostřednictvím webových stránek pro osoby se zdravotním postižením stanoví způsob, jakým mají být webové stránky veřejné správy zpřístupněny pro osoby se zdravotním postižením. Vyhláška ztratila účinnost se vznikem Zákona č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací. Hlavním cílem této vyhlášky bylo zajistit, aby měly osoby se zdravotním postižením stejný přístup k informacím na webových stránkách jako všichni lidé (Vyhláška, 2008).

Podle této vyhlášky měly být veřejné webové stránky v souladu s mezinárodními standardy pro přístupnost (WCAG), které definují minimální požadavky na přístupnost webových stránek.

3.2.8 Směrnice 2016 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací

S výše zmíněným zákonem o přístupnosti souvisí Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru, jejímž cílem je zajistit, aby všechny webové stránky a aplikace veřejného sektoru byly přístupné pro osoby se zdravotním postižením a pro osoby s omezenými schopnostmi a aby mohly tyto technologie používat bez omezení (Směrnice, 2016). K tomu, aby je všichni lidé mohli bez omezení plně využívat, musí být dodrženy určité standardy přístupnosti, kterým se samostatně věnuji ve třetí kapitole. Přístupností se ve směrnici rozumí zásady a postupy, které mají být dodržovány nejen při tvorbě, správě, ale také při aktualizacích webových stránek a mobilních aplikací. Směrnice zároveň reaguje na rychle rostoucí trh s tématem přístupnosti digitálních produktů a služeb a zdůrazňuje právo na podílení se a začlenění do společenského a kulturního života (zmiňuje i Úmluva a Zákon o sociálních službách), a které je spjato s audiovizuálními mediálními službami objevujícími se také na webových stránkách. Podle článku číslo 4 „členské státy zajistí, aby subjekty veřejného sektoru přijaly nezbytná opatření k většímu zpřístupnění svých webových stránek a mobilních aplikací, a to tím, že je učiní vnímatelnými, ovladatelnými, srozumitelnými a stabilními“ (Směrnice, 2016, čl. 4, s. 10).

3.2.9 Směrnice 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb

Tato směrnice se vztahuje na všechny výrobky a služby, které jsou určeny pro veřejnost, včetně výrobků a služeb, které se prodávají a nakupují online. Směrnice také stanoví

minimální požadavky na přístupnost a dává členským státům povinnost ke splnění požadavků. Mezi požadavky na přístupnost patří například dostupnost informací o výrobcích a službách, **přístupnost webových stránek**, mobilních aplikací a elektronických terminálů, přístupnost pro osoby s omezenou pohyblivostí, sluchu a zraku, snadná použitelnost výrobků a služeb pro osoby s omezenou pohyblivostí a další (Směrnice, 2019).

Na půdě Evropské unie se také můžeme dočíst o směrnici s názvem Evropský akt o přístupnosti (European Accessibility Act)⁴⁹, jejímž cílem je určit společná pravidla pro přístupnost v EU a zlepšit tak fungování přístupnosti produktů a služeb v soukromém sektoru s odstraněním překážek, které jsou vytvořeny rozdílnými pravidly v různých členských státech. V souvislosti s touto směrnicí se nyní chystá zákon, který by měl vstoupit v platnost v roce 2025.

⁴⁹ Viz European Accessibility Act In: European Commission [online]. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1202&intPageId=5581&langId=en>.

4 Přístupnost webových stránek

Jak bylo výše popsáno, právo na informace a začlenění se do společnosti jsou v moderní době důležitou součástí každého člověka. V souvislosti s webovými stránkami se pod oficiálním anglickým označením „World Wide Web“ (WWW), jehož autorem je Tim Berners-Lee, rozumí globální informační systém, který umožňuje sdílení dokumentů, především webových stránek, pomocí internetových protokolů (Frystyk, 1994).

Důležité je na začátek pochopit rozdíl mezi internetem a www, neboť oba tyto pojmy v této kapitole hojně využívám. Internet chápeme jako infrastrukturu, která umožňuje propojení počítačů a zařízení po celém světě, zatímco www je jednou z mnoha služeb, které jsou na této síti poskytované a které umožňují přístup k různým dokumentům pomocí prohlížeče (Beal, 2021). Jak již bylo nastíněno, webové stránky jsou prohlíženy pomocí webového prohlížeče a jsou propojeny hypertextovými odkazy ve formě URL⁵⁰. Hypertextové odkazy jsou prvky, které umožňují přecházet uživatelům z jednoho místa na internetu na druhé (Kosek, 1998). Důležitou roli zde hrají základní pilíře webu, kterými jsou HTML jazyk (z anglického Hypertext Markup Language), který popisuje, co webová stránka obsahuje, a HTTP protokol (Hypertext Transfer Protocol) zajišťující přenos www stránek mezi prohlížečem a serverem (tamtéž).

Webové stránky spadají do online světa, ve kterém je nepřeborné množství informací. Výhodou webových stránek je především jejich dostupnost, rychlost a snadná aktualizace obsahu. Na rozdíl od tištěných materiálů tak mohou nabídnout nejnovější informace a zprávy. Další předností webu je jeho interakce. Na většině webových stránkách lze zanechat komentář či se zapojit do předmětné diskuze. Stávají se tak moderní technologií, která je zároveň praktickým nástrojem komunikace, do které by měli být začleněni všichni lidé.

Internet dennodenně navštíví celé spektrum uživatelů s různými potřebami. Podle nedávné studie, která se zaměřovala na digitální chování uživatelů, tráví běžný uživatel na internetu přibližně 6 hodin a 37 minut, z čehož se určitou část pohybuje i na webových stránkách (Kemp, 2023). Od začátku pandemie Covid-19 narostl, podle analýzy Kepios zveřejněné ve stejném dokumentu, počet uživatelů internetu o 30 %, což je v přepočtu

⁵⁰ URL (Uniform Resource Locator) slouží k určení a lokalizaci konkrétních zdrojů na internetu (Kosek, 1998).

více než 1 miliarda nových uživatelů za poslední 3 roky (tamtéž). Pandemie tedy v počtu uživatelů na internetu, kteří nejen hledali informace, ale také mohli díky tomuto portálu komunikovat, odehrála svou roli. V dnešní době se na internetu, a tudíž i na webových stránkách pohybuje nespočet uživatelů s různými potřebami. Není tedy pochyby, že je potřeba toto hledisko následovat a tvořit tak weby, které budou pro všechny osoby přístupné, a to jak nyní, tak do budoucna. Studie z United Nations (2002) totiž uvádí, že v roce 2025 se předpokládá bezprecedentní nárůst počtu osob ve věku 60 a více let z 600 milionů na 2 miliardy. A právě starší populace může být skupinou, která přístupný web bude potřebovat a ocenit jej. I pro neslyšící byla pandemie podle slov Novákové (2023b) důležitým milníkem, který pomohl k masivnějšímu růstu přístupu k informacím pomocí tlumočení a překladu jak na webových stránkách státních institucí, tak v médiích.

4.1 Uvedení do problematiky webové přístupnosti

V druhé kapitole jsme si představili obecnou definici přístupnosti. Nyní si vymežíme webovou přístupnost, která je oproti obecné definici zúžena na funkčnost webových stránek. Webovou přístupnost můžeme chápat jako činnost, jejíž cílem je odstraňovat, minimalizovat nebo nevytvářet bariéry na webových stránkách a nečinit tak uživatelům při používání webu různé překážky. Podle Špinara (2004, s. 12) je přístupná webová stránka „*použitelná pro každého uživatele Internetu, a to nezávisle na jeho postižení, schopnostech, znalostech, zkušenostech či zobrazovacích možnostech*“. Zároveň tvrdí, že přístupnost je stavěna na samotných základech webu a nepřístupné je dělají především tvůrci webů, kteří odvádí svou práci špatně. Nejde tak o žádnou nadstavbu, jak se může v dnešní době na mnohých stránkách zajišťujících webovou přístupnost prezentovat. Bezbariérový web není webem, který by se přizpůsobil a byl doplněn tak, aby byla přístupnost dodržena. Přístupný web byl navržen a vytvořen s dodržáním pravidel pro přístupnost již od začátku, a tím byla přístupnost zachována (Špinar, 2004).

V kontextu webové přístupnosti bývají osoby se zdravotním postižením označovány jako osoby se specifickými potřebami (Špinar, 2004; srov. Chmelař, 2007). Zároveň je však nutné zmínit, že přístupný web by neměl být předmětem zájmu pouze webových stránek, které by měly být přístupné pro osoby s různými potřebami, nýbrž pro všechny osoby. Radek Pavlíček a Ondřej Pohl v podcastu *Bez bariér*⁵¹ (2023) zmiňují situace,

⁵¹ Tento podcast vznikl teprve nedávno s podporou projektu Théseus Střediska Teiresiás na Masarykově univerzitě, Nadačním fondem Českého rozhlasu ze sbírky Světluška a společnosti Actum Digital. Podcast

kdy přístupný web ocení nejen zdravotně postižení, ale také například lidé v situaci, kdy cestují hromadnou dopravou a chtějí se podívat na video, které jim přinese nosné informace, ať už do života či ke zkoušce na poslední chvíli. Jelikož si ale zapomněli vzít s sebou sluchátka a video na webu není otitulkované, musí čelit nepříjemné překážce a konzumace obsahu je jim tak znemožněna. V USA proběhlo několik výzkumů, kde se zjistilo, že se více než 80 % uživatelů dívá na videa bez zvuku (Klimesš, 2021). Z tohoto závěru můžeme usuzovat, že z titulků profituje velké množství lidí a nemusí se jednat přímo o osoby neslyšící. Dříve mohlo být tvoření titulků překážkou. V dnešní době však existuje několik nástrojů, které připraví titulky k videu rychle a jednoduše. Jedním z těchto nástrojů může být například aplikace Beey⁵². Ondřej Pohl tedy webovou přístupnost shrnuje následovně: „*webová – nebo obecně přístupnost – je velmi zásadní pro určité lidi, ale pomáhá naprosto všem*“ (Pohl, 2023).

Chmelař (2007) v souvislosti s webovou přístupností navíc zmiňuje, že je důležité, aby byla www stránka přístupná i pro mobilní verzi a aby autor webu přemýšlel nad současností, jelikož většina populace dnes vlastní datové připojení (internet v mobilu), a tak si všechny informace přes den, kdy u sebe uživatelé nemají počítač, vyhledávají především na mobilním telefonu.

4.1.1 Důležitost přístupného webu

Přístupný web by měl být umožněn všem, nejen lidem podle specifických hledisek, které Špinar (2004) zmiňuje. Mezi tato hlediska patří zdravotní dispozice, zkušenosti s internetem (speciálně starší generace používá internet jen zřídka), jazykové vybavení, schopnost porozumět psanému textu, technické vybavení a softwarové vybavení. Těchto uživatelů může být podle Špinara (tamtéž) až 1/3 z celkového počtu uživatelů, kteří by webové stránky rádi používali. Od tohoto údaje uběhlo již 19 let, proto můžeme vzhledem k moderní době předpokládat, že se nyní může jednat o mnohem větší počet.

je vybaven zároveň textovým přepisem a titulky. Do budoucna však autoři plánují podcast zpřístupnit i v oblasti tlumočení do znakového jazyka a zvát hosty ze zahraničí (Pavlíček, Pohl, 2023).

⁵² Beey je aplikace, která automaticky převádí přepis mluveného slova do psaného textu s více než 90% přesností, překládá přepis do jednoho z 20 dostupných jazyků a dokáže vyexportovat titulky ve formátu SRT, VTT, SSA, STL, TTML. Tuto aplikaci dnes pro tvorbu titulků využívají například televize Nova, Prima i DTV. Viz Beey In: Beey [online], 2021-2022. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.beey.io/cs/>.

Mít bezbariérový web se nevyplatí pouze z důvodu velkého počtu uživatelů, ačkoliv je to jeden z nejdůležitějších bodů, ale také kvůli financím, lepší viditelnosti a použitelnosti webu, posilování dobrého jména a v neposlední řadě pro následování zákonů (Špínar, 2004). Přístupným webem lze totiž oslovit 100 % uživatelů, a tak se do popředí dostává i ve vyhledávacích, které přivádí na web mnoho lidí. Vyhledávače se právě v přístupném webu perfektně vyznaží a díky tomu rychle zaindexují obsah webu.

Nemůžeme spolehlivě konstatovat, kolik je v České republice osob se zdravotním postižením. Pavlíček a Pohl v podcastu Bez bariér (2023) zmiňují, že se pohybujeme okolo 1 milionu. Největší komplikací pro tento údaj je ale těžká měřitelnost z důvodu individuálního pohledu. Co může být pro někoho handicapem, nemusí být stejným handicapem i pro druhou osobu (tamtéž).

Nastane-li situace, kdy se organizace či soukromý sektor bude chtít dozvědět, zda jsou jejich webové stránky přístupné, existuje hned několik možností, jak přístupnost webu zjistit. Evropská komise zatím nestanovila žádný doporučený nástroj pro kontrolu, ale v dnešní době máme na výběr z celé řady volně dostupných nástrojů k ověření přístupnosti. Tím nejznámějším je na světové úrovni otevřený standard WCAG, kterému se věnuji později v této kapitole.

4.1.2 Kdo se webovou přístupností zabývá?

V našem prostředí se webovou přístupností zabývá Radek Pavlíček, a to od roku 1998. Je autorem metodiky Blind Friendly Web⁵³ a spoluautorem Pravidel přístupného webu, jež jsou součástí Metodického pokynu k vyhlášece o přístupnosti (Vyhláška č. 34/2008 Sb.) Pracuje ve Středisku Teiresiás, kde se věnuje digitální přístupnosti Masarykovy univerzity, a aktivně se zapojuje do různých akcí na toto téma. Stal se prvním certifikovaným profesionálem a specialistou na přístupnost webu (Certified Professional in Web Accessibility – CPWA).⁵⁴

Dalším, kdo se webovou přístupností zabývá, je Ondřej Pohl. Ondřej Pohl je UX a UI designér s jedenáctiletou praxí a druhým certifikovaným profesionálem a specialistou na přístupnost webu (CPWA) v České republice. Pracuje ve společnosti ACTUM Digital.

⁵³ Viz Blind Friendly Web In: Blind Friendly [online]. © 2023 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <http://blindfriendly.cz>.

⁵⁴ Viz Radek Pavlíček In: Poslepu [online]. 2007 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://poslepu.cz/o-mne/>.

Nyní se ve své praxi aktivně věnuje otázkám webové přístupnosti a mezi jeho úsilí patří zpřístupnění internetu všem.⁵⁵

Přístupností se zabývá také Mariana Chytilová, která je konzultantkou přístupnosti, inkluze a diverzity. Mapuje přístupnost v ohledu na prostor, služby, lidi i informace. Zároveň zpřístupňuje akce všem bez rozdílu, a to se týká veřejných institucí, filmového festivalu, soukromé galerie, dětského oddělení knihovny i televizní aplikace.⁵⁶

Všichni zmínění odborníci se zabývají také problematikou přístupnosti pro neslyšící uživatele webových stránek, i když se nejedná o jejich hlavní zaměření. Větší pozornost neslyšícím v oblasti webové přístupnosti věnuje již zmíněná společnost Deaf Friendly, jejíž zakladateli jsou Kateřina Pešková a Petr Vysuček.⁵⁷ Pešková a Vysuček (2023) zmiňují, že aby byla dodržena webová přístupnost pro neslyšící, informace by měly být v tzv. plain language. Tento typ jazyka je srozumitelný, jednoduchý, jasný, přehledný a je orientován na neslyšící čtenáře.

Na digitální přístupnost včetně webové přístupnosti se zaměřila i online konference *S Thésém bez překážek: Online konference o digitální přístupnosti*, které jsem se zúčastnila za účelem sběru informací k bakalářské práci a kterou pořádalo Středisko Teiresiás 10. 11. 2022 v podobě veřejného vysílání na svých facebookových stránkách. Konference obsahla vybraná témata z oblasti webů, aplikací i multimédií se zaměřením na legislativu, uživatelské zkušenosti, odbornost i příklady dobré praxe. A právě na této konferenci vystoupil Petr Vysuček a Kateřina Pešková s tématem: *Jak zpřístupnit (nejen mediální) obsah Neslyšícím uživatelům českého znakového jazyka* a cílem rozšíření přístupnosti. V rámci představení tohoto panelu bylo oznámeno, že se pod záštitou Deaf Friendly, ASNEP a Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR chystá 18. 9. 2023 konference, která se bude věnovat otázkám přístupnosti pro osoby se sluchovým postižením.⁵⁸

⁵⁵ Viz Ondřej Pohl In: LinkedIn [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/ondrejphohl/>.

⁵⁶ Viz Mariana Chytilová In: Mariana Chytilova [online]. © 2023 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.marianachytilova.com>.

⁵⁷ Viz Deaf Friendly In: Deaf Friendly [online]. 2023 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.deaffriendly.cz/o-ns>.

⁵⁸ Viz Jak na přístupnost pro osoby se sluchovým postižením aneb pojďme si v tom udělat pořádek In: Sncr.cz [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.sncr.cz/pristupnost-konference2023>.

Na mezinárodní půdě se přístupností zabývá IAAP (International Association of Accessibility Professionals), mezinárodní asociace sdružující odborníky a profesionály. Tato organizace spojuje různé skupiny lidí, včetně odborníků, vývojářů, designérů, aktivistů a jednotlivců s postižením, aby spolupracovali na vytváření lepšího prostředí pro všechny a usnadnili jim tak každodenní život, a to v různých oblastech – webové stránky, aplikace, budovy, doprava a další. Poskytují také vzdělávání, certifikace a další zdroje pro profesionály v této oblasti. V rámci IAAP je důležité zmínit Susannu Laurin jakožto předsedkyni pracovní skupiny pro digitální přístupnost v EU, která taktéž na konferenci o digitální přístupnosti vystoupila. Zajímavé bylo zjištění, že ačkoliv práva a organizace zaměřující se na lidi s postižením vznikala především v Americe, EU je v přístupnosti o krok napřed.⁵⁹

Přístupností webových stránek z pohledu potřeb neslyšících (a nedoslýchavých) osob se v roce 2020 zabývala i společnost Newton Technologies, která na toto téma provedla analýzu (Klimeš, 2020). Cílem analýzy bylo zjistit, zda veřejné subjekty, pro které od roku 2019 platí Zákon č. 99/2019 o přístupnosti, dodržují všechny povinnosti a publikují videa na svých stránkách s titulky. Největší zaměření proto bylo především na subjekty, kterých se povinnosti týkají, pro zajímavost přidali i největší neziskové organizace, parlamentní politické strany a hnutí. Analýzou prošly i videa na sociálních sítích, neboť právě sociální sítě jsou důležitým nositelem audiovizuálního obsahu. Závěr by mohl být šokující, neboť nejčastěji se podle tohoto zjištění objevovaly titulky u politických stran (64 %), u neziskových organizací to bylo pouze 20 % a nejméně otitulkovaných videí (3 %) se shledalo na stránkách podřízených organizací ministerstva (tamtéž).

4.2 Mýty o přístupném webu

S přístupností webu se logicky pojí i různé mýty, které se podle Špinara (2004) šíří především mezi tvůrci webů a jejich majiteli. Prvním z mýtů, které zmíním, je tvrzení, že přístupný web je drahou záležitostí. Podle Špinara (2004) nelze tvrdit, že je tvorba přístupného webu dražší, neboť vytvořit nepřístupný a přístupný web je stejně náročné. Webdesignéři, kteří si za tímto mýtem stojí, buď vědomě neodvádí dobře svou profesi, nebo přístupný web neumí a chtějí vytěžit na zákazníkovi více peněz, jelikož jim zabere čas, než si nastudují patřičná pravidla (tamtéž).

⁵⁹ Viz IAAP In: Accessibility Association [online]. © 2023. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.accessibilityassociation.org/s/>.

Další často mylnou představou je mýtus, že přístupný web je nemoderní a brání tak potřebné kreativě (Špinar, 2004). Ani toto tvrzení není pravda, to ostatně dokládá několik velmi povedených stránek, které jsou přístupné a které si na designu daly záležet. Skrytým kouzlem těchto webů jsou především kaskádové styly (CSS – Cascading Style Sheets), pomocí nichž lze podle Koska (1998, s. 177) „*definovat druh písma, způsob zarovnání, barvu a další vlastnosti dokumentu*“. Jedná se tedy o jakýsi nástroj, který odliší vzhled webové stránky podle potřeb. Lze s ním upravit velikost textu, nastavit rolovací lišty či umístit různé objekty. Využití kaskádových stylů je pro přístupné webové stránky velmi důležité.

Předposlední mýtus, který Špinar (2004) zmiňuje, zní následovně: webové stránky handicapovaní lidé nepoužívají. Toto tvrzení se objevuje především u provozovatelů webů, kteří si neuvědomují, jaký dosah jejich stránky mohou mít. Myslí si, že osob se zdravotním postižením není tolik a že nejsou potenciálními zákazníky či čtenáři jejich webu. Špinar (tamtéž) však zmiňuje, že do skupiny „handicapovaných“ neřadíme pouze osoby se zdravotním postižením, ale také osoby barvoslepé, osoby s poruchou učení a soustředění, osoby se ztíženými podmínkami (např. ruka v sádře) či starší generace. Procento možných uživatelů se tím tedy zvyšuje, a to je další důvod, proč by měly být webové stránky přístupné pro všechny osoby.

Posledním mýtem, který se původně pravděpodobně snažil přístupnosti vyhovět, je tvrzení, že k „webovým stránkám stačí pro přístupnost vytvořit paralelní textovou verzi“. Tento krok tak může být z části přístupný pro nevidomé uživatele, ale nikoliv pro neslyšící, kteří si podle již výše zmíněného s textovou verzí rozhodně nevystačí. Špinar (2004) také uvádí, že tato snaha mohla mít dobré úmysly, ale pokud není ani hlavní web přístupný, k textové formě se uživatelé pravděpodobně nedostanou, a to může napáchat mnohem více škody než užítku. Navíc je údržba dvojitého webu nákladná a velmi často především v textové verzi na základě aktualizace neudržitelná.

4.3 Pravidla pro tvorbu přístupného webu

Aby mohla být webová přístupnost dodržována, bylo nutné sestavit soubor přesných pravidel, která obsáhnou důležité oblasti a stanoví, jak by takový přístupný web měl vypadat. Jedná se o základní vybavení, které je pro přístupnost nezbytné.

Radek Pavlíček (2023) v Podcastu Bez Bariér přirovnává pravidla webové přístupnosti ke stavbě domu. Podle jeho slov je zavedení elektřiny, vody, zateplení a další vybavení důležitou součástí domu, bez kterého by žít v něm bylo prakticky nemožné. Podobně tak webové stránky potřebují své základy, které zajistí jejich plnou funkčnost. Mnohdy se totiž zapomíná na pevný základ, který není vidět, na úkor designu, který bývá častěji nadřazen. Tim Barnes Lee se k přístupnosti vyjadřuje následovně: „*Síla webu je v jeho univerzalitě. Přístup pro každého nezávisle na schopnostech je jeho základní prvek*“ (čerpáno z Špinar, 2004, s. 11). Neslyšící tedy, jak bylo již několikrát zmíněno, nejsou jedinou skupinou, pro kterou je potřeba tvořit přístupný web. Na bariéry na nich mohou narážet i nevidomí lidé, pohybově postižení uživatelé, uživatelé s poruchami učení a soustředění i uživatelé s alternativními zobrazovacími zařízeními (Špinar, 2004).

Prvotní iniciativu pro sestavení pravidel převzaly Spojené státy americké, a to konkrétně konsorcium W3C, které zveřejnilo první verzi pravidel Web Content Accessibility Guidelines, ve zkratce WCAG (Špinar, 2004). WCAG se tak stalo důležitou metodikou, z níž vycházejí další metodiky a pravidla pro tvorbu přístupných webů v mnoha státech. V následujících podkapitolách se právě na tuto metodiku zaměříme.

4.3.1 Kritéria přístupnosti: Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)

Pokyny WCAG pokrývají širokou škálu otázek přístupnosti, včetně zrakových, sluchových, kognitivních a motorických postižení. Poskytují podrobný návod, jak vytvářet přístupný webový obsah pro všechny.

Jak jsem již zmínila, WCAG vydává konsorcium W3C, které se neustále snaží o aktualizaci pravidel, jež by měla splňovat všechny požadavky na webovou přístupnost. Tento soubor pravidel má svou několikaletou historii, díky které může pracovat na její lepší verzi a na aktualizacích. Momentálně je pro pravidla tvorby přístupného webu většinou využívána verze 2.1 z roku 2018, kterou by v říjnu tohoto roku (2023)⁶⁰ měla vystřídat verze 2.2. Vzhledem k tomu, že se již brzy chystá doplnění verze 3.0 (přesné datum vydání zatím není známo), není nutné zmiňovat všechny okruhy a informace, jež jsou obsaženy ve všech předchozích verzích pravidel. Důležitý je fakt, že všechny verze spojoval stejný cíl, a to vytvořit taková pravidla, která definují a pomáhají tvorbě

⁶⁰ Datum vydání se průběžně mění. Momentálně je termín plánován na měsíc říjen 2023. Viz Vydání WCAG 2.2 In: Deque.com [online]. 18. 5. 2023 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://www.deque.com/blog/wcag-2-2-is-at-the-candidate-recommendation-stage/>

přístupných webů. Oproti verzi 1.0, která poskytovala 14 základních pravidel (guidelines) s jednotlivými body podle priority 1, 2, 3, byla verze 2.0 pozměněna, aby poskytla podrobný návod, jak vytvářet webový obsah, který je vnímatelný, ovladatelný, srozumitelný a robustní pro všechny uživatele. Následující verze 3.0 by však od tohoto dělení měla upustit a zaměřit se na pochopení pravidel z pohledu běžného uživatele, který nemá natolik potřebný technický přehled v aspektech webu, ale zároveň by měla obsáhnout širší vhléd do webové přístupnosti a ohlídat všechny možné bariéry, které by mohly naskytnout. Verze 3.0 nemá být náhražkou verze 2.2. W3C plánuje, že budou několik let společně koexistovat (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 3.0, 2023).

4.3.1.1 WCAG 2.1 a 2.2

Obě verze WCAG 2.1 a 2.2 jsou přehlednými metodikami, které pohlíží na webovou přístupnost z několika úhlů. Pro účely této práce není potřeba tyto nové verze srovnávat, ale poskytnout přehled, jakým jsou oba dokumenty koncipovány. Obě verze 2.1 a 2.2 si pro naše účely můžeme označit jako WCAG 2.X., pokud však nebude potřeba rozlišit danou verzi. WCAG 2.X je rozdělen do čtyř principů, které tvoří základ přístupného webu: vnímatelnost, ovladatelnost, srozumitelnost a robustnost. Pod těmito principy stojí jednotlivá pravidla (celkem jich je 13 u obou verzí), která popisují základní cíle přístupného obsahu webu pro uživatele s různými druhy zdravotního postižení. Na základě toho jsou u každého pravidla definována kritéria úspěšnosti podle důležitosti, jež se dělí na úroveň A (nejnižší), AA a AAA (nejvyšší). Zároveň je pro každé pravidlo zveřejněno několik technik, které se dělí do dvou kategorií: a) na techniky, které jsou dostačující pro splnění kritérií úspěšnosti a za b) na techniky, které mají pouze doporučující charakter (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 2.2, 2023).

Nyní se blíže zaměřím na čtyři zmíněné principy a s nimi související pravidla. Metodika WCAG je komplexním dokumentem, který se věnuje digitální přístupnosti dopodrobna, a to s ohledem na všechny uživatele. Cílem není popsat všechna pravidla, jež jsou v metodice začleněna, ale poukázat na nejdůležitější pravidla, která pomáhají vytvořit přístupný web pro neslyšící uživatele.

1. Vnímatelnost

První z principů popisuje, že „*informace a součásti uživatelského rozhraní musí být prezentovány tak, aby je mohli uživatelé vnímat*“⁶¹ (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 2.2, 2023). Pro neslyšící je tak důležité **pravidlo textové alternativy** (úroveň A), které je pod tímto principem zařazeno. Podle tohoto pravidla by měl být každý netextový obsah opatřen alternativním textem, přičemž je možné jej změnit na jinou formu podle potřeby například na velké písmo, bodové písmo, fonetický přepis či jednodušší jazyk (tamtéž).

Dalším pravidlem, které spatřuji ve vztahu k neslyšícím uživatelům webu za důležité, jsou **časově omezené multimediální prvky**, které by opět měly být opatřeny alternativami. Mezi tyto alternativy patří především titulky pro předtočené audio i živé titulky, které se však vztahují pouze na přenášené audio, jež je součástí synchronizovaného média⁶² (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 2.2, 2023). Krucióální je však zmínka o znakovém jazyce, která v rámci tohoto pravidla popisuje, že by každý předtočený audio záznam synchronizovaného média měl být opatřen videopřekladem⁶³ do znakového jazyka. Tento požadavek je navíc na té nejvyšší úrovni (AAA). Jak ale zmiňuje Möbus (2010), v souvislosti s tím, že pravidel existuje mnohem více, je smutné, že právě znakový jazyk je zde zmíněn pouze u jednoho pravidla, a to pouze k audio záznamu, nikoliv k textovému obsahu.

Poslední pravidlo, které bych pod tímto principem ráda uvedla, je pravidlo **rozlišení**. Toto pravidlo popisuje, že by mělo být usnadněno zobrazení obsahu, a to včetně odlišení popředí od pozadí. Pod toto pravidlo poté spadá použití barev i minimální kontrast textu vůči pozadí, který by neměl klesnout pod hodnotu 4,5:1 (AA).

⁶¹ Překlad autorky práce

⁶² Synchronizované médium je audio nebo video synchronizované s jiným formátem pro prezentaci informací a/nebo s časovými interaktivními prvky (W3C: Worldwide Web Consortium, 2018).

⁶³ Videem rozumíme text ve znakovém jazyce, jež je nahrán pomocí videozáznamu (W3C: Worldwide Web Consortium, 2018; srov Möbus, 2010). Ve videu může vystupovat samotný neslyšící autor či překladatel. Oproti tomu **video v českém jazyce s titulky** můžeme definovat jako audiovizuální nahrávku či jako zvukově obrazový záznam (Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, § 79), ve kterém mluví vystupuje v mluvené češtině a k videu jsou doplněny titulky, jež kopírují slova mluvího do psané podoby. Titulky zde můžeme chápat jako kompenzační pomůcku pro neslyšící osoby (Koplík, Strnadová, 2008).

2. Ovladatelnost

Aby mohl být web přístupný, nesmí chybět možnost ho bezproblémově ovládat. Tento princip se zaměřuje na všechny „*součásti uživatelského rozhraní a navigace, jež musí být ovladatelné*“⁶⁴ (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 2.2, 2023).

K ovladatelnosti se váže také pravidlo **poskytnutí dostatečného času** na přečtení si obsahu či práce s ním. Jak už z první kapitoly víme, pro prelingválně neslyšící uživatele je psaná forma (českého či jakéhokoliv) jazyka cizím jazykem. Pro přečtení si informací a jejich pochopení musí stejně jako všichni, kteří přijímají obsah v cizím jazyce, vynaložit mnohem více úsilí i času (Skopečková, 2015), a proto je toto pravidlo nezbytné. Většinou se totiž na webových stránkách setkáváme s vyskakovacími okny, které nám nabízejí nějakou reklamu. Logicky naruší naše soustředění na obsah, a proto by měla být tato blikající, rolující a jinak pohybující se okna vytvořena tak, aby se dala kdykoliv vypnout či pozastavit. Toto pravidlo není však ve WCAG příliš podpořeno, neboť kritérium důležitosti je na nejnižší úrovni (A).

Pod princip ovladatelnosti patří i důležité pravidlo **snadné navigace**, jež má usnadnit všem uživatelům webu vyhledání konkrétního obsahu a určit aktuální pozici, kde se nacházejí. Pod tímto pravidlem najdeme mnoho bodů, které není potřeba detailněji vypisovat. Spadají pod něj například nadpisy a popisky, které by měly odpovídat tématu a správné odkazy, u kterých by již z textu mělo být patrné, na jaké stránky odkazují.

3. Srozumitelnost

Nezbytnou součástí přístupného webu je také jeho srozumitelnost. Metodika WCAG tvrdí, že „*informace a ovládání uživatelského rozhraní musí být srozumitelné*“⁶⁵ (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 2.2, 2023). Tento princip je dle mého názoru pro neslyšící uživatele nejdůležitější, neboť právě srozumitelný web (ať už pomocí textu či grafiky) dokáže poskytnout informace, které účelně vyhledávají.

Aby však mohl být web srozumitelný, je potřeba dbát také na jeho **čitelnost**, která je jedním z pravidel. Pravidlo čitelnosti říká, že by různé zkratky a neobvyklá slova, jež se na webu vyskytují, měla být vysvětlena pomocí definice, kterou zajistí dostupný mechanismus (úroveň AAA). Zároveň nesmí chybět ani intuitivní a předvídatelné

⁶⁴ Překlad autorky práce

⁶⁵ Překlad autorky práce

fungování webu, které zajistí nejen snadnou orientaci, ale také pochopení souvislosti s danými tématy (AA).

Möbus (2010) navíc zmiňuje, že aby mohl být pro neslyšící uživatele web srozumitelný, bylo by potřeba textový obsah plně nahradit překladem do znakového jazyka. Tento fakt však žádná verze WCAG zatím nezahrnuje.

4. Robustnost

Posledním principem je robustnost. Popisuje, že „*obsah musí být dostatečně robustní, aby jej mohla interpretovat široká škála přístupových zařízení, včetně asistenčních technologií*“⁶⁶ (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 2.2, 2023).

Jediným pravidlem, které se pod tímto principem skrývá, je **kompatibilita** se současnými i budoucími přístupovými zařízeními i asistenčními technologiemi (AA).

4.3.1.2 WCAG 3.0

Nová verze WCAG 3.0 byla částečně představena na konferenci o digitální přístupnosti Axe-con 2023⁶⁷. Konference proběhla 16. 3. 2023 v anglickém jazyce online a pro účely mé bakalářské práce a sběr nových informací jsem se jí sama účastnila. Na konferenci ohledně nových verzí promluvil Wilco Fiers a Melanie Philipp, kteří jsou součástí komise pro utváření pravidel WCAG. Verze je stále ve vývoji, ale již nyní si můžeme představit požadavky, které si klade za cíl. Nová verze 3.0 by měla poskytnout mnohem komplexnější a flexibilnější vzhled do přístupného webu, vést ke snadnějšímu osvojení a pochopení pokynů, nabídnout širší podporu potřeb v digitální sféře nejen pro zdravotně postižené osoby, ale také pro všechny uživatele, držet krok s novými technologiemi a zajistit otevřený přístup a spolupráci s vývojáři z celého světa (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 3.0, 2021). V porovnání s 2.0 nová verze 3.0 opouští podle slov Fierse od dělení do čtyř zmíněných principů. Zachována by měla být pravidla týkající se alternativ textu, použití jasných slov, využití titulek s přizpůsobením nových technologií, strukturovaný obsah, vizuální kontrast textu a prevence chyb. Jedná se však o návrhy pokynů, které zatím nebyly více popsány a na jejich detailnější popis si proto budeme muset počkat. WCAG 2.X obsahoval kritéria úspěšnosti s úrovní A, AA a AAA, oproti

⁶⁶ Překlad autorky práce

⁶⁷ Viz Konference In: Deque.com [online]. 16. 3. 2023. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.deque.com/axe-con/>.

tomu verze 3.0 bude používat bronzovou (nejmenší), stříbrnou a zlatou (nejvyšší) úroveň shody. Nová verze by měla také obsahovat metody (methods) a výstupy (outcomes), které nabídnou testování a řešení složitějších funkčních potřeb osob se zdravotním postižením (W3C: Worldwide Web Consortium, WCAG 3.0, 2021).

5 Překlad webových stránek do českého znakového jazyka

V předchozí kapitole jsme si uvedli, že jedním z důležitých principů tvorby přístupného webu je podle WCAG srozumitelnost. K plně srozumitelnému webu by však pro neslyšící podle Möbus (2010) bylo potřeba přeložit veškerý textový obsah (nebo alespoň složitější úsek) do znakového jazyka jakožto jejich mateřského jazyka, aby byl zajištěn rovný přístup k informacím. V této kapitole se proto zaměřím na překlad jako takový, uvedu důvody, proč je překlad do znakového jazyka na webových stránkách potřeba, kdo by se překladu měl věnovat a zároveň zmíním, jaké mohou nastat překážky, které tento krok při tvorbě webu znesnadňují, ba dokonce znemožňují.

5.1 Překlad mezi dvěma jazyky a dvěma kulturami

Jedním z nejlepších řešení, jak vytvořit obsahově přístupný web, je pomocí překladu do znakového jazyka. Překladem obecně rozumíme převod mezi dvěma jazyky: mezi jazykem výchozím a cílovým, kdy převod není vázán na čas ani na přítomného adresáta (Pešková, Nováková, 2016). Překlad provádí překladatel, který má za úkol přenést význam a sdělení původního textu do cílového jazyka s co největší přesností a přirozeností. Překladatel má oproti tlumočnickovi na práci více času, práci si může určovat sám či si dohledat informace, kterým nerozumí (Pešková, Nováková, 2016), nebo se může k textu v průběhu práce libovolně vracet a opravovat jej (Čeňková, 2008). Zároveň je překlad povětšinou spojován s psanou podobou.⁶⁸ Ačkoliv znakové jazyky psanou podobu nemají a jsou zaznamenávány na videokameru, můžeme hovořit o překladu i v souvislosti se znakovými jazyky, neboť podle odborníků, věnujících se převodu znakových jazyků, byla splněna ostatní kritéria (čas a přítomnost adresáta) definice překladu (Pešková, Nováková, 2016).

Překlad můžeme rozdělit na **volný** a **těsný**. Při volném překladu se překladatel snaží zachytit smysl a význam původního textu a přenést je do cílového jazyka za pomoci typických jazykových vyjádření tohoto jazyka. Zároveň musí překladatel myslet na samotné adresáty jako na cílovou skupinu s vlastní kulturou a zohlednit jejich přehled o tématu, znalostech, zkušenostech atp. (Pešková, Nováková, 2016; srov. Napier, 2016). V případě těsného překladu se překladatel drží pouze jazykové roviny textu, kdy

⁶⁸ Viz Překlad In: AIIC [online]. © 2019 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://aiic.org/site/uk-ie/find_an_interpreter/interpreter_or_translator.

zachovává přesné slovní spojení a nebere ohled na rozdíly ve struktuře obou jazyků. Každý z těchto přístupů (nebo chceme-li strategií), se využívá k jiné situaci a je potřeba, aby sám překladatel věděl, který z nich v danou chvíli využít (Pešková, Nováková, 2016; srov. Napier, 2016) k přeložení přístupného obsahu na webových stránkách pro neslyšící uživatele.

Mnohdy je nutné strukturovat výsledný text ve znakovém jazyce jiným způsobem (např. v jiném pořadí), než je tomu v originálním textu (Pešková, Nováková, 2016; srov. Napier, 2016), a to i v případě překladu na webových stránkách. I na takové okolnosti by měl být překladatel připraven, neboť cílem překladu není kopírování originálního textu, ale jeho pochopení neslyšícím příjemcem (tamtéž).

Zajištění kvalitního překladu se věnuje norma ISO 17100⁶⁹ Překladatelské služby – Požadavky na překladatelské služby, která specifikuje požadavky na kvalitu překladu. Dodržování této normy umožňuje překladatelům zajistit spolehlivost, důvěru ve výsledný text a v neposlední řadě i vysokou kvalitu překladu. Jedním z hlavních cílů normy je kromě zajištění konzistentní kvality překladu také komplexní kontrola kvality textu i překladatelských dovedností, dodržování správné terminologie, formální a stylistické správnosti, přesnosti i revize a hodnocení výsledného překladu. Součástí normy je také ochrana informací, které jsou předmětem překladu i definice rolí v překladatelském procesu (Pešková, 2022).

5.2 Překladatelský tým

Tým je podle Katyebach a Smithe (1993; čerpáno z Mázerová, 2008) malou skupinou lidí (dvou a více), jež mají stejné cíle, rozdílné schopnosti a jsou vázáni společnou odpovědností za výkon své práce. Překladatelský tým by se měl skládat minimálně ze tří členů (Pešková, Nováková, 2016), a to z prelingválně neslyšícího uživatele znakového jazyka jakožto překladatele, který vybere jazykové prostředky hodné překladu, dále druhého neslyšícího překladatele (supervizora), který se postará o kontrolu a jazykovou korekturu výsledného textu, a slyšícího překladatele, jehož funkcí je zabránit významovému posunu výsledného textu od originálního (tamtéž).

⁶⁹ Norma byla vydána Mezinárodní organizací pro normalizaci (ISO). Jedná se o českou verzi evropské normy EN ISO 17100:2015. Dostupné z: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:17100:ed-1:v1:en>.

V dostupné literatuře se můžeme setkat také s pojmem „figurant“, který má odpovídat osobě, jež na videu vystupuje. Pokud se nejedná o neslyšícího překladatele, který překlad prezentuje, vhodnějším termínem by podle Peškové⁷⁰ byl „moderátor“ či označení, které používá organizace Deaf Friendly – „překlad a jeho prezentace na kameru: uvedené jméno“ v případě, že se jedná o osobu, která prezentuje text jiného autora. Zároveň není figurant považován za pracovní pozici oproti překladateli, který musí podle normy ISO 17100 splňovat určité vzdělání a má zodpovědnost za výsledek daného textu.

Společným cílem překladatelského týmu, zajišťujícího překlad na webových stránkách, je především kvalitní překlad. Kvalitní překlad na webových stránkách zajistí takový překladatelský tým, který podstoupí pečlivou přípravu obsahu. Na celkové přípravě by se měl podílet každý člen týmu, přičemž se všichni členové vzájemně doplňují (Mázerová, 2008).

5.2.1 Kompetence překladatele

Pro spokojenost neslyšícího uživatele webu s překladem do českého znakového jazyka je důležité, aby se tým skládal z kompetentních překladatelů. Každá profese si vyžaduje určité kompetence, tedy předpoklady ke spolehlivému splnění určité práce (Bedrnová, 2000). Výjimkou není ani překladatel, který by měl splňovat základní požadavky na práci, aby ji mohl odvádět správně. Podle Liškové (2016; srov. Svoboda, 2012) můžeme tyto kompetence rozdělit na jazykové kompetence (výborná znalost obou pracovních jazyků, znalost strukturních rozdílů jazyků), interkulturní kompetence (schopnost analýzy textu, schopnost shrnutí klíčových informací), kompetence shromažďovat informace (vyhledání odborné terminologie a kritické posouzení věrohodnosti zdroje), tematické kompetence (pročítání zdrojů pro dokonalé porozumění tématu), kompetence poskytování překladatelských služeb (vhodné zvolení strategie překladu, organizace času i dodržení termínu) a technické kompetence, které přináší velkou výhodu při práci s hardwarem (v případě realizace záznamu) a softwarem (stříh videozáznamu, doplnění titulků).

5.2.2 Důležitost neslyšícího překladatele

Neslyšící překladatel je nejdůležitější součástí překladatelského týmu, neboť právě on je rodilým mluvčím znakového jazyka a zajišťuje úplný překlad za pomoci výběru

⁷⁰ Osobní sdělení formou e-mailové komunikace ze dne 10. 5. 2023.

vhodných vyjádření typických pro tento jazyk. Zároveň je součástí kultury neslyšících, ve které se pohybuje, a proto dokáže nejen perfektně zhodnotit situaci, na základě níž vybere správnou strategii překladu, ale také má hlubší přehled a porozumění jazyku, tedy jeho gramatice a výrazovým prostředkům (Pešková, 2008).

5.3 Překlad jako řešení přístupného webu pro neslyšící

Za nejvhodnější způsob zpřístupnění webu neslyšícím uživatelům tedy, jak už jsem zmínila, považuji překlad jeho obsahu do znakového jazyka. Möbus (2010) uvádí, že řešením pro plně přístupný web pro neslyšící uživatele by byl automatický překlad do znakového jazyka jakéhokoliv obsahu, jež by sám neslyšící chtěl přeložit. Tato idea je však realitě stále vzdálená, a proto zmiňuje dvě reálné možnosti, jak znakový jazyk na webové stránky zakomponovat. Jednak pomocí přeložených videí do znakového jazyka s (nejlépe neslyšícím) překladatelem především přes platformu YouTube, nebo díky technologii avatara, jenž zajišťuje strojový překlad⁷¹. Zároveň však zmiňuje, že překlad pomocí avatara nemůže splnit požadavky kvalitního překladu, neboť překlad je komplexní proces, při kterém nelze překládat slovo od slova, jako je tomu u klasických strojových překladů. Pro pochopení textu je třeba hledat společný záměr a strukturovat text individuálně podle adresáta. Zde si proto Möbus (tamtéž) pokládá otázku, zda je vůbec možné, aby avatar převedl tento záměr tak, aby mohl mít neslyšící uživatel stejný přísun informací srovnatelný s textovou verzí.

Článek je však z roku 2010. Od této doby se umělá inteligence (AI) v mnohém vylepšila a vývojáři do ní vkládají velké naděje. Law (2022) zmiňuje, že pro celosvětový nedostatek překladatelů a tlumočnicků by právě AI mohla pomoci uspokojit potřeby neslyšících uživatelů v digitálním světě a zajistit jim rovný přístup k informacím. V současné době výzkumníci z celého světa vyvíjejí systémy, které by dokázaly přeložit celkový obsah na webových stránkách.⁷²

V českém prostředí se také můžeme setkat s pokusy o překlad českého znakového jazyka za pomoci avatara. Událo se tomu tak na Západočeské univerzitě v Plzni při projektu Multimodal Human Speech and Sign Language Processing for Human – Machine

⁷¹ Strojový překlad představuje automatizovaný proces, který využívá výpočetní techniky k převodu textu z jednoho jazyka do druhého (Bojar, 2017).

⁷² Jedním z projektů, které se o tento systém snaží, je Robotica. Viz projekt In: Robotica [online]. © 2021 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://robotica.media>.

Communication (MUSSLAP) z roku 2004-2008, který měl na starosti tým z Katedry kybernetiky. Jednalo se o složitý výzkum, při kterém bylo cílem převést text z mluvené češtiny do znakované češtiny a případně překlad do českého znakového jazyka. Důvodem, proč se tým zaměřil především na znakovanou češtinu, byla jednodušší konfigurace, kdy se k jednotlivým slovům za sebou přiřazovaly ekvivalenty z českého znakového jazyka, které avatar syntetizoval (MUSSLAP, 2004). Úctyhodné je jejich zaměření jak na manuální (tvar, pohyb, orientace rukou), tak na nemanuální složku znaku (artikulace rtů, mimika obličeje, postavení těla).

Nejnovějším pokusem o překlad pomocí umělé inteligence je projekt SPOTER od Matyáše Boháčka z roku 2022, který svůj výzkum zaměřil na opačný případ, překlad ze znakového jazyka do psaného textu. Výzkum, ve kterém nadále plánuje pokračovat, provedl ve spolupráci s Katedrou kybernetiky na Západočeské univerzitě v Plzni.⁷³

5.4 Faktory ztěžující či znemožňující překlad na webových stránkách

Vzhledem k důležitosti překladu, který zmiňuji jako vhodné řešení pro přístupný web, nesmíme zapomenout na překážky, které překladu mohou zabránit. Věřím, že důvodem, proč instituce neposkytují překlady v takové míře, jež by bylo potřeba, jsou právě tyto faktory, které ve své práci vymezuje i Möbus (2010).

5.4.1 Nedostatek kompetentních neslyšících překladatelů

Kompetentních neslyšících překladatelů bohužel není tolik, kolik bychom jich na překlad webových stránek potřebovali. Víme, že požadavky na kvalitní překlad jsou různorodé a k tomu, aby si jejich splněním či nesplněním byl neslyšící překladatel vědom, by měl být v překladu patřičně vzdělán. Lišková (2008) ve své práci zmiňuje projekt *European Master's in Translation* (EMT) z roku 2009, přičemž toto vzdělání Evropská komise uznává jako jediný oficiální standard pro překladatele. Členem projektu je na české půdě pouze Ústav translatologie FF UK v Praze (tamtéž). Přesto je důležité, aby ve videích vystupovali právě rodilí neslyšící jakožto uživatelé českého znakového jazyka a mohli šířit osvětu o komunitě neslyšících.

⁷³ Viz SPOTER In: Modrý blog O2 [online], 4. 12. 2022. [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://blog.o2.cz/2022/02/14/naucil-umelou-inteligenci-prekladat-znakovy-jazyk-do-textu-student-bohacek-predstavil-vyzkum-na-havaji-pr1/>.

5.4.2 Finance

Důležitým faktorem jsou bezesporu finance. Každá organizace nakládá se svými úsporami a financemi jinak, jedna je vkládá do propagace na sociálních sítích, další do kvalitního webu, jiná například do pořádaných akcí, offline reklamy a samozřejmě do svých zaměstnanců. Pokud je organizace nezisková, není divu, že pokryje důležité výdaje a na zbytek aktivit, které by chtěla dále rozvíjet, nemá dostatek peněz (Nováková, 2019b). Finance jsou tedy klíčové pro každou organizaci a mohou být také dle mého názoru důvodem, proč některé organizace mají web přístupnější a jiné nikoliv.

5.4.3 Aktuálnost

Poslední překážkou, proč instituce či organizace na své webové stránky nepřidávají překlady do znakového jazyka, může být obava z aktuálnosti daného textu. Efthimiou (et al., 2009) zmiňuje, že v případě, kdy je potřeba psaný text na webu aktualizovat, stačí přepsat či doplnit již existující informace. Při překladu v podobě videa, jehož tvorba zabere nemálo času, je taková aktualizace velmi náročná a mnohdy je potřeba celé video natočit znovu. Proto by se podle Efthimiou (tamtéž) měli vývojáři přiklánět spíše k překladu zpracovaného pomocí animovaného avatara, který zaručí snadnou výměnu textu a který je zároveň anonymní. Otázkou však zůstává, kdy by mohly být tyto avataři, kteří by dovedli přeložit text v reálném čase, součástí webů i v České republice, neboť veškeré výzkumy na toto téma pochází především ze zahraničí.

5.5 Shrnutí

Jak jsme si uvedli, neslyšící lidé jsou nedílnou součástí internetu, a tudíž i uživatelé webových stránek, které by pro ně měly být přístupné. Obrovskou bariérou, se kterou se neslyšící osoby musí potýkat, je především textový obsah webu. Mateřským jazykem je pro většinu prelingválně neslyšících osob jazyk znakový, ve kterém by jim měly být informace předávány. Existuje několik právních dokumentů a předpisů, které stanovují právo neslyšících osob na přístup k informacím v jejich mateřském jazyce, včetně práva na přístupné webové stránky. Ovšem i přes tyto předpisy, které se vztahují především na oblast veřejné správy, není dostatečná přístupnost vždy zajištěna. Průzkum provedl například veřejný ochránce práv, který shledal za důležitou především osvětu mezi zdravotně postiženými lidmi, kteří mají na odepření jejich práv sami upozornit. Přístupným webovým stránkám v oblasti soukromého sektoru se na našem území zatím žádný zákon nevěnuje. Podle Směrnice 2019, která zdůrazňuje posun v digitální sféře, by

však takový zákon měl být vytvořen a přijít v platnost v roce 2025. Pro přístupné webové stránky existuje několik souborů pravidel, podle kterých se státní instituce, vývojáři či poskytovatelé webu mohou řídit. Nejrozšířenější metodikou je stále se rozvíjející a aktualizovaný WCAG. Přístupné webové stránky jsou tvořeny pro osoby se zdravotním postižením, ale profituje z nich mnoho dalších osob. Je velice důležité myslet na budoucnost a tvořit přístupné weby pro všechny uživatele internetu, kteří se mohou denně ocitnout v situaci, kdy přístupný web budou potřebovat. Vývojáři i provozovatelé webů by se proto měli zaměřit na přístupnost a vyvrátit mýty, které se kolem ní šíří. Je však otázkou, kdy budou webové stránky na internetu přístupné zcela pro všechny bez omezení. Pro neslyšící uživatele znamená přístupný web především překlad textů do českého znakového jazyka v podobě videozáznamu umístěného na webu, v nejlepším případě doplněného o titulky v českém jazyce. Kvalitní překlad do znakového jazyka zajistí kompetentní neslyšící překladatel, který sám ve videu vystupuje a který splňuje požadavky podle normy ISO 17100. Překlad jako takový je složitý proces, do kterého vstupuje mnoho faktorů. Na paměti tak musíme mít několik možných překážek, jako je nedostatek kompetentních neslyšících překladatelů, finanční náročnost a aktuálnost, které mohou vést k nedostupnosti překladů a tím i nedostupnosti webu pro neslyšící uživatele. Vzhledem k tomu, jak důležité je zajistit přístup k informacím pro neslyšící uživatele prostřednictvím překladu do českého znakového jazyka, bude tento aspekt zkoumán detailněji v následující části práce.

6 Výzkum webových stránek vybraných organizací pomocí analýzy WAVE a WCAG

V rámci své bakalářské práce jsem provedla výzkum zaměřený na webovou přístupnost vybraných organizací, který je rozdělen na dvě části, konkrétně České unie neslyšících a Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR. V první části, která bude popsána v této kapitole, se věnuji analýze webových stránek předem vybraných organizací na základě prostudované literatury, online automatického validátoru přístupnosti s názvem WAVE® – Web Accessibility Evaluation Tool⁷⁴ a na základě svého pohledu jakožto slyšícího uživatele webu, který se na internetu denně pohybuje. Výzkum má tedy sloužit jako konkrétní a názorné představení již zmíněných pravidel v praxi. Druhá část výzkumu se zaměřuje na pohled neslyšících respondentů, kteří v rámci polostrukturovaného rozhovoru odpovídali na předem stanovené otázky týkající se webové přístupnosti a vybraných webů. Otázky pro druhou část byly sestaveny na základě průzkumu z první části. Druhé části výzkumu bude věnována následující 7. a 8. kapitola.

6.1 Analýza přístupnosti webových stránek vybraných organizací

Analýzu vybraných webů jsem realizovala na základě prostudovaných pramenů, ze kterých vycházím ve třetí kapitole a které se týkají především pravidel přístupnosti WCAG 2.X. K průzkumu jsem taktéž využila již zmíněný nástroj pro ověření webové přístupnosti WAVE. Zároveň jsem vycházela z čistě uživatelského pohledu slyšící osoby podle zkušeností, které mám s jinými weby, jež navštěvuji. Tato analýza mi umožnila zhodnotit, do jaké míry webové stránky splňují přístupnostní standardy uvedené v pravidlech WCAG. Ve svém výzkumu se však zaměřuji pouze na pilíře vnímatelnosti, ovladatelnosti a srozumitelnosti, neboť pro zkoumání robustnosti (věnující se asistenčním technologiím) bych potřebovala speciální program. Výsledky výzkumu nemají v žádném případě poukazovat na nedostatky organizací. Cílem této kapitoly není provádět srovnání vybraných webových stránek, ale pouze popsat situaci ve vztahu k přístupnosti, která by mohla být s příští aktualizací webu (pokud by se k tomu organizace sama rozhodla) zohledněna. Pro úplné srovnání by navíc bylo nutné zkoumat každý detail stránek.

⁷⁴ Viz WAVE® In: Wave Webaim [online]. © 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

6.2 Nástroj WAVE pro ověření přístupnosti

Jedná se o jeden z automatických nástrojů, který je propojen s pravidly WCAG 2.X. Radek Pavlíček jej na svém webu Poslepu uvádí mezi dalšími automatickými nástroji přístupnosti a považuje ho za „komplexní nástroj pro testování přístupnosti“ (Pavlíček, 2020). Nástroj je sice v anglickém jazyce, ale jeho orientace v něm je jednoduchá. Tento nástroj jsem zvolila především z toho důvodu, že kontroluje webovou přístupnost vizuálně. Upozornění na celkové chyby, chyby v kontrastu, upozornění pro lepší přístupnost, strukturní elementy, jež usnadňují orientaci stránek, funkce, které web splňuje a oceňuje, a ARIA prvky⁷⁵ jsou přehledně znázorněny pomocí grafických prvků. Tyto grafické prvky jsou barevně rozlišeny a vždy odkazují na určité místo chyby, které nástroj vyhodnotil. Pomocí nástroje WAVE se pokusím popsat všechny zmíněné body, na které sám nástroj poukázal. WAVE navíc doplňuje informace a rady, jak postupovat, aby se webové stránky staly více přístupnými. Doplnky však neuvádím, neboť mým cílem není popsat doporučení pro přístupnost, ale pouze její dodržování. Přestože je tento nástroj velmi užitečný v kontextu obecné přístupnosti webu, neobsahuje mechanismy, které by přímo řešily problematiku překladačů do znakového jazyka. Z tohoto důvodu není možné tuto konkrétní chybu identifikovat, a tak si budeme muset pro názorné ukázky, jak se přístupnost může hodnotit, vystačit s méně markantními, avšak vyskytujícími se chybami. V některých situacích se soustředím především na chyby, které jsou pro neslyšící uživatele relevantní. V ostatních případech popisuji obecné chyby, které mi nástroj detekoval. V rámci svého výzkumu jsem analyzovala pouze domovské stránky organizací, které znázorňují obecnou přístupnost webu pro různé uživatele. Ostatním záložkám na webových stránkách jsem se nevěnovala, neboť by byl rozsah práce neúměrný.

Zároveň je nutné zmínit, že k určení přístupnosti nestačí spoléhat se na stroj. Podle Pavlíčka (2020) musí určité úsilí vynaložit také člověk, který se přístupností zabývá a který má patřičné znalosti.

⁷⁵ ARIA (Accessible Rich Internet Applications) prvky se přidávají do HTML elementů. Poskytují dodatečné informace o struktuře, chování a významu prvků na webové stránce, které nejsou zřejmé z běžného HTML kódu. Pomocí těchto atributů lze vytvořit bohaté a přístupné webové stránky pro uživatele se zdravotním postižením. Vzhledem ke specifičnosti se ARIA prvky v práci dále nezabývám.

6.3 Vybrané webové stránky

Webové stránky organizací, jimiž se ve svém výzkumu věnuji, byly vybrány na základě jejich dlouholeté historie a popularity mezi neslyšícími uživateli. Původně bylo v mém záměru zkoumat webové stránky Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP)⁷⁶ jakožto zastřešující organizace, která na poli neslyšících osob působí. ASNEP však v době psaní mé práce oznámil, že plánuje své stránky zaktualizovat, a tudíž byly pro výzkumnou část vybrány jiné organizace. Po pečlivém uvážení jsem si pro svůj výzkum zvolila webové stránky České unie neslyšících a Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, které představují komunikační kanály těchto organizací. Tyto organizace nejprve krátce představím a následně budou jejich weby, jak jsem již zmínila, podrobeny výzkumu v oblasti webové přístupnosti.

6.3.1 Česká unie neslyšících

Česká unie neslyšících, z.ú. (dále ČUN) je nezisková organizace zaměřena na podporu neslyšících a hluchoslepých osob v České republice. Jejím hlavním cílem je zlepšovat životní podmínky této skupiny obyvatel a prosazovat jejich práva a zájmy. Organizace se zabývá širokým spektrem otázek, které jsou pro neslyšící jednotlivce důležité a věnuje se tak například poskytování informací, poradenství, vzdělávání a sociálním službám. Nabízí různé aktivity, workshopy a školení, které napomáhají neslyšícím lidem rozvíjet své dovednosti a sebedůvěru. ČUN také usiluje o rozvoj neslyšící komunity a propagaci znakového jazyka jakožto rovnocenného jazyka s jazykem českým (ČUN, © 2023)⁷⁷.

6.3.1.1 Vyhodnocení přístupnosti podle nástroje WAVE

Webová stránka ČUN byla podrobena výzkumu na základě nástroje WAVE. Nyní se zaměříme na všechny odhalené chyby, které nástroj vyhodnotil, na konkrétní funkce, které web podle WAVE zpřístupňují, na prvky, které tvoří přehlednou strukturu stránky a na upozornění, která brání přístupnému webu.

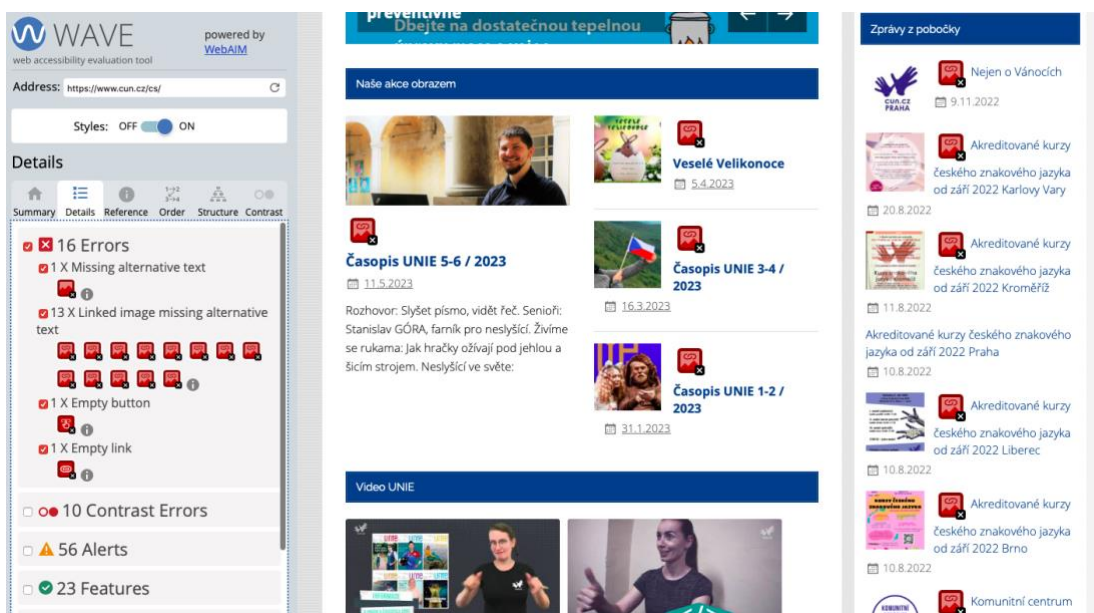
⁷⁶ Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z. s. je celostátní organizace, která sdružuje neziskové organizace a spolky zabývající se podporou a pomocí neslyšícím lidem v České republice. ASNEP se zaměřuje na koordinaci a spolupráci mezi jednotlivými organizacemi, zajištění informací a poradenství pro neslyšící a nedoslýchavé osoby, prosazování jejich práv a zlepšování jejich životních podmínek. Viz ASNEP In: Asnep.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <http://www.asnep.cz>.

⁷⁷ Viz ČUN In: Cun.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.cun.cz/cs/>.

Chyby

Nástroj na webové stránce ČUN vyhodnotil celkem 16 chyb, které se týkají:

- chybějících alternativních textů u obrázků sponzorů organizace
- chybějících alternativních textů u připojených obrázků
- prázdného tlačítka, které by mělo označovat jeho funkci
- prázdného textu v odkazu, ze kterého by měl být patrný účel

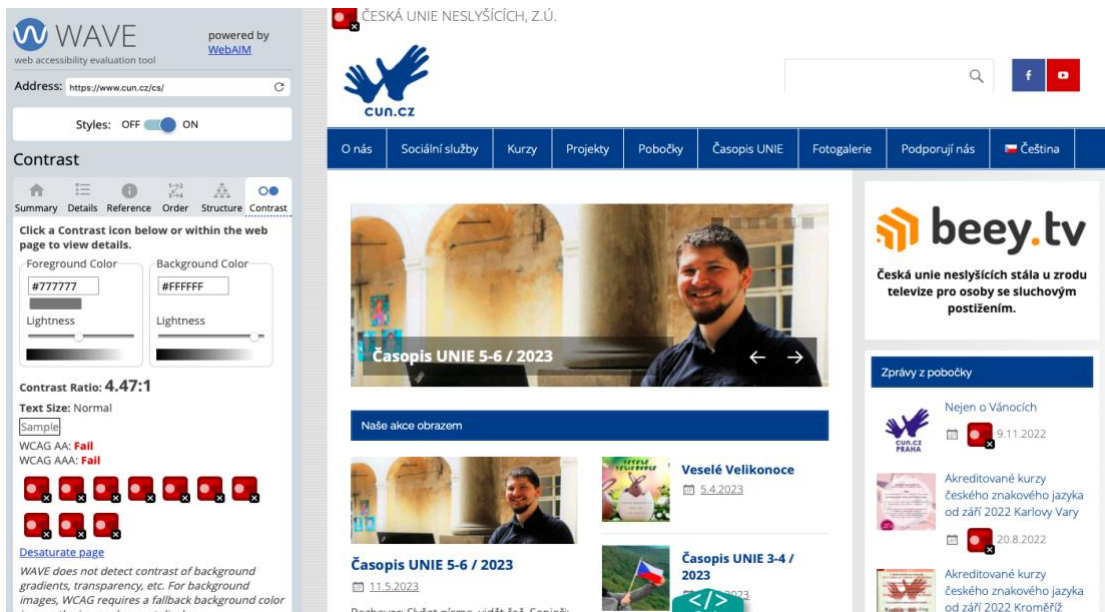

Obrázek 1 Ukázka nalezených chyb ČUN.

Popsané chyby mohou neslyšícím uživatelům činit potíže pro maximální vnímání a srozumitelnost webu. Nejedná se však o velké chyby, které by znepřístupňovaly daný obsah. V našem případě by bylo relevantní zkoumat dostupné překlady do ČZJ. Toto kritérium však nástroj momentálně neobsahuje, a proto se mu věnuji v druhé části výzkumu.

Kontrastní chyby

Podle WCAG 2.X pravidel by minimální kontrast neměl spadnout pod 4,5:1. Nástroj však vyhodnotil kontrastnost na 4,47:1, a tudíž dle jeho norem hlásí chybu v kontrastnosti hned na 10 místech webu. Jedná se však pouze o kontrastní chybu v nadpisu H1 (tedy názvu organizace) a v datumech, které se vážou ke konkrétním zprávám z poboček. Kontrastní chyby mohou pociťovat především hluchoslepé osoby, pro které je obsah méně rozpoznatelný a čitelný.

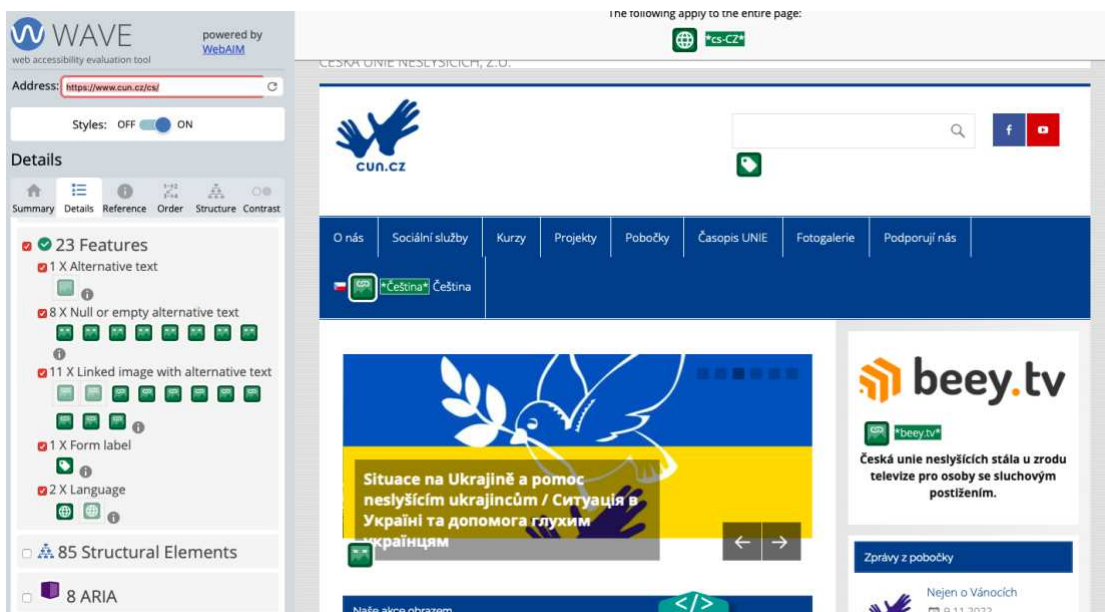

Obrázek 2 Ukázka kontrastních chyb ČUN.

Funkce

Mezi funkcemi, které zpřístupňují webovou stránku, zmiňuje WAVE například:

- přítomnost alternativního textu k obrázku
- přítomnost propojených obrázků s alternativními texty, které zajistí dostupnost obsahu obrázku i v případě, že se obrázek nenačte (např. z důvodu špatného internetového připojení)
- identifikace jazyku stránky v českém jazyce

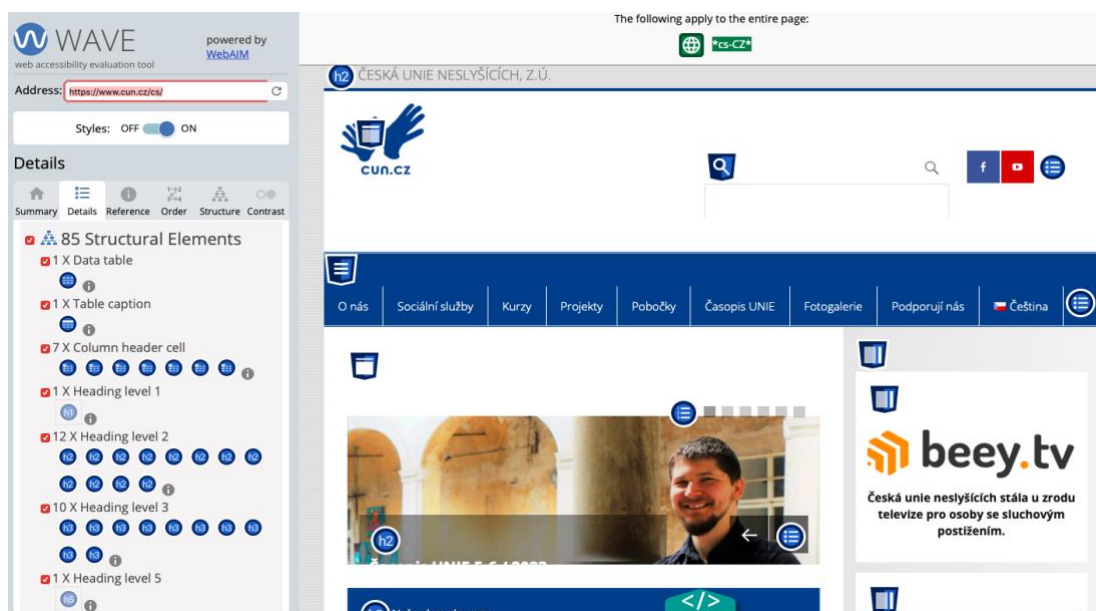

Obrázek 3 Ukázka funkcí, které zpřístupňují web ČUN.

Strukturní elementy

Strukturních elementů je na domovské stránce přítomno celkem 85. Tyto elementy jsou důležité pro všechny osoby, nejen pro neslyšící, neboť umožňují snadnou orientaci na webu. Do celkového počtu je zakomponována:

- tabulka s kalendářem
- přehledné nadpisy v pořadí H1, H2, H3 a H5
- sekvenční seznam důležitých aktualit
- navigace, které usnadňují sémantiku stránky
- vyhledávací pole na hlavním panelu
- zápatí stránky s potřebnými informacemi
- doplňkový obsah na postranním panelu⁷⁸

Obrázek 4 Ukázka strukturních elementů ČUN.

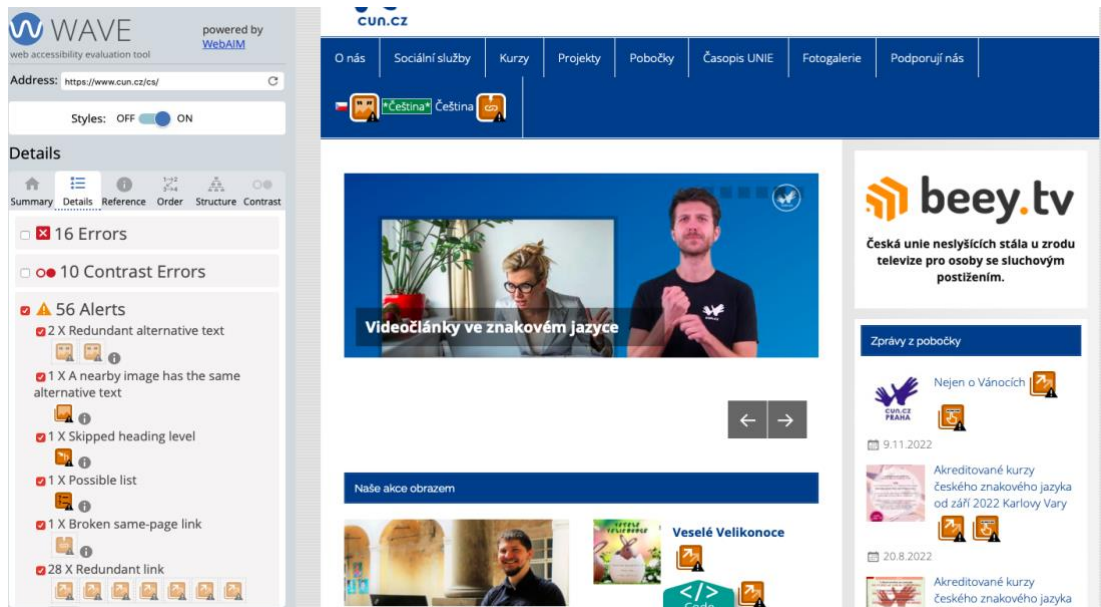
Upozornění

Nástroj zároveň poukazuje na různá varování, kterým je třeba věnovat pozornost, aby byla webová stránka obecně více přístupná. Mezi tato upozornění patří:

- některé přebytečné alternativní texty
- stejný alternativní text u dvou blízko umístěných obrázků
- 1 úroveň nadpisu byla přeskočena
- seznam, který je strukturován jako text, ale postrádá sémantickou správnost

⁷⁸ Doplňkový nebo také související obsah je opticky oddělen od hlavního obsahu. Informace o Beey.tv na obrázku 4 vpravo je doplňkovým obsahem.

- nefunkční odkaz na konkrétní stránku
- mnoho sousedních odkazů, které vedou na stejnou URL adresu
- název atributu⁷⁹ je stejný jako alternativní text

Obrázek 5 Ukázka upozornění, která jsou pro ČUN doporučována.

6.3.1.2 Vyhodnocení přístupnosti podle pravidel WCAG

Vnímatelnost

Pravidlo vnímatelnosti se zaměřuje na to, zda je obsah webových stránek pro neslyšící uživatele vnímatelný, tedy neklade žádné překážky v přijímání informací a vnímání stránky bez ohledu na své schopnosti. Webová stránka ČUN je dle mého názoru graficky přívětivá, což pomáhá neslyšícímu uživateli v případě domovské stránky hned na první pohled zjistit, o jaké téma se jedná. Do tohoto sektoru spadá i minimální kontrast textu vůči pozadí. I v tomto případě se organizace snaží o vizuální zpracování, které nebrání v přijímání informací, a využívá k tomu modré a bílé barvy. Co se týče časově omezených multimediálních prvků neboli videí ve znakovém jazyce, zde vidíme snahu především v překlade Časopisu UNIE. Tento krok je pro neslyšící uživatele tím správným směrem k přístupnosti celého webu, neboť právě přeložená videa v českém znakovém jazyce předají kompletní informace v jejich mateřském jazyce.

⁷⁹ Atribut poskytuje dodatečné informace o prvku. Tyto informace se nejčastěji zobrazují po njetí myši na konkrétní prvek. Atribut má za úkol přidání stručného popisu k obrázku (Kosek, 1998).

Ovladatelnost

Pod ovladatelnost spadá pravidlo poskytnutí dostatečného času na přečtení. Webová stránka ČUN neobsahuje žádné vyskakující reklamy, které by mohly při čtení rušit obsah textu. Času na čtení je tedy zde dostatek. Dalším pravidlem, které je pro přístupný web důležité a spadá pod tento pilíř, je snadná navigace. I na toto kritérium ČUN pamatovalo, neboť vyhledávání, řazení nadpisů, podnadpisů a hypertextové odkazy se jeví bez značného problému.

Srozumitelnost

Se srozumitelností se pojí čitelnost, snadná orientace a provázanost s tématy. Ačkoliv jsou do českého znakového jazyka přeloženy pouze upoutávky k vydaným číslům časopisu UNIE, na stránce nenajdeme žádné zdlouhavé texty, které by ztížily porozumění danému tématu. Text je psán srozumitelně, jednoduše a poutavě. Orientace na webu je intuitivní a snadná. ČUN uspořádala všechny klíčové navigátory systematicky za sebou, a tudíž je dodržena jejich návaznost a logičnost.

6.3.2 Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR

Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, z.s. (dále SNN) je také nezisková organizace, která hájí práva neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice. Cílem SNN je zlepšit kvalitu života této skupiny obyvatel a zvýšit povědomí společnosti o specifických potřebách lidí se sluchovým postižením. Organizace poskytuje informace, poradenství a podporu těmto osobám a jejich rodinám. SNN také spolupracuje s vládou a dalšími organizacemi na zlepšení podmínek pro neslyšící a nedoslýchavé osoby v ČR a bojuje proti jejich diskriminaci. Osoby se sluchovým postižením mohou díky Svazu využít různé vzdělávací, kulturní, společenské a jiné aktivity, které organizace nabízí (SNN, © 2022)⁸⁰.

6.3.2.1 Vyhodnocení přístupnosti podle nástroje WAVE

Webová stránka SNN byla také podrobena obecnému výzkumu přístupnosti. Domovská stránka SNN neobsahuje tolik grafických informací oproti předchozí zkoumané webové stránce ČUN. Nástroj tedy nemohl pracovat se stejným poměrem. Počet chyb, strukturních elementů, upozornění či funkcí nesvědčí o tom, zda je web více či méně

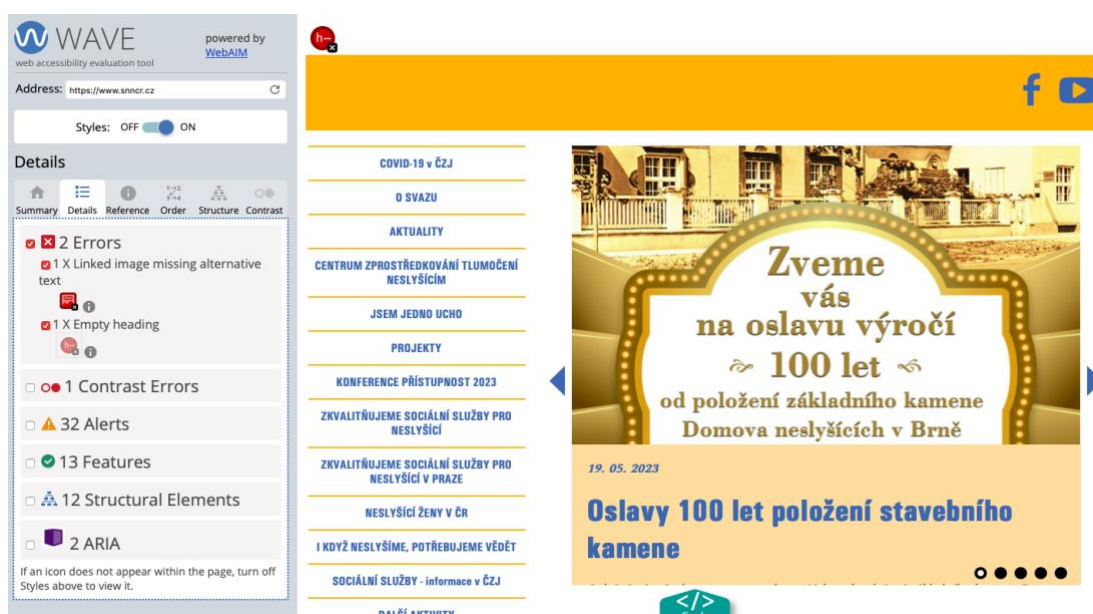
⁸⁰ Viz SNN In: Snn-cr.cz [online]. © 2022 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.snn-cr.cz>.

přístupný. I v tomto případě pracuji s obecnými kritérii přístupnosti, které sám nástroj vyhodnotil.

Chyby

WAVE spatřuje na domovské stránce pouze 2 obecné chyby, kterými jsou:

- chybějící alternativní text na připojeném obrázku
- nadpis neobsahuje žádný obsah, tedy nadpis H1 je podle programu přítomný, ale nevidíme jeho název, resp. název webové stránky této organizace

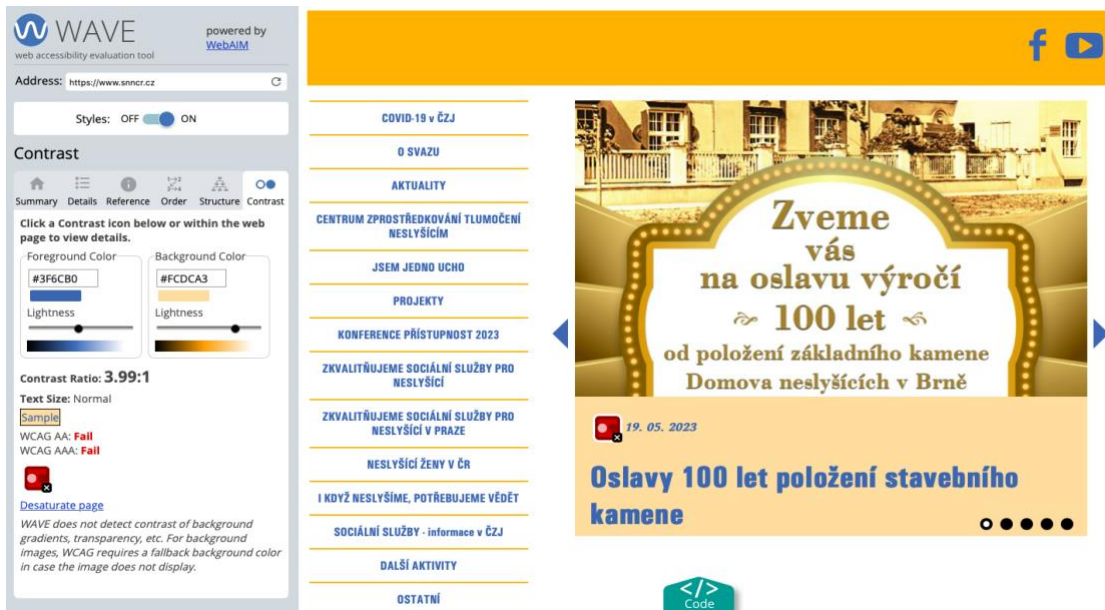

Obrázek 6 Ukázka nalezených chyb SNN.

Ani tyto chyby nejsou zcela zásadní a nezpůsobují přílišné potíže při vnímání či porozumění webu. Pro přehlednost by však bylo dobré doplnit H1 nadpis, tedy název webové stránky, který není nikde viditelný.

Kontrastní chyby

Kontrast webové stránky SNN je zde mnohem nižší oproti webové stránce ČUN, pouhých 3,99:1. Minimálním kontrastem pro splnění podmínek přístupnosti je 4,5:1, a tudíž může stránka činit potíže při vnímání obsahu více, než tomu bylo u předchozího zkoumaného webu. Stále se však nejedná o markantní chybu, která by vnímání obsahu znemožňovala.

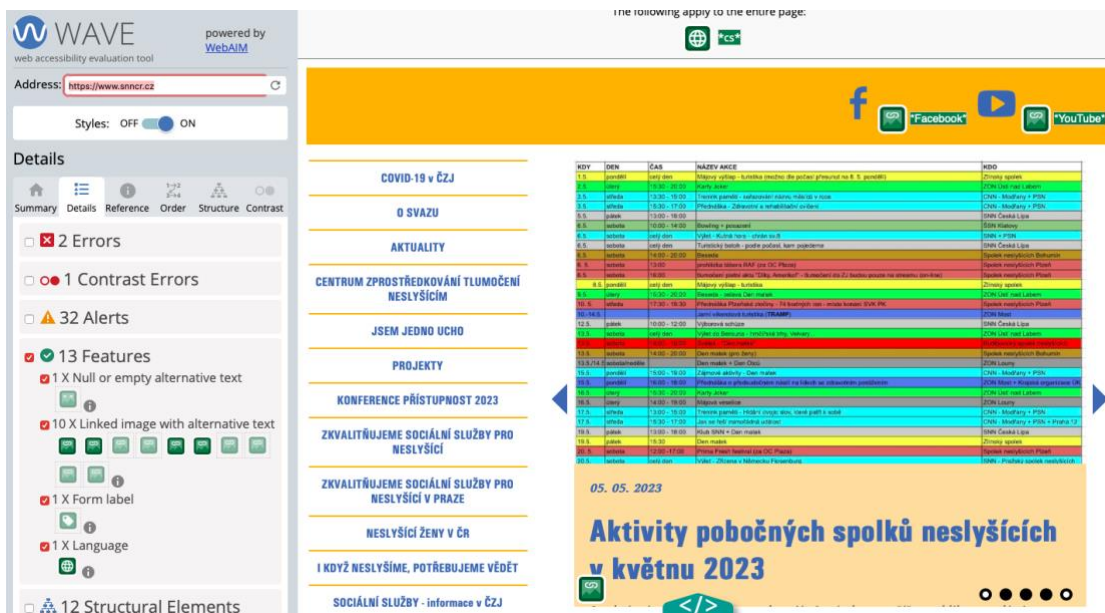

Obrázek 7 Ukázka kontrastní chyby SNN.

Funkce

Webové stránky SNN splňují podle WAVE následující funkce, které dělají web přístupnější:

- přítomnost propojených obrázků s alternativními texty, které zajistí dostupnost obsahu obrázku i v případě, že se obrázek nenačte (např. z důvodu špatného internetového připojení)
- identifikace jazyku stránky v českém jazyce

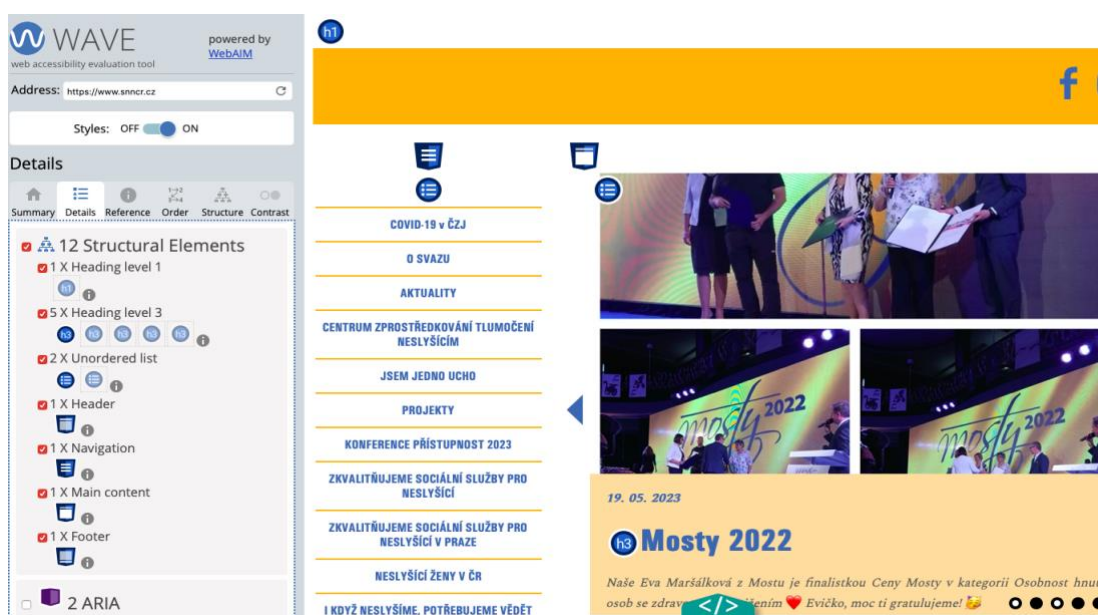

Obrázek 8 Ukázka funkcí, které zpřístupňují web SNN.

Strukturní elementy

Mezi strukturní elementy, které stránka podle nástroje obsahuje, patří:

- přehledné nadpisy v pořadí H1, H3
- sekvenční seznam důležitých aktualit
- záhlaví usnadňující navigaci a identifikující úvod stránky (název webu, logo, horní navigace)
- navigace, které usnadňují sémantickou správnost stránky
- hlavní obsah stránky
- zápatí stránky s potřebnými informacemi

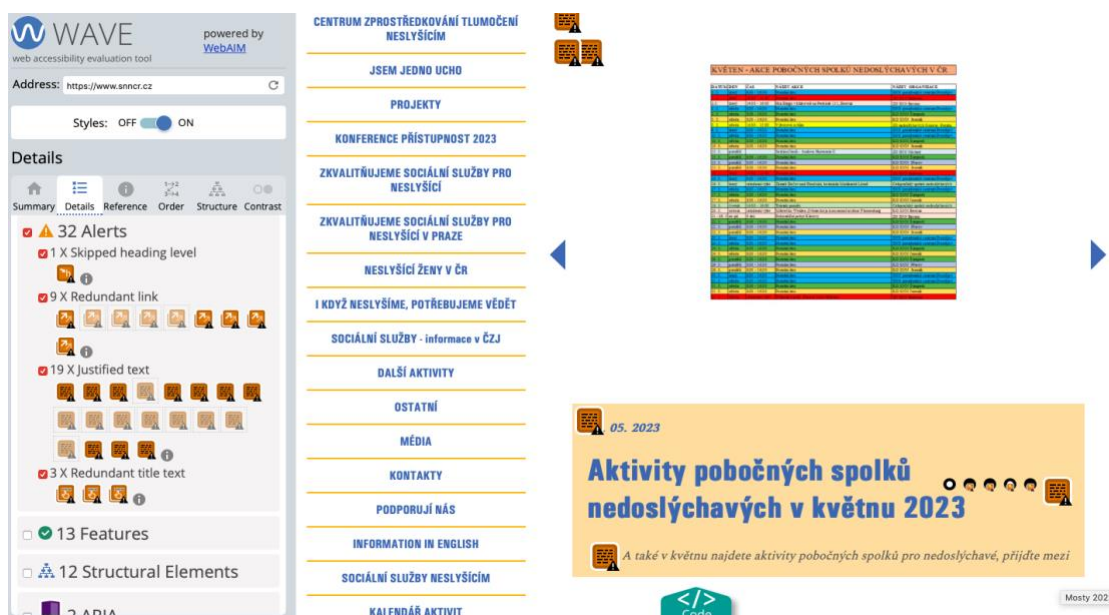
Obrázek 9 Ukázka strukturních elementů SNN.

Upozornění

Pro větší zpřístupnění stránky nástroj doporučuje zaměřit se na tyto oblasti:

- nepřeskakovat úrovně nadpisů
- odstranění plně zarovnaného textu, který působí na čitelnost negativně⁸¹
- upravení názvu atributu, aby nebyl totožný s alternativním textem

⁸¹ Podle WAVE doporučení mohou velké bloky zarovnaného textu negativně ovlivnit čitelnost kvůli měnícím se mezerám mezi slovy, písmeny a tzv. typografickým řekám, které označují široké či svislé mezery v textu (WAVE, © 2023).

Obrázek 10 Ukázka upozornění, která jsou pro SNN doporučována.

6.3.2.2 Vyhodnocení přístupnosti podle pravidel WCAG

Vnímatelnost

Vnímatelnost se zaměřuje na přijímání informací a vnímání obsahu stránky bez jakýchkoli překážek pro neslyšící uživatele. Dle mého názoru je z hlediska vnímání webová stránka SNN uživatelsky přívětivá, neboť hned na první pohled může uživatel zjistit, na která témata na stránce narazí. Součástí tohoto přístupu je také minimální kontrast textu vůči pozadí. V případě stránky SNN si organizace vybrala oranžovou a modrou barvu. Pokud jde o časově omezené multimediální prvky, jako jsou videa ve znakovém jazyce, lze vidět úsilí především v poskytování informací o sociálních službách, dřívějších opatřeních souvisejících s Covid-19 a aktuálních projektech. Tato snaha je podobně jako u ČUN správným směrem k zajištění přístupnosti celého webu pro neslyšící uživatele, neboť právě přeložená videa v českém znakovém jazyce umožňují přenos informací v jejich mateřském jazyce.

Ovladatelnost

Pod ovladatelností webu se rozumí dodržování pravidla poskytnutí dostatečného času na přečtení obsahu. Webová stránka SNN je navržena tak, aby nedošlo k narušení vyskakovacími reklamami při čtení textového obsahu. Tím je zajištěn dostatek času na přečtení informací. Dalším důležitým pravidlem v rámci přístupnosti webu je snadná navigace, která do této kategorie spadá. Vyhledávání, nadpisy, podnadpisy

a hypertextové odkazy jsou na SNN stránce uspořádány srozumitelně, ačkoliv se v nich uživatel přes jejich množství může snadno ztratit.

Srozumitelnost

Srozumitelnost webu souvisí s čitelností, snadnou orientací a provázaností s tématy. Ačkoliv se na stránkách SNN vyskytuje oproti stránkám ČUN poměrně velké množství videí přeložených do českého znakového jazyka, nalezneme zde hojný počet zdlouhavých textů, které mohou neslyšícím uživatelům činit potíže při získávání informací. Celková orientace na webové stránce je však přirozená a snadná. SNN pečlivě uspořádalo všechny navigační prvky tak, aby byly systematicky za sebou a dodržovaly jejich logickou návaznost.

7 Hodnocení webové přístupnosti pomocí rozhovorů s neslyšícími respondenty

V této a následující kapitole se budu věnovat druhé části výzkumu, a to kvalitativnímu výzkumu vedeného formou rozhovorů s neslyšícími respondenty. Výzkum se opírá o polostrukturované rozhovory s neslyšícími respondenty z různých věkových skupin, včetně mladší i starší generace. Nejprve představím inspiraci a motivaci, která mě k tomuto výzkumu vedla, dále hypotézy a cíl práce, poté se budu věnovat popisu metodologie výzkumu, pilotního průzkumu, výběru respondentů a průběhu rozhovorů. Nakonec celého výzkumu shrnu výsledky, díky kterým získáme přehled o zmiňované problematice přístupnosti webových stránek pro neslyšící uživatele z jejich vlastní perspektivy.

7.1 Inspirace a motivace k výzkumu

K tomuto výzkumu mě inspirovala studie s názvem *Impact of web accessibility barriers on users with a hearing impairment* (Pascual a kol., 2015), která byla provedena se 14 neslyšícími respondenty. Cílem této studie bylo identifikovat hlavní překážky na webových stránkách, a to konkrétně: chybějící titulky u zvukových záznamů, chybějící titulky a překlad do znakového jazyka u videí a také problémy se složitostí textu, ve kterém by měl být uplatněn princip srozumitelného jazyka (plain-language). Pro tento výzkum byly vytvořeny dvě webové stránky s odlišnými přístupnostními standardy. Jedna webová stránka splňovala 100 % kritérií stanovených pravidly WCAG, zatímco druhá stránka byla vytvořena pomocí běžně dostupného softwaru WordPress pro tvorbu webových stránek a ignorovala pravidla přístupného webu. Výzkumníci obě tyto stránky neslyšícím respondentům ukázali a sledovali, jaké jsou jejich reakce na ně. Ve své práci se také zabývám těmito překážkami a zároveň využívám informace z první části mého výzkumu, kterou tvořila analýza vybraných webů na základě prostudované literatury spolu s nástrojem pro ověření přístupnosti. Na rozdíl od zmíněné studie jsem však webová stránka cíleně neukazovala, ale vycházela jsem z jejich uživatelské zkušenosti s těmito stránkami.

7.2 Hypotézy a cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo prozkoumat webovou přístupnost vybraných webových stránek očima neslyšících jedinců a provést tak první analýzu webové přístupnosti pro neslyšící

uživatelé u nás v oblasti organizací, které cílí na neslyšící osoby. Zvláštní důraz byl kladen na srozumitelnost, orientaci a překlady textů do českého znakového jazyka pomocí videí. Před samotným výzkumem jsem formulovala několik hypotéz, které jsou specificky zaměřeny na množství zveřejňování překladů do českého znakového jazyka, na obecnou webovou přístupnost vybraných webových stránek a na uživatelské zkušenosti mladší a starší generace neslyšících. Jedná se o tyto 3 hypotézy:

H1: Vybrané webové stránky organizací poskytující služby osobám se sluchovým postižením zveřejňují větší množství videí s překladem do ČZJ než webové stránky jiných institucí, které neposkytují služby těmto osobám.

H2: Ve vybraných webových stránkách se neslyšící uživatelé českého znakového jazyka dobře orientují a vyskytují se zde pouze důležité a nepříliš složité informace.

H3: Starší generace respondentů nepoužívá vybrané webové stránky tak často jako mladší generace a nesleduje proto aktuality a informace na nich zveřejněné.

7.3 Metodologie výzkumu

Pro svůj výzkum a potvrzení či vyvrácení hypotéz jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum přináší řadu výhod, jako je detailní porozumění jednotlivcům či skupinám, zkoumání v autentickém prostředí, možnost formulování nových teorií i flexibilita při reakci na situaci a podmínky (Sebera, 2012; srov. Hendl 2005). Zároveň „*neexistuje jediný obecně uznávaný způsob, jak vymezit nebo dělat kvalitativní výzkum*“ (Hendl, 2005, s. 49).

Kvalitativní výzkum je podle Sebery (2012) tvořen v průběhu práce, kdy se zkoumané otázky mohou měnit podle situace. Výzkumník tak může otázky v průběhu výzkumu doplňovat či modifikovat. Výzkumník zároveň při průzkumu pečlivě pozoruje a zaznamenává veškeré detaily, aby získal plný obraz a porozuměl aktuálnímu dění. Jeho snahou je neopomenout žádný faktor, který by mohl přispět k lepšímu pochopení situace (Zháněl a kol., 2014). Výzkum spočívá v indukci, tedy v odvozování obecných závěrů na základě jednotlivých poznatků, které jsem získala z provedených rozhovorů s neslyšícími respondenty.

7.4 Omezující faktory výzkumu

Problematické mohou být podle Hendla (2005; srov. Sebera, 2012) především výsledky výzkumu, které jsou subjektivní. Je třeba mít také na paměti, že získaná znalost prostřednictvím výzkumu nemusí být vždy přenositelná na celou populaci nebo do jiného prostředí. Výzkum obvykle probíhá s omezeným vzorkem lidí nebo v omezeném kontextu, což znamená, že výsledky mohou být ovlivněny specifickými charakteristikami zkoumaného souboru či prostředím. Při větším množství zkoumané populace je dost možné, že se výsledky průzkumu změní. Také Hendl (2005; srov. Sebera) zmiňuje, že výzkumníkovy osobní preference mohou snadněji ovlivnit výsledky studie. Tomuto faktu jsem se snažila zabránit neposkytnutím výběru odpovědí, které jsem předpokládala, že respondent uvede.

7.5 Pilotní výzkum

Před samotným výzkumem a rozhovory s neslyšícími respondenty jsem provedla pilotní výzkum. Do pilotního výzkumu bylo zapojeno celkem 5 neslyšících osob, které nejsou součástí samotného výzkumu této bakalářské práce. Respondenti byli vybráni z různých věkových skupin. Cílem pilotního výzkumu bylo zjistit, zda jsou webové stránky vybraných organizací pro neslyšící respondenty důležitým zdrojem informací a zda na nich informace účelně vyhledávají. Zajímalo mě také, zda jsou podle jejich názoru webové stránky na stejné úrovni jako sociální sítě, pokud jde o poskytování informací. Výsledky pilotního výzkumu naznačily, že všichni dotazovaní, s výjimkou jednoho, uvedli, že webové stránky v různých časových úsecích sledují, ale ne tak často jako sociální sítě dané organizace. Pouze jeden zmíněný respondent uvedl, že webové stránky nesleduje a nevyhledává informace na nich zveřejněné. Tyto odpovědi mě vedly k zájmu o prozkoumání dalších perspektiv neslyšících respondentů, se kterými jsem následně provedla rozhovory podle připravené osnovy, kterou jsem upravila podle zjištěných informací z pilotního výzkumu. Zároveň mi pilotní výzkum poskytl odhad času, který budou respondenti muset věnovat účasti ve výzkumu. Pilotní rozhovory trvaly přibližně 15 až 20 minut a neodhalily žádné zásadní nedostatky ani nesrozumitelnosti. Vzhledem k doplněným otázkám probíhaly následující výzkumné rozhovory v rozmezí 30 až 45 minut.

7.6 Výběr respondentů

V rámci výzkumu jsem provedla rozhovory se 14 neslyšícími respondenty v českém znakovém jazyce, z nichž byli všichni uživateli tohoto jazyka. Mým záměrem bylo vybrat zástupce ze starší a mladší generace, ideálně podobný počet z obou skupin. Mladší generace byla v tomto kontextu definována jako osoby ve věku od 20 do 40 let, zatímco starší generace byla zahrnuta do věkové kategorie od 40 let výše, včetně osob starších 60 let. Osloveno bylo mnohem více respondentů, než je konečný výzkumný vzorek. Z mladší generace jsem oslovila celkem 30 respondentů + 4 z pilotního výzkumu. Co se týče starší generace, osloveno bylo celkem 32 neslyšících respondentů + 1 z pilotního výzkumu. Z mladších respondentů, o kterých jsem předpokládala, že jejich orientace v tématu přístupnosti na daných stránkách bude jasnější, jsem nakonec provedla rozhovory s 9 respondenty. Ze skupiny starší generace se mého výzkumu zúčastnilo pouze 5 respondentů.

Respondenty z mladší generace jsem oslovila pomocí sociálních sítí a respondenty ze starší generace především na základě návštěvy klubu seniorů v České unii neslyšících.

7.7 Rozhovory týkající se otázek přístupnosti

Všechny konverzace s neslyšícími respondenty probíhaly v českém znakovém jazyce, který ovládám na takové úrovni, abych mohla vést rozhovory a zároveň zvládla všechny výstupy následně přeložit do českého jazyka. Překlady otázek⁸² k výzkumu byly předem konzultovány s neslyšícím lektorem, aby během rozhovoru nedošlo k nedorozumění. Samozřejmě existuje riziko, že může dojít během rozhovoru ke vzájemnému nedorozumění. Pokud k tomuto nedorozumění došlo, byla otázka vysvětlena jiným způsobem, aby byla zachována správnost informací.

Většina rozhovorů s neslyšícími respondenty proběhla online, neboť tato forma rozhovoru byla pro neslyšící uživatele mnohem příjemnější a já tuto volbu plně respektovala. V dnešní době máme obrovskou výhodu, že můžeme pracovat s chytrými technologiemi, které nám tento postup dovolí. Myslím si, že online rozhovory nebrání pochopení, naopak nabízí mnoho výhod: bezpečné místo domova, ve kterém se respondent cítí uvolněně, úspora času a díky situaci Covid-19 také častější forma

⁸² Překlad otázek do českého znakového jazyka je přiložen k jednotlivým otázkám v příloze 2.

komunikace, kterou neslyšící a všichni ostatní lidé využívají, ať už se členové nacházejí kdekoliv.

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda sami neslyšící pohlíží na přístupnost jako na problémové téma, které nemusí být vždy dodržováno podle našich představ. Zároveň mě zajímalo, zda se neslyšící v tomto tématu orientují, nakolik je pro ně webová přístupnost (a to nejen ve vztahu k vybraným organizacím) důležitá a jak na ni sami pohlízejí.

Pro zachování etických pravidel a anonymity respondentů neuvádím jejich jména, místo bydliště, ani dosaženou úroveň vzdělání. V příloze 2 nalezneme stručný profil všech zúčastněných respondentů a informace o pohlaví, přibližné věkové skupině a preferovaném jazyku. Pro zajištění komplexního zachycení všech aspektů komunikace v rozhovorech vedených v českém znakovém jazyce jsem se rozhodla zaznamenat rozhovory na videozáznam. Tímto přístupem jsem měla možnost pečlivě analyzovat a přeložit jejich obsah do psané češtiny s vysokou kvalitou. I když se vyskytly výjimky, kdy jsem se musela spolehnout na psaný formát záznamu, snahou bylo zajistit, aby výstupy poskytovaly co nejúplnější a nejvěrnější záznamy rozhovorů. Překlady rozhovorů jsou součástí přílohy 1.

8 Výsledky analýzy vybraných webových stránek

Tato kapitola se zabývá výsledky výzkumu, jehož se zúčastnilo celkem 14 neslyšících respondentů. Nejprve se seznámíme s charakteristikou účastníků výzkumu, ve které si přiblížíme, jak jsou na tom daní neslyšící s identifikací a používáním českého znakového jazyka. Dále bude prezentováno vyhodnocení rozhovorů se zaměřením na shodné a odlišné odpovědi účastníků výzkumu. Výsledky průzkumu nemají sloužit jako doporučení pro konkrétní organizace, ale spíše jako přehled aktuální situace v oblasti přístupnosti webových stránek, která je dnes důležitější než kdy dříve.

8.1 Charakteristika respondentů

Úvodní otázky rozhovoru měly klíčový význam pro identifikaci a určení důležitosti webové přístupnosti. Nedoslyšavým osobám pravděpodobně zdlouhavý obsah v českém jazyce bez překladu do ČZJ nebude činit potíže, neboť český jazyk je jejich mateřským jazykem. Nicméně pro neslyšící osoby může takový obsah být obtížný. Proto bylo důležité vybrat takový vzorek respondentů, jež splňují výše popsané. Všichni oslovení respondenti se identifikovali jako neslyšící jedinci, přičemž někteří z nich se cítí být součástí komunity Neslyšících⁸³. Všichni respondenti jsou uživateli českého znakového jazyka a preferují právě tento jazyk. Pouze 2 ze 14 respondentů uvedli, že se cítí být bilingvními a ČJ a ČZJ využívají ve stejné míře.

8.2 Analýza polostrukturovaných rozhovorů s respondenty

Při provádění polostrukturovaných rozhovorů jsem se zaměřila na čtyři hlavní oblasti a několik podoblastí. Jako hlavní oblasti jsem vymezila: přístupnost ve vztahu k získávání informací, přístupnost webových stránek ČUN, přístupnost webových stránek SNN a přístupnost na dalších webových stránkách (Tabulka č. 1). Odpovědi na tyto oblasti budou nyní představeny společně s výsledky výzkumu.

⁸³ Tento termín poukazuje na člena kulturní a jazykové menšiny Neslyšících, který se k této komunitě dobrovolně hlásí a jeho primárním komunikačním systémem je jazyk znakový (Hudáková, Myslivečková, 2005; srov. Langer, 2014).

Oblast	Podoblast
Přístupnost ve vztahu k získávání informací	<ul style="list-style-type: none"> • Zdroje pro získávání informací • Co je přístupnost?
Přístupnost webových stránek ČUN	<ul style="list-style-type: none"> • Povědomí o webu a jeho návštěvnost • Hodnocení hlavních kritérií přístupnosti • Videopřeklad do ČZJ • Vnímání webu • Změna webu po Covid-19
Přístupnost webových stránek SNN	<ul style="list-style-type: none"> • Povědomí o webu a jeho návštěvnost • Hodnocení hlavních kritérií přístupnosti • Videopřeklad do ČZJ • Vnímání webu • Změna webu po Covid-19
Přístupnost na dalších webových stránkách	<ul style="list-style-type: none"> • Webové stránky pro neslyšící • Zákon č. 99/2019

Tabulka 1 Přehled oblastí z rozhovorů.

Důležité je také zmínit, že bylo občas potřeba respondenty v otázkách usměrnit, aby odpovídali na dané téma. Někdy totiž odbíhali k jinému tématu, v tu chvíli jsem zasáhla a otázku zopakovala. V jiném případě jsem ale do otázek nezasahovala, pokud nebylo potřeba objasnit nebo rozvést nějakou odpověď, které jsem nerozuměla já nebo respondent. Nechtěla jsem ovlivnit odpovědi respondentů na základě otázek, které by je mohly dovést k jiné odpovědi, a výzkum by tak nebyl autentický. Vzhledem k rozsahu rozhovorů zde uvádím pouze zajímavé příklady z odpovědí. Veškeré překlady rozhovorů s respondenty lze pro ověření informací dohledat v příloze 3. Některé otázky vyžadovaly hodnocení od 1 do 5, přičemž číslem 1 respondenti hodnotili „nejlepší“ a číslem 5 „nejhorší“ (např. přístupnost). Pro tyto otázky byly vytvořeny přehledné tabulky, které jsou součástí konkrétních oblastí.

Přístupnost ve vztahu k získávání informací

Zdroje získávání informací

Většina respondentů (n=10) čerpá informace především ze sociálních sítí, konkrétně z Facebooku a Instagramu. Ukázalo se, že právě tyto zdroje se zdají být nejdůležitějšími, a to především z toho důvodu, že se na nich respondenti dozví mnoho informací, které se jim ukáží samovolně bez aktivního vyhledávání, a vše je jim prezentováno pomocí videí v ČZJ.

Jasně to dokazuje tvrzení respondenta č. 1: *„Podle mě jsou sociální sítě jako Facebook a Instagram, Facebook ale nejvíce, opravdu důležité. Neslyšící moc nesledují jiné zdroje než tyto. Také mnoho organizací spoléhá na to, že se neslyšící pohybují především na těchto sítích, a tak zde propagují své aktivity nejvíce. Pro mě je to primární zdroj informací, a proto dávám 1.“*

S ním souhlasí i respondent č. 7: *„Tak tady to bude určitě 1, Facebook používám opravdu denně, takže pro mě ani jiné hodnocení není možné.“* O důležitosti sociálních sítí se dozvíme také od respondenta č. 9: *„Facebook teď využívám dost často, protože je pro mě dobře dostupný z mobilu. Ráda sleduji různá videa od neslyšících. V době Covid-19 to byla jedna z mých nejdůležitějších komunikací. Ještě tedy přes WhatsApp, ale více jsme si s rodinou a přáteli telefonovali přes Messenger. Má tu výhodu, že můžete volat i přes video, to je pro nás neslyšící velmi důležité. Řekla bych, že to bude 1.“*

Dalším zdrojem získávání informací může být pro neslyšící internet a webové stránky. Někteří neslyšící (n=6) zařadili internet na druhé místo, ale naopak 4 respondenti zmiňují právě internet a s ním související webové stránky z hlediska získávání informací na prvním místě. V tomto případě však záleží na tom, co respondenti na internetu vyhledávají. Na to například upozorňuje respondent č. 2, podle kterého existují dvě strany webů: *„Některé webové stránky jsou opravdu precizní a obsahují vše, co potřebuji vědět. Takové stránky bych hodnotila rozhodně 1. Existují ale také méně kvalitně zpracované stránky, kde jsou strohé informace a ve výsledku se z nich nedozvím skoro nic. Nebo musím vynaložit hodně času, abych se z nich něco dozvěděla. To se mi opravdu těžko hodnotí, ale asi by to byl takový střed, tedy 3.“*

Podobný názor sdílí také respondent č. 5: „*Někdy jsou webové stránky vytvořené opravdu skvěle a najdu na nich spoustu informací, ale je jich také dost, které jsou úplným opakem.*“

Posledním zdrojem informací, které respondenti uváděli, byla televize, knihy, noviny nebo informace od přítele. Žádný z respondentů však neoznačil tyto typy zdrojů za stěžejní a jejich hodnocení se pohybovalo spíše mezi 3 a 5, až na výjimky u respondenta č. 5, 6, 12 a 14.

	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
Internet a web	2	1, 3	4	3, 4	3	1	3
Sociální sítě	1	2	1	1, 2	1, 2	2, 3	1
Jiné zdroje	4, 5	3	3	4	1	2	3

Tabulka 2 Hodnocení zdrojů z hlediska získávání informací.

	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14
Internet a web	4, 5	3	1	3	2	1	4, 5
Sociální sítě	1	1	3	1	2, 3	3, 4	3
Jiné zdroje	3	2, 3	4, 5	4, 5	2	3	1

Tabulka 3 Pokračování hodnocení zdrojů z hlediska získávání informací.

Co je přístupnost

Samotný pojem přístupnost znali všichni respondenti, až na jednoho, který si ale jeho význam vzápětí uvědomil. Pro většinu respondentů (n=8) znamená přístupnost především vnímání jakéhokoliv obsahu skrze videa s překladem do ČZJ, nejlépe doplněného o titulky v českém jazyce. Nikdo z respondentů však nespecifikoval, kdo z překladatelů z hlediska sluchové ztráty by ve videu měl účinkovat. Z toho můžeme vyvodit, že neslyšícím respondentům postačí, pokud je text přeložen do ČZJ a mohou jej bezproblémově vnímat. Respondent č. 3, podobně jako další 3 respondenti, navíc zmiňují důležitost tlumočení do ČZJ: „*Opravdu potřebujeme, aby byly texty z ČJ přeloženy nebo tlumočeny do ČZJ. Bez toho by pro nás byl celý svět nepřístupný.*“

Někteří neslyšící odpověděli obecněji, což je naprosto v pořádku, neboť jsem v roli výzkumníka nespecifikovala, které oblasti se přístupnost má týkat, a to především proto, abych nenarušila přirozenou odpověď respondenta. V odpovědích se tak objevily obecné názory na přístupnost (celkem 8x), které popisuje například respondent č. 5: „*Řekla bych, že přístupné je to, co mi neklade žádné překážky v používání. Například já jako neslyšící*

v souvislosti s webovými stránkami, sociálními sítěmi nebo televizí, považují za přístupné, když obsahují překlad do znakového jazyka, nebo alespoň titulky na Netflixu.“

Podobně také reaguje respondent č. 13: „Přístupnost pro mě znamená otevřený přístup k informacím. Kdybych neuměl český jazyk a nerozuměl textu v tomto jazyce, potřeboval bych někoho, kdo mi text přeloží do českého znakového jazyka a já bych pochopil, o čem text pojednává. Já s češtinou naštěstí problém nemám. Myslím si, že organizace pro neslyšící, když je o nich už řeč a jsou vaším tématem zkoumání, by měly zveřejňovat videa s překlady do českého znakového jazyka. Nevidím problém v tom, když bude na stránkách zveřejněný text v češtině a k němu přiložené video s překladem. Tak by to dle mého názoru mělo být a neslyšící by to rozhodně uvítali. Ne všechny organizace však tento názor sdílí, nebo možná ano, ale nerealizují ho. Za mě je to rozhodně velká škoda a myslím si, že neslyšící osoby by měly mít přístup k informacím. Ale abych se ještě vrátil k odpovědi, pro mě nejsou ani tak důležité překlady jako právě titulky. Když nemám titulky u videa, které je založené pouze na zvuku, je to problém. Umím sice dobře odezírat, ale celé video zhlédnout jen pomocí odezírání není možné.“

V souvislosti s přístupností se vyskytly také názory týkající se oblasti nevidomých osob či tělesně postižených osob. Respondent č. 11 popisuje příklad přístupnosti následovně: *„Například v souvislosti s tělesně postiženými by měly mít tyto osoby bezbariérový přístup do budov, u nevidomých jsou to různé hlasové náhražky a pro nás většinou překlady do českého znakového jazyka.“* Podobně odpovídá také respondent č. 14: *„Nebo například nevidomí, když nemají zvukové signály u semaforu, nevědí, kdy mohou přejít přechod.“*

Přístupnost webových stránek České unie neslyšících

Povědomí o webu a jeho návštěvnost

Všichni neslyšící respondenti znají webové stránky ČUN. Velké množství z nich však zmiňuje, že mnohem důležitější je pro ně facebooková stránka této organizace než webové stránky, a tudíž Facebook organizace sledují častěji než web. Jejich návštěvnost není tedy tolik podpořena. Nicméně se ve výzkumném vzorku našli 2 respondenti, kteří v Unii pracují, a tak webovou stránku navštíví vícekrát do týdne. Ostatní respondenti zmiňují spíše delší časový úsek, a to 1x měsíčně nebo 1x maximálně 2x za půl roku. Z toho vyplývá i důležitost webové stránky jako informačního zdroje. Celkem 10 respondentů uvádí, že webová stránka ČUN pro ně není důležitým zdrojem informací,

3 respondenti hodnotí opačně a 1 respondent nedokáže posoudit. Zajímavá je odpověď respondenta č. 9, který hodnotí na základě osobní zkušenosti s organizací: „ČUN je pro mě určitě důležitým zdrojem, vždy se tu dozvím něco důležitého. Takže stránky mi také musí dát vždy jen ty nejdůležitější informace, které se potřebuji dozvědět.“

Respondenti se ve větší míře shodli také na informacích, které na tomto webu vyhledávají. Většinou se jedná o různé akce, které společnost připravuje, nebo o Časopis UNIE, jež je mezi neslyšícími populární.

Hodnocení hlavních kritérií přístupnosti

Pro lepší přehlednost hodnocení kritérií přístupnosti přikládám tabulku s hodnocením přístupnosti, srozumitelnosti a přehlednosti webové stránky ČUN podle každého respondenta. Největší problém spatřují respondenti v menším množství přidávání videí s překladem do ČZJ, které by jim umožnily lepší přístupnost webu. Z toho důvodu může být první bod přístupnosti hodnocen negativně. Srozumitelnost a přehlednost však respondentům na tomto webu spíše velké překážky nečiní.

	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
Přístupnost	3	1, 2	3, 4	3	4	2	1
Srozumitelnost	1	2	3	2	2, 3	1	1
Přehlednost	1	2	2	2	3	1	1

Tabulka 4 Hodnocení kritérií přístupnosti ČUN.

	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14
Přístupnost	1	1	2	2, 3	1, 2	1	1
Srozumitelnost	1	1	2	1	3, 4	1	1
Přehlednost	3	1	1	1	1, 2	3	1

Tabulka 5 Pokračování hodnocení kritérií přístupnosti ČUN.

Videopřeklad do českého znakového jazyka

V této oblasti jsem se zaměřila na otázky, které se týkaly přidávání videopřekladů na tuto webovou stránku. 11 ze 14 respondentů potvrdilo, že stránka videa obsahuje. Pouze 2 respondenti měli opačný názor a 1 respondent na tuto otázku neuměl odpovědět. Žádný z respondentů se nesetkal s tím, že by videu v ČZJ neporozuměl, neboť překladateli ve videu byli především neslyšící osoby. Dva respondenti, které zároveň řadím do starší generace, odpověděli, že se ve videu mohou vyskytovat slyšící překladatelé. Tento názor pravděpodobně plyne z jejich přesvědčení, že je neslyšících překladatelů málo.

V odpovědi, která má za cíl zjistit, zda je podle respondentů na stránce videí dostatek, se respondenti rozdělují na dvě části, přičemž jedna část (n= 7) si myslí, že jich je dostatek a druhá část (n= 7) s tímto tvrzením nesouhlasí.

Mezi faktory, které mohou zapříčinit nedostatek videopřekladů do ČZJ, najdeme kromě problémů s financemi a nedostatkem kvalitních neslyšících překladatelů dokonce nové pohledy na věc. Například respondent č. 1 vidí souvislost se sociálními sítěmi: *„No asi proto, že je na Facebooku více neslyšících lidí, kteří tam videa sledují. Nevím, jaká je návštěvnost našeho webu, do toho nevidím, ale myslím si, že je to právě z toho důvodu, že jsou neslyšící na Facebooku více aktivní.“*

Respondent č. 3 naopak spatřuje problém ve vedení organizace: *„V tomto případě si myslím, že nejvíce záleží na tom, kdo je ve vedení celé organizace a jak organizuje celý tým, aby tam nějaká videa mohla být. Dále to bude problém v množství kvalitních neslyšících překladatelů, myslím, že takových neslyšících je opravdu málo. A když už nějaké organizace najde, nemají podle mě tolik času na překlady všech textů. Zároveň je potřeba, aby byl stvořen celý tým z překladatelů, supervizora, technika a dalších. Cítím, že takový tým v organizaci chybí, ale nejsem si tím jistá, je to jen můj pohled na věc. Posledním faktorem budou také rozhodně finance, kterých nikdo nikdy nemá dost.“*

Respondent č. 5 zmiňuje navíc techniku a paměť webu: *„Rozhodně kvůli financím. Málokdy má taková organizace dostatek peněz, aby zajistila kvalitní překlad. Myslím si, že v tom hraje roli i technika, kterou často organizace také nemá a dostatek kvalitních neslyšících překladatelů. Samozřejmě je hodně neslyšících, kteří mohou překlady dělat, ale těch opravdu kvalitních je ve skutečnosti malé množství. Ještě mě napadá celková paměť webu. Nevím, jak přesně to funguje, ale myslím si, že velké množství videí na webových stránkách může zpomalit tu stránku nebo neumožnit další obsah, který by chtěla organizace přidat.“*

Respondent č. 12 zmiňuje například staré zvyky a složitost tvorby webu: *„Řekl bych, že je to kvůli starým zvykům. V dnešní době je na tom technika opravdu dobře a většinou netrvá změna webu tak dlouho, jako tomu bylo dříve. Máme mnoho technologií, které to dokážou přeprogramovat. Ale u neslyšících si myslím, že je problém v tom, že málokdo ví, jak takový web vytvořit. Asi neznám žádného neslyšícího webdesignéra, který by to dokázal, správně nastavit a překloupil web tak, aby na něm videa mohla být všude. Myslím si, že*

právě tohle je hlavním důvodem, proč tam videa nejsou. Také v tom budou hrát roli určité finance, protože organizace většinou nemá takový kapitál, aby mohla platit takového odborníka. Kde by na to vůbec vzala? Většinou plat takových lidí nepokryje. To je můj názor.“

Nebo respondent č. 13, podle kterého je problém ve složení překladatelského týmu: *„To je těžká otázka. Určitě v tom budou hrát roli peníze, ty jsou důležité vždy. Ale největší problém bude podle mě ve složení překladatelského a celkového týmu. Myslím si, že součástí by měl být člověk, který video zajistí technicky, tedy natočí ho, sestříhá a tak podobně, poté by tam měl být rozhodně neslyšící jedinec, který se zaměří na překlad a další členové týmu. Celkově určitě v počtu 5 až 6 lidí. Rozhodně by na to neměl být pouze jeden člověk, to se snad ani nedá zvládnout. Aby jeden člověk vše vymyslel, přeložil, natočil, nahrál na web, možná to jde, ale bude to jistě časově náročné. Kde ale sehnat tolik lidí? Dnes je těžká doba, málokdo dělá něco dobrovolně bez toho, aniž by očekával nějakou finanční odměnu. Z toho důvodu si myslím, že organizace nemají zájem točit kvalitní videa, protože nemají tolik lidí, kteří by do toho byli zapálení. Každý má své práce dost.“*

Tyto důvody také respondenti shodně uvádějí u otázek organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR.

Vnímání webu

Co se týče celkového vnímání webu a označení, co se respondentům na webové stránce ČUN líbí, v tom respondenti odpovídali různě. Většinou se ale shodli (n=11), že nejvíce oceňují na této stránce přehlednost a celkový vzhled stránky. Dotazovaní neslyšící (n=4) nacházejí nedostatky především v množství videí s překladem do ČZJ, které jim na webu chybí a kterých by ocenili více, dále v propojení webu s Facebookem nebo ve větším množství přednášek na odborná témata.

Zajímavé je však srovnání vnímání webu respondenta č. 3 a respondenta č. 6, kteří zmiňují modrou barvu. Respondent č. 3: *„Chybí mi tam ta videa s překladem do ČZJ, ty jsem opravdu neviděla. Ale jinak se mi moc nelíbí modrá barva, asi s ní mám nějaký osobní problém. Kdyby to byla jakákoliv jiná barva, nevádí mi to. Také mám pocit, že je jejich logo zastaralé. Už by bylo podle mě na místě, aby se trochu upravilo a zaktualizovalo.“* Naopak respondent č. 6 má na barvu pozitivní názor: *„Možná Vás*

odpověď překvapí, ale já mám opravdu ráda modrou barvu. Tím je mi tato organizace moc sympatická, protože i webové stránky jsou laděné do modra. Takovým benefitem je i to, že naše barva, barva neslyšících, je modrá. Takové souvislosti se mi moc líbí.“

Nápad na propojení webu s Facebookem zmiňoval respondent č. 4: „*Možná by se mi líbilo, kdyby byla webová stránka nějak více propojená s videi na Facebooku. Chybí mi tam nějaká provázanost, souvislost, odkazy z Facebooku, které by na stránku vedly atp.“*

Respondent č. 8 a 9 se shodli, že jim chybí přednášky v celé organizaci, na které upozorňovali několikrát během rozhovoru. „*Chybí mi tam nějaká vzdělávací videa, přednášky. Myslím si, že by bylo zajímavé, kdyby tam existovalo něco naučného. Na stránky bych pak chodila pořád.“* Z toho můžeme usuzovat, že návštěvnost u konkrétních seniorů by se zvýšila, kdyby na stránce byly přítomny přednášky na odborná témata.

Změna webu po Covid-19

Pozitivní dopad na webovou stránku ve smyslu zveřejňování většího množství videí za pandemie Covid-19 byl zaznamenán u většiny respondentů (n=6). Pouze 3 respondenti odpověděli, že za dob pandemie se webová stránka snažila předat informace v přístupné formě, tedy v českém znakovém jazyce pomocí videa, ale hned po jejím skončení tato aktivita postupně upadala. Další 3 respondenti nemohou posoudit změnu a pouze 2 ze 14 respondentů s jistotou tvrdí, že žádné změny nenastaly. Někteří z respondentů však zmiňují, že spatřují velký rozdíl v přidávání videí na webové stránce a na sociálních sítích. Na sociálních sítích se podle nich situace na rozdíl od webových stránek výrazně zlepšila.

Přístupnost webových stránek Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR

Povědomí o webu a jeho návštěvnost

I v tomto případě respondenti webovou stránku SNN znají, pouze jeden z nich odpověděl, že tuto webovou stránku nezná, a tudíž nemohl odpovědět na otázky, které se této oblasti týkají. Návštěvnost je však nižší než u webu ČUN. Většina respondentů stránku navštěvuje maximálně 1x nebo 2x za půl roku. 3 respondenti dokonce nenavštěvují webovou stránku vůbec. Z toho vyplývá i důležitost webu ve smyslu získávání informací, z čehož pouze 3 ze 14 respondentů odpověděli, že je pro ně tato stránka důležitým zdrojem. Ve většině případů neslyšící zapojení do výzkumu vyhledávají akce, projekty nebo informace spojené s tlumočnickými službami.

Hodnocení hlavních kritérií přístupnosti

Podobně jako u webové stránky ČUN zde uvádím tabulku, která lépe popisuje hodnocení přístupnosti, srozumitelnosti a přehlednosti této stránky. Výsledky ukazují (Tabulka č. 6 a 7), že potíže spatřuje většina neslyšících respondentů ve všech kritériích, tedy v přístupnosti, srozumitelnosti i přehlednosti. Jako hlavní důvody tohoto hodnocení byly uváděny zdlouhavé texty, které postrádaly stručné informace, a videopřeklady do ČZJ. Nalezneme ale také výjimky, které s těmito kritérii problém nemají, a to z toho důvodu, že přijímají obsah v českém jazyce pravidelně a bez problému.

	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
Přístupnost	3	1, 2	2	-	4	3	4
Srozumitelnost	2	1	3,4	-	2, 3	4	3
Přehlednost	1, 2	3	1	-	4	3, 4	3

Tabulka 6 Hodnocení kritérií přístupnosti SNN.

	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14
Přístupnost	-	1, 2	3	2, 3	4	4	-
Srozumitelnost	-	3, 4	3	3, 4	3, 4	3, 4	-
Přehlednost	-	4	3	3, 4	-	3	-

Tabulka 7 Pokračování hodnocení kritérií přístupnosti SNN.

Videopřeklad do českého znakového jazyka

V názoru, zda stránka obsahuje videopřeklady do ČZJ, se respondenti odlišovali více než při hodnocení webu ČUN. Z celkového počtu kladně odpovědělo pouze 7 respondentů, dalších 5 na otázku neznalo odpověď a 2 zmínili, že stránka žádná videa neobsahuje. Nikdo z nich však neodpověděl, že by videím nerozuměl. U otázky se zaměřením na překladatele ve videu se oproti webu ČUN objevily názory, že zde vystupují kromě neslyšících také nedoslýchaví a slyšící překladatelé. Opět tento názor vzešel od neslyšících seniorů. Co je však značné, je rozdíl ve vnímání množství zveřejněných videí. Pouze 2 respondenti odpověděli, že stránka obsahuje videí dostatek, celkem 8 neslyšících zmínilo, že na tuto otázku neumí odpovědět a zbylí 4 respondenti jsou přesvědčeni, že stránka není příliš aktivní.

Vnímání webu

V otázkách, které se týkaly pozitivních a negativních hodnocení webu celkově, respondenti hodnotili kladně především velké množství informací, které si mohou vyhledat. Ostatní respondenti však nebyli schopni odpovědět, a to z toho důvodu,

že stránku nesledují, nepamatují si, jak vypadá, nebo se jim zkrátka nelíbí. Podobné názory proto nalezneme i u negativního hodnocení, kde nejvíce zmiňují výskyt dlouhého textu s mnoha informacemi, přičemž jim chybí stručný výtah z textu, videopřeklady do ČZJ a celková aktualizace webu.

Změna webu po Covid-19

Co se týče dopadu pandemie Covid-19 na webové stránky, i v tomto případě respondenti hodnotili velmi podobně jako u webové stránky ČUN. Celkem 5 respondentů cítí zlepšení webu ve smyslu přidávání videí, 3 respondenti zaznamenali změny v pandemii, ale nyní hodnotí web stejně jako předtím, další 3 neslyšící žádné změny na webu nespatořovali a zbylí 3 respondenti nemohou hodnotit. Zároveň si však někteří respondenti, stejně jako u ČUN, všimají změn především na sociálních sítích.

Přístupnost na dalších webových stránkách

Webové stránky pro neslyšící

Mezi dalšími webovými stránkami, které respondenti sledují, byly uváděny v nejhojnějším počtu především webové stránky Tichého světa (celkem 7x), Tichých zpráv (celkem 6x), ASNEPU (taktéž celkem 6x), Znakovárny (celkem 5x), Deaf Friendly (taktéž celkem 5x), Pevnosti (celkem 3x), Zpráv v českém znakovém jazyce na ČT (celkem také 3x) a CDY – Czech Deaf Youth (rovněž celkem 3x). Jednotliví respondenti také zmiňovali webové stránky různých škol pro neslyšící, Weblíčko, Televizní klub neslyšících, Tichou linku, Deaf Travel, Centrum zprostředkování tlumočení neslyšícím nebo i weby, které momentálně již nepřispívají, jako jsou Ruce.cz nebo Ticho.cz.⁸⁴

Následování zákona č. 99/2019

Polovina respondentů (n=7) reagovala překvapivě, a to tak, že zákon o přístupnosti webových stránek a mobilních aplikací znají, ať už z doslechu či kvůli jejich práci. Předpokládala jsem, že z výzkumného vzorku bude tento zákon znát pouze pár osob. Například respondent č. 2 jej zná díky své profesi: „*Ano, vím, že takový zákon existuje, protože sama pracuji jako překladatel. Vím, že mi to několikrát i někdo říkal, že se má*

⁸⁴ Tichý svět: <https://www.tichysvet.cz>, Tiché zprávy: <https://www.tichezpravy.cz>, ASNEP: <http://www.asnep.cz>, Znakovárna: <https://www.znakovarna.cz>, Deaf Friendly: <https://www.deaffriendly.cz>, Pevnost: <http://www.pevnost.com>, Zprávy v českém znakovém jazyce: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097176961-zpravy-v-ceskem-znakovem-jazyce/>, Czech Deaf Youth: <https://www.czechdeafyouth.cz>, Weblíčko: <https://www.weblicko.cz>, Televizní klub neslyšících: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096066178-televizni-klub-neslysicich>, Deaf Travel: <http://www.deaftravel.cz>, Centrum zprostředkování tlumočení neslyšícím: <http://cztn.cz>, Ruce.cz: <http://ruce.cz>, Ticho.cz: <http://www.ticho.cz>.

tento zákon dodržovat. Ale také vím, že se moc nedodrží, že je překladů na webových stránkách státních institucí málo a je potřeba proti tomu nějak bojovat.“

Jak jsem také předpokládala, objevila se druhá část respondentů (n=7), kteří neměli tušení, že takový zákon existuje nebo se může týkat i neslyšících osob. To například potvrzuje odpověď respondenta č. 3: *„To je přímo v zákoně napsané? To nevím. Ale vím, že například s Ministerstvem vnitra spolupracuje Deaf Friendly.“* Nebo odpověď respondenta č. 13: *„Na to existuje zákon? To jsem nevěděl, to tleskám.“* Mezi respondenty, kteří zákon neznají, se objevili skoro všichni neslyšící senioři (n=4), až na jednoho, a 3 respondenti z mladší generace.

Zajímavé bylo tvrzení respondenta č. 1, který projevil zájem o kontrolu dodržování tohoto zákona následovně: *„Hned, jak rozhovor skončíme, půjdu si to ověřit, ale věřím, že alespoň na důležitých webech překlady do ČZJ v podobě videí jsou.“*

V tom, zda státní instituce zákon dodržují či nedodržují se však většina respondentů shoduje. Z výsledků vyplývá, že respondenti hodnotí dodržování zákona spíše negativně, a to mezi čísly 4 a 5 (Tabulka č. 8 a 9). Ostatní respondenti doufají, že tomu tak je jen proto, že je to Zákon, který by se měl dodržovat. Takový názor zastává například respondent č. 8: *„Asi dodržují, když to je zákon, řekla bych, že tak na čísle 2.“* Jeden respondent se dokonce hodnotit neodvážil.

Hodnocení	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7
-				X			
1							
2							
3	X		X			X	
4		X	X				
5		X			X		X

Tabulka 8 Hodnocení dodržování Zákona.

Hodnocení	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14
-							
1							
2	X			X			
3							X
4					X		
5		X	X			X	

Tabulka 9 Pokračování hodnocení dodržování Zákona.

8.3 Shrnutí výzkumu

Analýza vybraných webových stránek ukázala, že i když organizace dbají na určitou míru přístupnosti, existují stále rezervy, které je třeba řešit. Uživatelské zkušenosti respondentů odkryly různé překážky, se kterými se neslyšící osoby při používání webových stránek potýkají. Patří sem nejen technické nedostatky, ale i problémy s nedostatečným množstvím obsahu ve znakovém jazyce, což výrazně ovlivňuje jejich schopnost se plně zapojit do digitálního prostoru. Důvodů pro toto hodnocení může být dle odpovědí neslyšících několik, a to především nedostatečná podpora ze strany vedení organizace, omezený časový rámec pro tvorbu videopřekladů, problémy s aktualizací obsahu či technické omezení paměti webu. Výzkum také poukázal na klíčový význam překladu do českého znakového jazyka k zajištění skutečné přístupnosti webových stránek pro neslyšící uživatele. Překladatelský tým, zahrnující především neslyšící překladače, je podle většiny respondentů nezbytným prvkem, který zajišťuje vytváření obsahu přístupného webu pro tuto skupinu. Na druhou stranu však většina respondentů oceňuje aktivitu obou webů v období pandemie Covid-19. Počet zveřejňovaných videopřekladů do ČZJ se podle odpovědí ve srovnání se situací před pandemií zvýšil.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo prozkoumat a vysvětlit důležitost přístupnosti webových stránek pro neslyšící uživatele, a to s důrazem na jejich mateřský jazyk, kterým je český znakový jazyk. Práce se zároveň zaměřila na analýzu webových stránek dvou klíčových organizací, České unie neslyšících a Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, a snažila se identifikovat, zda tyto stránky splňují kritéria pro tvorbu přístupného webu především dle pravidel WCAG. Získané poznatky byly doplněny o názory a uživatelské zkušenosti 14 neslyšících respondentů pomocí polostrukturovaných rozhovorů, kteří poskytli cenné názory a podněty k tématu webové přístupnosti. Mým záměrem bylo získat komplexní pohled na webovou přístupnost vybraných organizací a zhodnotit, do jaké míry odpovídají potřebám neslyšících uživatelů.

Z výsledků, které se mi podařilo od neslyšících respondentů získat, můžeme usuzovat, že ať už se jedná o webové stránky vybraných organizací, nebo stránky jiných institucí, jejich zveřejňování videí s překladem do českého znakového jazyka nemůžeme označit za dostatečné. Jiný scénář zaujímají sociální sítě, které se zdají být mnohem důležitějším zdrojem pro získání informací. A to především z toho důvodu, neboť následují jasnou strukturu a příspěvky v nich jsou stručné, lákavé a obsahují důležité a zajímavé informace. Z hodnocení dále vyplývá, že většina neslyšících respondentů se na vybraných webových stránkách, až na pár výjimek, orientuje relativně dobře. Nelze však jednoznačně potvrdit, že se na těchto stránkách vyskytují pouze důležité a nepřiliš složité informace.

Jak jsem předpokládala, starší generace zkoumaného vzorku neslyšících webové stránky organizací nesleduje tak často jako právě mladší generace. To ukazuje i míra zapojení starší generace do výzkumu. Tento jev může být dán především jejich prioritami a zkušenostmi, které s moderními technologiemi mají. Ačkoliv se najdou někteří jedinci z této generace, kteří webové stránky navštěvují, ať už s pomocí blízkých či svépomocí, jejich počet tvoří pouze nepatrný vzorek v rámci celého výzkumu. Podle zmíněné studie (United Nations, 2002) by se však popularita moderních technologií mezi starší generací měla brzy zvýšit.

Celkově lze konstatovat, že problematika webové přístupnosti pro neslyšící uživatele je stále aktuální a vyžaduje neustálou pozornost. Implementace jejich rad a snaha o vytváření obsahu v českém znakovém jazyce jsou základními kameny, které by měly vést k vytváření webových stránek, které budou přístupné pro tyto osoby. Návrhy a připomínky neslyšících respondentů poskytují cenné rady pro tvůrce webových stránek, aby mohli zlepšit uživatelskou zkušenost a odstranit překážky, které brání plnému využití internetu. I přes omezený počet respondentů je patrné, že internet hraje klíčovou roli v životech neslyšících jedinců a poskytuje jim podporu nejen v profesním životě, ale také ve vzdělávání.

Ve výzkumu jsem narazila na mnoho skutečností, které by si zasloužily více pozornosti. Zajímavé by bylo například porovnat větší vzorek neslyšících respondentů ze starší a mladší generace, nebo stejného počtu uživatelů, zaměstnanců či pravidelných návštěvníků obou organizací. Za prozkoumání by stály i webové stránky jiných organizací, které poskytují služby osobám se sluchovým postižením, a zjištění od samotných organizací, jak otázky přístupnosti sami vnímají.

Bakalářská práce by mohla být inspirací a povzbuzením pro tvůrce webových stránek, jež by mohli klást větší důraz na přístupnost a usilovat o vytváření digitálního prostředí, které bude přístupné pro všechny bez ohledu na jejich fyzické či jazykové schopnosti. Přístupnost není pouze morální povinností, ale také klíčem k rozšíření možností a dosažení rovnosti všem uživatelům. Technologie jsou v dnešní době důležitou součástí našich životů a věřím, že díky jejich vývoji a nástupu umělé inteligence, která se snaží o ulehčení v několika oblastech, by se tak problémy s aktuálností, financemi, nedostatkem překladatelů i se správou webových stránek mohly vyřešit právě překladem v reálném čase pomocí zmíněného avatara.

Seznam použité literatury

Legislativní dokumenty

Listina, 1993. Listina základních práv a svobod usnesení č. 2/1993 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*.

Listina, 2012. Listina základních práv Evropské unie 362/02. In: *Úřední věstník Evropské unie*.

Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, 2006. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/umluva-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim>.

Směrnice, 2016. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2102 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru. In: *Úřední věstník Evropské unie*.

Směrnice, 2019. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb. In: *Úřední věstník Evropské unie*.

Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2021-33>.

Vyhláška, 2008. Vyhláška o formě uveřejňování informací souvisejících s výkonem veřejné správy prostřednictvím webových stránek pro osoby se zdravotním postižením (vyhláška o přístupnosti) č. 64/2008 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-64>.

Vyhláška, 2009. Vyhláška o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb č. 398/2009 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>.

Zákon č. 99/2019 Sb. Zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací ve veřejném sektoru, účinný od 20. 3. 2019. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-99>.

Zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách, účinný od 1. 1. 2007. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

Zákon č. 121/2000 Sb. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), účinný od 1. 12. 2000. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>.

Zákon č. 198/2009 Sb. Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), účinný od 1. 9. 2009. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>.

Zákon č. 365/2000 Sb. Zákon o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, účinný od 23. 10. 2000. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-365>.

Zákon č. 349/1999 Sb. Zákon o Veřejném ochránci práv, účinný od 28. 2. 2000. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-349>.

Zákon č. 384/2008 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony, účinný od 20. 10. 2008. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-384>.

Tištěné zdroje

BALL, Andrea. 2011. *Equal accessibility for Sign Language under the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. In: *Case Western Reserve Journal of International Law*, 2012, vol. 43, iss. 3, pp. 759–798. ISSN 0008-7254.

BEDRNOVÁ, Eva, 2000. Kompetence jako zdroj a základní projev optimálního uplatnění člověka v životě a práci. *Psychologie v ekonomické praxi: určeno pro psychologii práce a její aplikace*. Praha: Univerzita Karlova, **35**(1-2), 7-15. ISSN 0033-300X.

ČEŇKOVÁ, Ivana. 2008. *Úvod do teorie tlumočení. 2., opr. vyd.* Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka. 2008. ISBN 978-808-7153-741.

ČERMÁK, František, 1997. *Jazyk a jazykověda*. Praha: Pražská imaginace, s. 338. ISBN 80-7110-183-4.

ČERMÁK, Michal, 2012. *Projevy a formy diskriminace osob se zdravotním postižením*. Praha. Národní rada osob se zdravotním postižením ČR. 64 s. ISBN 978-80-87181-08-9.

EFTHIMIOU, Eleni, et al., 2009. Sign Language Recognition, Generation, and Modelling: A Research Effort with Applications in Deaf Communication. In: Stephanidis, Constantine (ed.), *Universal Access in Human-Computer Interaction. Addressing Diversity*, Springer, Berlin, Heidelberg, p. 21-30. ISBN 978-3-642-02707-9.

GERLOCH, Aleš, 2001. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, vyd. 2., s. 131-135. ISBN 80-86432-13-0.

HENDL, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, vyd. 1, s. 45-63. ISBN 80-7367-040-2.

HUDÁKOVÁ, Andrea (ed.), 2005. *Ve světě sluchového postižení*. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, s. 11-48. ISBN 80-86792-27-7.

KNAPP, Viktor, 1995. *Teorie Práva*. Praha: C.H. Beck, vyd. 1., s. 51-157. ISBN 80-7179-0281.

KOMORNÁ, Marie, 2008. *Psaná čeština českých neslyšících – Čeština jako cizí jazyk*. 2. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 79 s. ISBN 808-721-829-9.

KOPLÍK, Raimund, STRNADOVÁ, Věra, 2008. *Problematika tvorby skrytých titulků k předtočeným pořadům*. 1. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, s. 9-30. ISBN 978-80-87153-82-6.

KOSEK, Jiří, 1998. *HTML. Tvorba dokonalých www stránek*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-608-0.

KRAHULCOVÁ, Beáta, 2003. *Komunikace sluchově postižených*. Praha: Karolinum, s. 211-216. ISBN 80-246-0329-2.

LANGER, Jiří, 2014. *Znakové systémy v komunikaci neslyšících*. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 67. ISBN: 978-80-244-3746-0.

LANGER, Jiří, SOURALOVÁ, Eva, 2005. *Surdopedie (studijní opora pro kombinované studium)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 46 s. ISBN 80-244-1084-2.

LIŠKOVÁ, Kateřina, 2016. Kompetence překladatele. *Komoří Bulletin*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, (2), s. 11–13.

MACUROVÁ, Alena, HÁNKOVÁ, Dana, 2011. Chyby v psané češtině českých neslyšících. *Speciální pedagogika*, **21**(3), s. 178-190. ISSN 1211-2720.

MACUROVÁ, Alena, 2006. Jazyky v komunikaci českých neslyšících: český znakový jazyk a psaná čeština. In: *Vzdělávání sluchově postižených. Sborník příspěvků k mezinárodní konferenci Vzdelávání sluchově postižených* (pořádané MŠMT ČR 6. – 7. 12. 2006). Praha: MŠMT, s. 25–31.

MACUROVÁ, Alena, 1994. Jazyk v komunikaci neslyšících (Předběžné poznámky). *Slovo a slovesnost*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1994, **55**(2), s. 121-132. ISSN 0037-7031.

MACUROVÁ, Alena, 2007. Lingvistika a cesty ke gramotnosti neslyšících. *Speciální pedagogika*, 17, š. 1-2, s. 49-61. ISSN 1211-2720.

MACUROVÁ, Alena, 2011a. Na výuku psané češtiny (i) kontrastivně? In: Anna Cícha Hronová – Radka Zbořilová (eds.). *Čeština ve výuce neslyšících – elektronický sborník: soubor článků sebraných k příležitosti ukončení lektorského kurzu pro pedagogy*. Praha: Střední škola, Základní škola, Mateřská škola pro sluchově postižené, Výmolova 169, Praha 5, 150 00 – Jazykové centrum Ulita, s. 15–19.

MACUROVÁ, Alena, 1998. Naše řeč? In: *Naše řeč*, 81, č. 4, 179-188. ISSN 0027-8203.

MACUROVÁ, Alena, 2011b. Jiní cizinci. In: HASIL, J. – HRDLIČKA, M. (eds.), *Psáno do oblak. Sborník k nedožitým sedmdesátinám prof. Jana Kuklika*. Praha: Karolinum, s. 313–320.

MACUROVÁ, Alena, 1996. Proč a jak zapisovat znaky českého znakového jazyka. *Speciální pedagogika*, **6** (1), s. 5–19. ISSN 1211-2720.

MACUROVÁ, Alena, 2007. Výuka češtiny pro neslyšící: inspirace odjinud. *Speciální pedagogika*, **17** (3), s.177-182. ISSN 1211-2720.

- MÁZEROVÁ, Romana, 2008. *Sebereflexe a sebevzdělávání v týmovém tlumočení*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 55 s. ISBN 978-80-87153-48-2.
- MLADOVÁ, Pavlína (eds.), 2010. *Tlumočnický jako most: mezi slyšícím zdravotnickým personálem a neslyšícím pacientem*. 1. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 64 s.
- MOTEJZÍKOVÁ, Jitka, 2011. Vzhůru do terminologické džungle! *Info-Zpravodaj*, 19(4), s. 20-22.
- MÖBUS, Lisa, 2010. Making the web content accessible via sign language. In: *Library Hi Tech*, roč. 28, č. 4. ISSN 0737-8831.
- NAPIER, Jemina, 2016. *Linguistic Coping Strategies in Sign Language Interpreting*. Washington: Gallaudet University Press, pp. 1-40. ISBN 978-1-56368-658-0.
- OKROUHLÍKOVÁ, Lenka, 2007. Notace znakových jazyků. *Speciální pedagogika*, 17(3), s. 160–176. ISSN 1211-2720.
- PEŠKOVÁ, Kateřina, NOVÁKOVÁ, Radka, 2016. Překlad do znakového jazyka. *Komoří Bulletin*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, (2) s. 5–11.
- PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jirí (eds.), 2001. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, s. 100-170. ISBN: 80-200-0607-9.
- SEBERA, Martin, 2012. *Vybrané kapitoly z metodologie*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5963-4.
- SKOPEČKOVÁ, Eva, 2015. Porozumění textu v mateřském a cizím jazyce: odlišnost, podobnost, přenositelnost. *Orbis Scholae*, 9(2), s. 27-38. ISSN 1802-4637.
- SVOBODA, Tomáš, 2012. *Kapitoly z překladatelské praxe: odborný překlad mezi němčinou a češtinou*. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, s. 58-60. ISBN 978-7308-407-3.
- ŠPINAR, David, 2004. *Tvoříme přístupné webové stránky*. 1. vyd. Brno: Zoner Press. 360 s. ISBN 80-86815-11-0.
- ŠTANGOVÁ, Věra, 2010. *Rovné zacházení a zákaz diskriminace v pracovním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 48-53. ISBN 978-80-7380-277-6.
- ZHÁNĚL, Jirí, HELLENBRANDT, Vladimír a SEBERA, Martin, 2014. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita, s. 37-54. ISBN 978-80-210_6857-5.

Elektronické zdroje

Accessibility requirements for ICT products and services, EN 301 549 V2.1.2 (2018-08). In: *ETSI* [online]. 2018 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/02.01.02_60/en_301549v020102p.pdf.

Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel. In: *Asnep.cz* [online]. © 2023 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <http://www.asnep.cz>.

BEAL, Vangie, 2021. The Difference Between The Internet And World Wide Web. In: *Webopedia* [online]. [cit. 2023-03-19], June 24 2010, rev. July 19, 2021. Dostupné z: <https://www.webopedia.com/insights/web-vs-internet/>.

BOJAR, Ondřej, 2017. STROJOVÝ PŘEKLAD. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/STROJOVÝ_PŘEKLAD.

Česká unie neslyšících. In: *Čun.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.cun.cz/cs/>.

Diskriminace. In: *Akademický slovník současné češtiny* [online]. © 2017–2023 [cit. 2023-03-12]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://slovníkcestiny.cz/heslo/diskriminace/0/17461>.

FRYSTYK, Henrik, 1994. The World Wide Web. In: *W3.org* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.w3.org/People/Frystyk/thesis/WWW.html>.

HARRINGTON, Tom, JACOBI, Laura. What Is Audism: Introduction. In: *Libguides.gallaudet.edu* [online]. Gallaudet University, April 2009 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://libguides.gallaudet.edu/c.php?g=773910&p=5553053>.

KEMP, Simon, 2023. Digital 2023: Global Overview Report. In: *Datareportal.com* [online]. [cit. 2023-03-18]. January 26, 2023. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report>.

KLIMEŠ, Ondřej, 2021. Titulky zvyšují sledovanost, přístupnost i dosah videí. In: *Newton Technologies* [online], 4. 2. 2021. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.newtontech.net/cs/blog/22936-titulky-zvysuji-sledovanost-pristupnost-i-dosah-videi/>.

LAW, Marcus, 2022. AI tech could transform how deaf people experience media. In: *Airmagazine* [online]. September 05, 2022. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://aimagazine.com/articles/ai-tech-could-transform-how-deaf-people-experience-media>.

MACUROVÁ, Alena, 2006. Komunikace, psaná čeština a čeští neslyšící: Problémy interkulturního porozumění. In: *Ruce.cz* [online]. [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/63-komunikace-psana-cestina-a-cesti-neslysici>.

MERTINS, Barbara, 2017. Osvojování druhého jazyka. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/OSVOJOVÁNÍ%20DRUHÉHO%20JAZYKA>.

NEBESKÁ, Iva, 2017. Bilinivismus. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/BILINGVISMUS>.

Nepřímá diskriminace. In: *Člověk v právu.cz* [online]. © 2023. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://clovek.vpravu.cz/prirucka/13-diskriminace-aktualizovano-k-1-1-2012/13-3-kdy-se-jedna-o-diskriminaci-podle-antidiskriminacniho-zakona/13-3-3-2-neprima-diskriminace/>.

Projekt MUSSLAP. In: *Musslap.zcu.cz* [online]. 2004-2008. [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20220125111514/https://musslap.zcu.cz/cs/synteza-znakoveho-jazyka/ukazky>.

PASCUAL, Afra, Mireia RIBERA a Toni GRANOLLERS. Impact of web accessibility barriers on users with a hearing impairment. In: *DYNA* [online]. 2015, 26 September, 82, n.193. [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0012-73532015000500029.

PAVLÍČEK, Radek. Testování přístupnosti webu: jaké nástroje použít. In: *Poslepu.cz* [online]. 3. 1. 2020 [cit. 2023-06-03]. Dostupné z: <https://poslepu.cz/testovani-pristupnosti-webu-jake-nastroje-pouzit/>.

PEŠKOVÁ, Kateřina, VYSUČEK, Petr. Co je to přístupnost pro neslyšící? In: *Deaf Friendly.cz* [online]. 26. 1. 2023 [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: <https://www.deaffriendly.cz/blog/blog-pristupnost>.

PEŠKOVÁ, Kateřina. Jak vznikne kvalitní (video)překlad? 1. část: ISO norma. In: *Deaf Friendly.cz* [online]. 3. 11. 2022 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://www.deaffriendly.cz/blog/blog-post-title-one-t7jtd>.

Report of the Second World Assembly on Ageing, 2002. In: *United Nations.org* [online]. Madrid, 8-12 April 2002, chap. I, resolution 1, annexes I and II. Dostupné z: <https://unece.org/DAM/pau/MIPAA.pdf>.

SLOBODA, Marián, 2017. MATEŘSKÝ JAZYK. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/MATEŘSKÝ%20JAZYK>.

Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR. In: *Snnrcr.cz* [online], © 2022. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.snnrcr.cz>.

Ombudsman: Veřejný ochránce práv, In: *Ochrance.cz* [online], © 2023. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz>.

Opční protokol k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením, 24. 9. 2021. In: *Vláda.cz* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/vvozp/dokumenty/opcni-protokol-k-umluve-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim-190927/>.

Seminář k Opčnímu protokolu Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. - 26. ledna 2023. In: *Vláda.cz* [online]. © 2009-2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/vvozp/aktuality/seminar-k-opcnimu-protokolu-umluvy-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim-202513/>.

WAVE, 2023. Web Accessibility Evaluation Tool (WAVE). In: *WaveWebaim.org* [online]. © 2023 [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

W3C, 2008. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0. In: *W3C: World Wide Web Consortium* [online]. December 11, 2008 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.w3.org/TR/WCAG20/>.

W3C, 2023. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.2. In: *W3C: World Wide Web Consortium* [online]. January 25, 2023 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.w3.org/TR/WCAG22/>.

W3C, 2021. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 3.0. In: *W3C: World Wide Web Consortium* [online]. December 07, 2021 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.w3.org/TR/wcag-3.0/>.

W3C, 2023. WCAG 3 Introduction. In: *W3C: World Wide Web Consortium* [online]. May 16, 2023 [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/wcag3-intro/#timeline>.

Absolventské a závěrečné práce

HUDÁKOVÁ, Andrea, 2008. *Čeština ve vzdělávání dětí s vadou sluchu*. Praha. Disertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Vedoucí práce Alena Macurová.

CHMELARĚ, Tomáš, 2007. *Komparace vybraných metodik tvorby přístupných webových dokumentů* Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Jirí Kaplický.

LIŠKOVÁ, Kateřina, 2014. *Překlad do znakového jazyka v německé státní správě: bezbariérový přístup k informacím*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav jazyků a komunikace neslyšících. Vedoucí práce Radka Stará.

NOVÁKOVÁ, Veronika, 2019a. *Financování neziskové organizace*. Praha: Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, Katedra veřejných financí, s. 11-20. Vedoucí práce František Francírek.

PEŠKOVÁ, Kateřina, 2008. *Neslyšící tlumočníci v pracovním týmu*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Vedoucí práce Kateřina Červinková Houšková.

Audiovizuální zdroje

NOVÁKOVÁ, Radka, 2023b. Rovný přístup k informacím pro neslyšící? In: *Hodina pravdy* [online]. 2023 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://hodinapravdy.cz/humanitni-vedy-a-jejich-dopad-ve-spolecnosti/>.

PAVLÍČEK, Radek, POHL, Ondřej, 2023. Podcast Bez bariér: Úvod do webové přístupnosti. In: *YouTube* [online]. 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=U3Nb3wrp93M>

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1 Ukázka nalezených chyb ČUN.</i>	56
<i>Obrázek 2 Ukázka kontrastních chyb ČUN.</i>	57
<i>Obrázek 3 Ukázka funkcí, které zpřístupňují web ČUN.</i>	57
<i>Obrázek 5 Ukázka strukturních elementů ČUN.</i>	58
<i>Obrázek 6 Ukázka upozornění, která jsou pro ČUN doporučována.</i>	59
<i>Obrázek 7 Ukázka nalezených chyb SNN.</i>	61
<i>Obrázek 8 Ukázka kontrastní chyby SNN.</i>	62
<i>Obrázek 9 Ukázka funkcí, které zpřístupňují web SNN.</i>	62
<i>Obrázek 10 Ukázka strukturních elementů SNN.</i>	63
<i>Obrázek 11 Ukázka upozornění, která jsou pro SNN doporučována.</i>	64

Zdroje obrázků

Obrázek 1: Ukázka nalezených chyb ČUN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 2: Ukázka kontrastních chyb ČUN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 3: Ukázka funkcí, které zpřístupňují web ČUN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 4: Ukázka strukturních elementů ČUN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 5: Ukázka upozornění, která jsou pro ČUN doporučována. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 6: Ukázka nalezených chyb SNN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 7: Ukázka kontrastní chyby SNN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 8: Ukázka funkcí, které zpřístupňují web SNN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 9: Ukázka strukturních elementů SNN. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Obrázek 10: Ukázka upozornění, která jsou pro SNN doporučována. In: *Wave.webaim.org* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://wave.webaim.org>.

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 Přehled oblastí z rozhovorů.....</i>	<i>72</i>
<i>Tabulka 2 Hodnocení zdrojů z hlediska získávání informací.</i>	<i>74</i>
<i>Tabulka 3 Pokračování hodnocení zdrojů z hlediska získávání informací.</i>	<i>74</i>
<i>Tabulka 4 Hodnocení kritérií přístupnosti ČUN.</i>	<i>76</i>
<i>Tabulka 5 Pokračování hodnocení kritérií přístupnosti ČUN.....</i>	<i>76</i>
<i>Tabulka 6 Hodnocení kritérií přístupnosti SNN.</i>	<i>80</i>
<i>Tabulka 7 Pokračování hodnocení kritérií přístupnosti SNN.....</i>	<i>80</i>
<i>Tabulka 8 Hodnocení dodržování Zákona.</i>	<i>82</i>
<i>Tabulka 9 Pokračování hodnocení dodržování Zákona.</i>	<i>82</i>

Příloha 1 Otázky z kvalitativního výzkumu

Obecné otázky k přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací? https://youtu.be/jdHHdg2D_KU
2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). <https://youtu.be/XEecdV900oQ>
3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). <https://youtu.be/cx-RcPIQFQQ>
4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná? https://youtu.be/cczeK__3aIE
5. Znáte pojem přístupnost? <https://youtu.be/RcdpHrluKnc>
6. Co podle vás přístupnost znamená? <https://youtu.be/tZHMXg5rXSM>

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících? <https://youtu.be/uZ9Nfi8eH6E>
2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete? <https://youtu.be/2RR2tmzSqwq>
3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací? https://youtu.be/_OGtUSIuSFA
4. Jaké informace na těchto webových stránkách nejčastěji vyhledáváte? <https://youtu.be/wqcS3haSxro>
5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky? <https://youtu.be/3WBzH7-h1OQ>
6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky? <https://youtu.be/7h8Z51zN-N8>
7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky? <https://youtu.be/NTxLR9AbmV0>
8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka? <https://youtu.be/JOgcigXEqm0>
9. Rozumíte těmto videím? <https://youtu.be/S7ZZdOXXKwYw>
10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty? <https://youtu.be/HpuGIHtkuC4>

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?
<https://youtu.be/icEn558dD2c>
12. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka? <https://youtu.be/eTCFtkP8VjM>
13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete? <https://youtu.be/IewCc-R32SQ>
14. Co vám na této webové stránce naopak chybí? https://youtu.be/oNB7ThY-i_0
15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací? <https://youtu.be/SiQYa3A9tDc>

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?
<https://youtu.be/HROmCCbNcBQ>
2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete? <https://youtu.be/sePgnHHhVbE>
3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?
<https://youtu.be/zDywnWWL04Y>
4. Jaké informace na těchto webových stránkách nejčastěji vyhledáváte?
<https://youtu.be/gD6AiuqfmQw>
5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky? <https://youtu.be/i9Jlrw-7GJo>
6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky? <https://youtu.be/s14Vb1GJ31I>
7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky? https://youtu.be/cO_p2zTiEh4
8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?
<https://youtu.be/ljFEKcnmn0I>
9. Rozumíte těmto videím? <https://youtu.be/FmVKqHbRxko>
10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?
<https://youtu.be/XIHX3uosZbY>
11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?
<https://youtu.be/qhaXZJj3WX8>
12. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka? <https://youtu.be/qGswtL2XQL8>
13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete? <https://youtu.be/DYqCV8eVI2Q>
14. Co vám na této webové stránce naopak chybí? <https://youtu.be/jfKGF73nGwo>

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací? <https://youtu.be/9zyjbkMrfdU>

Otázky o přístupnosti dalších webových stránek

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete? <https://youtu.be/GifBf4TePTQ>
2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací? <https://youtu.be/t6zSiWId2AE>
3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují? <https://youtu.be/UIJ2uP5Hemo>

Příloha 2 Profily respondentů a jejich charakteristika

	Respondent č. 1	Respondent č. 2	Respondent č. 3	Respondent č. 4	Respondent č. 5	Respondent č. 6	Respondent č. 7
Pohlaví	žena	žena	žena	žena	žena	žena	žena
Věková skupina	20-40	20-40	20-40	20-40	20-40	20-40	40-60+
Uživatel ČZJ	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Preferovaný jazyk na webu	ČZJ ve formě videa + video s titulky v ČJ	ČZJ ve formě videa	ČZJ ve formě videa	ČZJ ve formě videa + video s titulky v ČJ	ČZJ ve formě videa	ČZJ ve formě videa	ČZJ ve formě videa
Realizace rozhovoru	online	online	online	online	online	osobně	online

	Respondent č. 8	Respondent č. 9	Respondent č. 10	Respondent č. 11	Respondent č. 12	Respondent č. 13	Respondent č. 14
Pohlaví	žena	žena	muž	muž	muž	muž	muž
Věková skupina	40-60+	40-60+	20-40	20-40	20-40	40-60+	40-60+
Uživatel ČZJ	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Preferovaný jazyk na webu	ČZJ ve formě videa + video s titulky v ČJ + pouze text v českém jazyce	ČZJ ve formě videa + video s titulky v ČJ	ČZJ ve formě videa	ČZJ ve formě videa + video s titulky v ČJ	ČZJ ve formě videa	ČZJ ve formě videa + video s titulky v ČJ	ČZJ ve formě videa
Realizace rozhovoru	osobně	osobně	online	online	online	osobně	osobně

Příloha 3 Překlady rozhovorů s respondenty do českého jazyka

Respondent č. 1

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Jako obecně? Obecně to bude nejvíce Facebook a Instagram, na kterých trávím poměrně dost času. Poté celkově internet, když něco nevím, vyhledám si to na internetu.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Záleží, co na konkrétních webových stránkách hledám. Většinou jsou to informace, které zjišťuji ke své práci nebo pro osobní účely. Ohodnotila bych je nejspíše číslem 2.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Podle mě jsou sociální sítě jako Facebook a Instagram, Facebook ale nejvíce, opravdu důležité. Neslyšící moc nesledují jiné zdroje než tyto. Také mnoho organizací spoléhá na to, že se neslyšící pohybují především na těchto sítích, a tak zde propagují své aktivity nejvíce. Pro mě je to primární zdroj informací, a proto dávám 1.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Jiné zdroje jako například televize? Tak na tu upřímně moc nekoukám. Většinu času jsem spíše na telefonu nebo notebooku, takže televize určitě není mým důležitým zdrojem. Občas si přečtu nějakou knihu nebo noviny, ale to není tak časté. Jiné zdroje hodnotím spíše číslem 4 nebo 5.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Přístupnost pro mě, jako neslyšící osobu znamená konzumaci obsahu pomocí videí v českém znakovém jazyce. Myslím si, že právě díky tomu mohou neslyšící porozumět celkovému obsahu nejen na webových stránkách, ale také na sociálních sítích. Stejně tak důležité jsou dle mého názoru titulky, které jsou pro nás také důležité. Použití kombinace videa s překladem do českého znakového jazyka a přidání titulků je za mě splnění přístupnosti pro neslyšící osoby.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano znám, protože v této organizaci pracuji, tuto stránku znám tedy velmi dobře.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

To většinou záleží na mé práci. Jak jsem už zmínila, v této organizaci pracuji, a tak tyto stránky navštěvuji opravdu často. Kdybych ale měla vymezit časový úsek, bylo by to zřejmě 2x za týden. Je to ale takový odhad, který se může měnit podle toho, co potřebuji na stránkách vyhledat.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Ano, vzhledem k mé práci cítím, že je pro mě tato stránka důležitým zdrojem. Musím ale říct, že možná trochu důležitější je pro mě facebooková stránka této organizace. Ráda tam sleduji videa s novinkami ze světa neslyšících, různé akce, aktivity, připomínky, vysvětlení zákonů atd., je toho opravdu hodně.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Většinou je to podobné jako na Facebooku, i když tam je toho více. Na webové stránce hledám spíše akce a videa z Časopisu UNIE.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

To je těžká otázka. Myslím si, že Facebook je na tom daleko lépe, tam bych dala 1. Co se týče webových stránek, řekla bych, že videí je tam méně, a proto bych zde přístupnost hodnotila neutrálně, a to číslem 3.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Já si myslím, že je web dostatečně srozumitelný, takže bych hodnotila 1. Nevadí mi číst delší texty, ale osobně si myslím, že jich na webu tolik není. Zároveň jsem zvyklá číst titulky, takže informace v českém jazyce mi tolik nevadí. Někdy se může stát, že nějakému slovu neporozumím, ale nevybavuji si, že by se mi to stávalo často. Celkově si však myslím, že jsou informace na webu srozumitelné. To je můj názor.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Myslím si, že se na stránce orientuji dobře a je tak pro mě přehledná. Pokud něco hledám, vždy vím, jak se k dané informaci dostanu, takže asi 1.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, jak už jsem zmínila na začátku, jde o videa z Časopisu UNIE, které organizace přidává většinou jednou nebo maximálně 2x do měsíce. Kdybych to ale opět měla srovnat s facebookovou stránkou, tak tam jich je oproti webu rozhodně více.

9. Rozumíte těmto videím?

Rozumím. Asi jsem nikdy neměla problém, že bych něčemu ve videu nerozuměla.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Rozhodně neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To souvisí s tím, co už jsem několikrát zmínila v kontrastu s Facebookem. Na Facebooku je videí podstatně více než na webových stránkách.

12. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka?

No asi proto, že je na Facebooku více neslyšících lidí, kteří tam videa sledují. Nevím, jaká je návštěvnost našeho webu, do toho nevidím, ale myslím si, že je to právě z toho důvodu, že jsou neslyšící více aktivní na Facebooku.

13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Nejvíc se mi líbí, že jsou zde videa z Časopisu UNIE, který si nemusím složitě každý měsíc kupovat. Dozvím se tam všechny novinky, co se za měsíc stalo, nebo si přečtu něco o redaktorech, zkrátka vše, co mě zajímá. To bych ocenila na této stránce nejvíce.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Ocenila bych, kdyby bylo videí zveřejňováno více. Ale vím, že se organizace snaží tato videa přidávat na sociálních sítích, proto chápu, že jsou na stránkách pouze vybraná videa.

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Pamatuji si, že v období koronaviru se webové stránky trochu zastavily a odmlčely. Hlavní úlohu v předávání informací plnily především na Facebooku. Snad si to pamatuji správně, ale myslím si, že na webové stránky organizace nic nepřidávala. Teď je to rozhodně lepší a videí je na stránkách více. Byla to těžká doba a organizace se snažila především předat informace, které byly neslyšícím většinou nepřístupné.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Znám, ale ne tak dobře jako webové stránky České unie neslyšících.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Oproti webu ČUN je to o dost méně. Myslím si, že jsem tuto stránku otevřela naposledy před půl rokem, a tak bych také odpověděla – 1x za půl roku.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Vzhledem k tomu, že ji navštěvuji jednou za půl roku, tak bych řekla, že nejspíše ne. Samozřejmě si na stránce podle potřeby informace vyhledám, ale že by pro mě byla důležitější než stránka ČUN, to ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Opravdu stránku moc nesleduji, takže na tuto otázku asi nedokážu odpovědět. Vážně netuším.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Pro mě je to asi polovina, protože stránku neznám tak dobře. Ale vím, že ostatní neslyšící stránku hodnotí kladně a tam se nebojím říct, že by to mohla být klidně 1 nebo 2. Ale za mě je to 3.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Teď si nejsem úplně jistá, ale asi by to byla 2.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Já si myslím, že to bude podobné jako u ČUN. Pokud budu potřebovat něco vyhledat, nemyslím si, že bude problém to najít. Ale je těžké hodnotit něco, co si přesně nevybavuji, dala bych proto 1 nebo 2.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Myslím si, že se tam nějaká videa najdou. Kolik jich ale je, to odhadnout bohužel nedokážu.

9. Rozumíte těmto videím?

Ano, pokud si vzpomínám, nebyla tam videa, kterým bych nerozuměla.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Myslím si, že i v tomto případě jsou to hlavně neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To nedokážu posoudit, protože stránku tolik neznám. Možná, kdybych se na ni před rozhovorem podívala, dokázala bych na tuto otázku odpovědět. Takto ale mohu jen tipovat.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Tento web jsem otevřela jen párkrát, takže pro mě bude těžké zavzpomínat, jak vlastně vypadá. Matně si vzpomínám, že tam bylo hodně informací, které jsem se mohla dozvědět, ale víc už mě v tuto chvíli nenapadá. Také vím, že se SNN snažilo předat hodně informací v době koronaviru, to se mi také líbilo.

13. Na situaci Covid-19 jsem se chtěla zeptat hned vzápětí. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Jak už jsem zmínila u ČUN, myslím si, že většina webů pro neslyšící začala přidávat videa právě díky koronaviru, protože se jednalo o jeden z mála zdrojů, který jsme v té době měli.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Asi si teď přesně nevzpomenu.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Znám a sleduji ještě Tiché zprávy, Televizní klub neslyšících, ASNEP, CDY (Czech Deaf Youth), a to je asi vše.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Ano, vím, že takový zákon existuje. Myslím si, že by to měl vědět každý neslyšící.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

No, tady opravdu nevím, zda to dodržují. Budu jim věřit a doufat, že ano, ale ve skutečnosti netuším. Hned, jak rozhovor skončíme, půjdu si to ověřit, ale věřím, že alespoň na důležitých webech překlady do ČZJ v podobě videí jsou. Možná ne v takové míře, ale některá videa tam určitě budou. Nebo to možná bude napůl, některé instituce to dodržují a některé ne, ale netroufnu si odhadovat. Ale asi bych hodnotila 3.

Respondent č. 2

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Pokud je to myšleno obecně, tak informace hledám snad úplně všude, kde to jde. Nejvíce na internetu, na Facebooku, Instagramu, v knihách, nebo se třeba zeptám kamarádů. I to jsou moje zdroje. Nejvíce ale na internetu.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Tady záleží, co potřebuji vyhledat a které stránky jsou tomu uzpůsobené. Některé webové stránky jsou opravdu precizní a obsahují vše, co potřebuji vědět. Takové stránky bych hodnotila rozhodně 1. Existují ale také nekvalitně zpracované stránky, kde jsou strohé informace a ve výsledku se z nich nedozvím skoro nic. Nebo musím vynaložit hodně času, abych se z nich něco dozvěděla. To se mi opravdu těžko hodnotí, ale asi by to byl takový střed, tedy 3.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Facebook a Instagram jsou jedny z mých hlavních zdrojů pro získávání informací, ale také se může stát, že tam nenajdu vše, co potřebuji. Dala bych asi 2.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Ostatní zdroje jako kniha nebo televize pro mě nejsou až tak důležité, a proto bych je hodnotila opět středem, tedy číslem 3.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Kdybych to vztáhla na sebe jako na neslyšící osobu, tak přístupné je pro mě to, když vidím, že je na webových stránkách video s překladem do ČZJ. To považuji za přístupnost. Pokud tam videa nejsou, hodnotím je jako nepřístupné.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano, znám, ale pravidelně je vůbec nesleduji.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Řekla bych, že většinou tak jednou nebo dvakrát za rok. Ale co se týče Facebooku této organizace, tam občas propagují různé akce, na které se dívám ráda a mnohem častěji, třeba jednou za měsíc.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

To nevím, ale pro mě spíše ne. Tyto stránky skoro nesleduji.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Je pravda, že například na Časopis UNIE se občas podívám, ale to je asi vše, co na této stránce vyhledám. Že bych ale cíleně vyhledávala nějaké informace, to asi ne. Většinou pro tento typ informací zabrousím spíše na facebookovou stránku.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Myslím si, že Unie se snaží stránky zpřístupnit. Ačkoliv stránku moc nesleduji, vím, že videa přidávají. Hodnotila bych asi 1 nebo 2.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Já s obsahem na stránkách problém většinou nemám, protože mi nevádí čist text v českém jazyce, proto bych hodnotila 2. Občas se objeví nějaké slovo, kterému nerozumím, ale celkovému pochopení textu to nijak nebrání. Člověk občas musí chápat souvislosti, když si neví rady s jedním slovíčkem. Jako neslyšící samozřejmě uvítám, když videa na stránce jsou, ale pokud u něčeho nejsou, nevádí mi to, přečtu si to v českém jazyce.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Já bych řekla, že přehlednost na této stránce je v pořádku. Kdybych měla ohodnotit na stupnici od 1 do 5, tak by to byla asi 2.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Myslím si, že videa jsou především ohledně Časopisu UNIE, ostatní nevím. Ale zda je přidávají pravidelně, to netuším.

9. Rozumíte těmto videím?

Ano, neměla jsem nikdy problém s žádným videem od neslyšícího.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Co si vzpomínám na videa, která jsem viděla, tak to byli určitě neslyšící překladatelé. Nevybavuji si, že by se na videích objevovali například nedoslýchaví nebo slyšící překladatelé.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Asi ano, ale nemohu si vzpomenout čeho všeho se týkají.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Možná grafika a celková barva webu, která je opravdu pěkná.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

To je těžká otázka. Kdybych si teď mohla stránku otevřít a podívat se na ni, určitě bych na něco přišla, ale takto opravdu nevím.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Myslím si, že se webové stránky od té doby, co jsme zažili pandemii, snaží více přidávat videa v ČZJ. Nejvíce ale vidím posun na Facebooku, kde organizace přidává jedno video za druhým. Takže si myslím, že v tomto případě Covid-19 rozhodně pomohl.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano, tuto stránku znám mnohem lépe, protože jsem tam občas pracovala.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Tuto stránku navštěvuji mnohem častěji kvůli své práci. Občas se nevyhnu tomu, že si musím vyhledat nějaké informace, a tak bych řekla, že jednou za týden stránku otevřu.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Určitě více než ČUN, ale není to tak, že bych na webových stránkách byla každý den.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Většinou jsou to různé informace, které souvisí s mou prací. Takže různé akce, projekty a tak podobně.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Svaz vím, že se taky snaží překládat obsah a přidávat videa, a proto bych hodnotila stejně jako u Unie, 1 nebo 2.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Podle mě je tato stránka srozumitelná a hodnotila bych to 1. Ale jak už jsem zmínila u ČUN, jako neslyšící ocením, pokud jsou na stránce dostupná videa v ČZJ, ale nevádí mi, pokud nejsou k dispozici, protože si text přečtu v českém jazyce.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

U této stránky si myslím, že by přehlednost mohla být lepší, proto bych přehlednost označila číslem 3.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, vím, že SNN přidává videa na své stránky pravidelně.

9. Rozumíte těmto videím?

Odpovědět na tuto otázku asi nemůžu přesně, protože občas jsem součástí týmu, který videa překládá, takže přesně vím, o co se jedná. Ale pokud bych měla vidět jiná videa, na kterých pracoval někdo jiný, tak bych jim podle mě rozuměla.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

I v tomto případě si myslím, že jsem neviděla snad nikoho jiného než neslyšícího překladatele.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Já si myslím, že jich je tam dost. Vždy to může být lepší, ale řekla bych, že ano.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Líbí se mi celkové informace na webu, o tlumočení a o projektech.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Na stránkách SNN je opravdu moc textu, který je zdlouhavý. Chybí mi zde nějaké stručné informace.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Cítím dopad Covid-19 a vím, že se web SNN celkově zlepšil. Od té doby přidává mnohem více videí, než tomu bylo do té doby. Za to jsem určitě ráda.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Většinou sleduji Pevnost, Znakovárnu, ČUN, která má mnoho poboček, stejně tak SNN, webové stránky různých škol, ASNEP, CDY, Weblíčko, Deaf Friendly nebo Centrum zprostředkování tlumočnických služeb neslyšícím. Ale kdybych měla ze všech vybrat jednu organizaci, kterou sleduji často, tak to bude rozhodně Weblíčko. Mám ráda uměleckou tvorbu, takže taková videa sleduji moc ráda. Ale vždy záleží, co hledám a na co se chci podívat.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Ano, vím, že takový zákon existuje, protože sama pracuji jako překladatel. Víím, že mi to několikrát i někdo říkal, že se má tento zákon dodržovat. Ale také vím, že se moc nedodržuje, že je překladů na webových stránkách státních institucí málo a je potřeba proti tomu nějak bojovat.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Vůbec nedodržují. Myslím si, že se o to někteří alespoň trochu snaží, ale ta snaha je opravdu malá, hodnotila bych 4 nebo bohužel 5. Chtělo by to, aby byla snaha od těchto institucí lepší. Doufám, že Váš výzkum pomůže k lepší přístupnosti webových stránek pro neslyšící.

Respondent č. 3

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Nejzákladnějším zdrojem informací je pro mě Facebook nebo Instagram, který je pro mě snadno dostupný z telefonu. Vždy na mě vyskočí nějaké nové video, které je plné novinek, a tak jsem stále zásobována informacemi. Dále to můžou být různé webové stránky, ale že bych sama vynaložila nějaké úsilí, abych si nějaké informace vyhledala, to ne. Třeba ve škole, když jsme dostali úkol vyhledat si nějaké konkrétní informace, tak to jsem potom některé stránky využila, ale teď v běžném životě se skoro vše dozvím z Facebooku nebo Instagramu.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Na celou otázku jsem vlastně už odpověděla, webové stránky využívám opravdu jen, když se potřebuji dozvědět nějaké detailní informace, ale jinak ne. Všechny stránky jsou totiž v českém jazyce a je jich opravdu hodně, řekla bych tak 90 %, ale takových stránek, které by byly v ČZJ, těch je minimum, těch zbylých 10 %, možná ani to ne. Já jsem neslyšící, český jazyk je pro mě hodně těžký a vyznat se ve všech informacích v češtině je pro mě složité. Ocenila bych, kdyby bylo více stránek pro neslyšící, kde bychom mohli čerpat další informace. Hodnotila bych nejspíše 4.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

To už jsem vlastně také zmínila. Z Facebooku a Instagramu celkově čerpám nejvíce informací, proto bych hodnotila 1.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Většinou je to televize, ale to je tak napůl, nevím, asi bych hodnotila 3.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Může být v souvislosti s neslyšícími? To je 100% překlad nebo tlumočení do ČZJ. Opravdu potřebujeme, aby byly texty z ČJ přeloženy nebo tlumočeny do ČZJ. Bez toho by pro nás byl celý svět nepřístupný. Ještě mě napadá, například pro barvoslepé by měla být zvolena kontrastní barva, aby ji mohli vnímat atp.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Moc se na ni nedívám, většinou tak jednou za 3 měsíce. Pokud se chci dozvědět nějaké informace, tak si stránku vyhledám, ale jak už jsem zmínila, více se toho dozvím z Facebooku, ČUN pravidelně přidává svá videa.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Nejsem si jistá, asi by pro mě měla být důležitá, ale vzhledem k tomu, že jsem ji tolik nezkoumala, tak nevím, spíše ne. Co se potřebuji dozvědět, to si vyhledám, ale není to tak často. Například někdo to má tak, že občas projíždí webové stránky jen tak a přečte si důležité informace. Na to já nemám vůbec čas.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Nejvíce jsou to informace o tlumočení a tlumočnických službách, kde je zveřejněná tabulka nebo rozvrh, poté také sociální služby. Ale více se mi líbí Facebook, tam se dozvím všechny různé akce a projekty.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Jejda, to nevím. Přemýšlím, zda stránka obsahuje a přidává nějaká videa. Myslím si, že jich tam moc nebylo, když jsem se naposledy dívala. Hodnotila bych 3 nebo 4.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Je pravda, že se mi stalo, že už jsem něčemu nerozuměla. Záleží, čeho se to zrovna týká, asi bych dala 3 jako zlatý střed.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Na přehlednost stránky si nemohu stěžovat. Když hledám nějakou informaci, vím, kam kliknout, abych ji dostala. Takže za mě 1 nebo 2.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Myslím si, že tolik jich tam není.

9. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka?

V tomto případě si myslím, že nejvíce záleží na tom, kdo je ve vedení celé organizace a jak organizuje celý tým, aby tam nějaká videa mohla být. Dále to bude problém v množství kvalitních neslyšících překladatelů, myslím, že takových neslyšících je opravdu málo. A když už nějaké organizace najde, nemají podle mě tolik času na překlady všech textů. Zároveň je potřeba, aby byl stvořen celý tým z překladatelů, supervizora, technika a dalších. Cítím, že takový tým v organizaci chybí, ale nejsem si tím jistá, je to jen můj pohled na věc. Posledním faktorem budou také rozhodně finance, kterých nikdo nikdy nemá dost.

10. Rozumíte těmto videím?

Na žádná videa si nevzpomínám, tak nevím.

11. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Pokud tam nějaké jsou, tak by to měli být neslyšící. Jestli tomu ale tak je, to netuším.

12. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To si nemyslím, spíše ne.

13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Líbí se mi vizuálně. Jsou tam obrázky, stránka je přehledná, to se mi líbí. Není to tak, že bych se v tom nevyznala.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Chybí mi tam ta videa s překladem do ČZJ, ty jsem opravdu neviděla. Ale jinak se mi moc nelíbí modrá barva, asi s ní mám nějaký osobní problém. Kdyby to byla jakákoliv jiná barva, nevadí mi to. Také mám pocit, že je jejich logo zastaralé. Už by bylo podle mě na místě, aby se trochu upravilo a zaktualizovalo.

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Myslím si, že v období koronaviru se organizace snažila přidávat více a více videí, ale teď? Teď už si myslím, že je to stejné jako před pandemií. Žádné nové změny, aktualizace, nic. Lepší situace při zveřejňování videí byla podle mě za Covid-19.

Otázky zaměřené na webovou stránku Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Také málo, podobně jako Unii, tedy jednou za 3 měsíce.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Tady bych se jen opakovala, měla by být důležitým zdrojem informací, ale ve skutečnosti podle mého názoru není.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Na stránkách Svazu jsem hledala především Centrum zprostředkování tlumočení neslyšícím, tam jsou velmi pěkně zpracované všechny informace. Poté jsem si jednou všimla jednoho projektu, Jsem jedno ucho se to jmenuje, tak to mě také překvapilo a bylo to velmi zajímavé čtení. Ještě jsem tam viděla program s různými akcemi, to se mi také líbilo.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Myslím si, že je přístupnější než ČUN, protože obsahuje mnohem více překladů do ČZJ. Samozřejmě není přeložené vše, ale obsahuje jich více než předchozí organizace, hodnotila bych tedy 2.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

To je trochu horší, protože vím, že stránka obsahuje mnoho textu v českém jazyce. S tím mám trochu problém, takže neporozumím naprosto všemu a je pro mě složité takový text číst. Rozhodně by bylo lepší, kdyby tam byl místo textu překlad do ČZJ. Ale kdyby byly informace stručnější a jasnější, také by mi to s porozuměním pomohlo. Srozumitelnost bych tedy hodnotila mezi 3 a 4.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Líbí se mi, jak je stránka rozdělená, asi bych nic neměnila, takže 1.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, všimla jsem si, že jich tam je dost.

9. Rozumíte těmto videím?

Ano, rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Mám pocit, že jsem viděla hlavně neslyšící překladatele.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Ano, myslím si, že je jich tam více než v Unii.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Celkově se mi stránka moc líbí, jak vizuálně, tak uživatelsky. A barva je mnohem hezčí.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Možná se přece jen něco najde. Asi mi trochu vadí, že jsou informace nahuštěné pod sebou. Chtělo by to nějaká jasnější přehled.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Větší změny jsem asi zpozorovala u Unie. Na této stránce mi to přijde stejné.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Deaf Friendly a co ještě často navštěvuji? Také ASNEP, který má pod sebou různé organizace, CDY, na více si jich už asi nevzpomenu.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

To je přímo v zákoně napsané? To nevím. Ale vím, že například s Ministerstvem vnitra spolupracuje Deaf Friendly.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Myslím si, že je to tak napůl. Deaf Friendly se rozhodně snaží zpřístupnit obsah těchto stránek pro neslyšící. Ale instituce si podle mě důležitost přístupnosti pro neslyšící samy neuvědomují. Je potřeba, aby se tyto informace šířily dál a slyšící společnost měla povědomí o tom, proč jsou pro nás videa stěžejní. Je skvělé, že je tu někdo jako společnost Deaf Friendly, kdo usiluje o to, aby videa na stránkách byla, ale nemyslím si, že 100 % obsahu je přeloženého. Hodnotila bych proto 3 nebo 4.

Respondent č. 4

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Nejvíce jsou to různé webové stránky, knihy, články, časopisy a pak také hlavně sociální sítě, jako je Facebook, Instagram, Twitter nebo YouTube.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

No asi bych hodnotila mezi 3 a 4, protože sice patří k mým nejčastějším zdrojům, ale důležité asi tolik nejsou. Kolikrát jsem narazila na webové stránky, které obsahovaly nepřesné informace, které jsem si poté musela složitě vyhledávat. Hodně záleží na tom, co na stránkách vyhledávám.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Myslím si, že Facebook, Instagram a Twitter mi dává hodně důležitých informací. Většinou se tam dozvím zajímavé novinky nebo chystající se akce. Sama na tyto sítě přispívám a dozvídám se toho hodně z komentářů od ostatních neslyšících, proto bych zde hodnotila mezi 1 a 2.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Po knize a časopise sáhnu vždy, když potřebuji vyhledat něco konkrétního, co nenajdu na internetu. Většinou jsem je využívala ke školním projektům, přičemž knihy byly nejspíše nejvěrohodnějším zdrojem, který jsem zároveň mohla citovat, takže spíše 4.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Přístupnost pro mě znamená to, že se můžu snadno dostat k informacím nebo nějakým službám. Například tlumočnickým službám, které občas využiji. To, že mám tu možnost, je podle mě přístupnost.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano znám, občas tuto organizaci navštívím i osobně.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Většinou to záleží na tom, jestli potřebuji něco vyhledat, ale obecně bych řekla tak 1x nebo 2x za měsíc.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Asi záleží, co přesně potřebuji vyhledat. Pokud hledám informace, které se týkají organizace ČUN a mým cílem je vyhledat konkrétní údaje, potom je pro mě důležitým zdrojem. V případě, že bych měla hodnotit obecně, nenazvala bych ji jako jednu z nejdůležitějších webových stránek, které navštěvuji. Byla by nejspíše někde v nižších příčkách.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Většinou jsou to různé akce, které ČUN pořádá. Ale už se mi stalo, že jsem potřebovala vědět také historii této organizace, takže například i tento typ informací.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Oproti Facebooku to bude asi horší. Na Facebooku se k informacím dostanu snadno a rychle, takže bych hodnotila 1. Když se ale podívám na webové stránky, tam je to trochu jiná situace. Celkově bych řekla, že přístupnost této stránky je tak na čísle 3.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Srozumitelnost je za mě nejspíš v pořádku. Snad jen jednou se objevilo video, kterému jsem nerozuměla. Teď si nejsem jistá, zda to bylo na Facebooku nebo na webu, ale to bylo spíše tím, že jsem nerozuměla tomu tématu, bylo to něco technického. Ale textu na webu celkově docela rozumím. Ohodnotila bych nejspíše 2.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Přehlednost a struktura? Ta je za mě na tomto webu dobrá. Asi bych hodnotila také 2.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, obsahuje. Většinou jsou to překlady, které se týkají Časopisu UNIE, do kterého občas zabrouzdám také.

9. Rozumíte těmto videím?

Ano, jistě že rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Neslyšící překladatelé.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Já bych řekla, že na Facebooku je videí mnohem více.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Asi přehlednost, jak už jsem zmínila, a také snadnou orientaci.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Možná by se mi líbilo, kdyby byla webová stránka nějak více propojená s videi na Facebooku. Chybí mi tam nějaká provázanost, souvislost, odkazy z Facebooku, které by na stránku vedly atp.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Myslím si, že za dob pandemie se všechny informace komunikovaly především přes sociální sítě, nejvíce přes Facebook. Lidé byli zavření doma, ven skoro nemohli, a tudíž na Facebooku trávili hodně času. Cítím, že webové stránky ustoupily celkově trochu do pozadí, nebyly tolik aktualizované. Nyní ale vidím, že se sem tam nějaká videa na stránkách objeví, což je super a jsem ráda, že se organizace snaží poskytovat více informací prostřednictvím svých webových stránek.

Otázky zaměřené na webovou stránku Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano znám, ale oproti webové stránce ČUN tuto znám opravdu málo.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Jak jsem už řekla, znám ji méně než předchozí organizaci. Jak často SNN navštěvuji? To nebude mockrát, zřejmě jednou za půl roku.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Řekla bych, že asi ne. Nenavštěvuji ji tak často jako ostatní stránky, takže spíše ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Vzhledem k tomu, že tuto stránku skoro nesleduji, tak netuším, co mě jednou za půl roku napadne stránku vyhledat. Většinou se to ale týkalo nějakých akcí.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Tady asi nedokážu hodnotit, protože stránku neznám důkladně, proto nechci říct nějaké číslo jen tak. Opravdu nevím.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Odpověděla bych stejně jako u předešlé otázky, nedokážu zhodnotit.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Přehlednost? Tak to také netuším.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Myslím si, že nějaká ano.

9. Rozumíte těmto videím?

Pokud jsou v českém znakovém jazyce, s tím, že předpokládám, že v jiném jazyce zřejmě nebudou, tak bych jim rozumět měla. Jsem neslyšící, neměla bych s tím mít problém.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Určitě neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Stejně jako u několika předchozích otázek, ani u této nemohu odpovědět, protože stránku skoro neznám. Byl by rozdíl, kdybych se na webovou stránku dívala častěji a zkoumala ji detailně, tedy prošla všechny záložky a proklikala se, kam to jen půjde. Takhle, když jednou za půl roku stránku navštívím, většinou na ní nevydržím dlouho, ale zajímá mě pouze jen konkrétní informace. Kdybych měla odpovědět na otázku, zda je videí na SNN stránce dostatek, musela bych říct ne, protože při tom rychlém hledání jsem na žádné nenarazila. To ale neznamená, že tam nejsou. Jak jsem už zmínila, nemohu na tuto otázku odpovědět.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Na to si asi momentálně nevzpomenu. Asi vám s výzkumem této stránky moc nepomůžu. Mám trochu horší paměť.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Ani na tuto otázku nemám odpověď.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Zde bych odpověděla stejně jako u ČUN, tam jsem celý svůj názor shrnula. Teď bych se jen opakovala.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

ASNEP, Tichý svět, Znakovárna, ze zahraničí například stránky Gallaudetovy univerzity.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Ano, už jsem o takovém zákoně slyšela.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Nemůžu říct, že bych si na některých webech příslušných institucí všimla videopřekladů, takže asi musím odpovědět, že nedodržují (hodnotím 4). Neznamená to však, že to tak je, jedná se pouze o můj subjektivní názor.

Respondent č. 5

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Jako kde nejčastěji sbírám informace? Nejvíce na Google, tedy přes internet. Vždy, když potřebuji vyhledat nějakou informaci, jdu hned na Google, který mi ji vyhledá. Poté ještě Instagram, Facebook, některé webové stránky, a to je tak asi vše.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

V tomto případě dost záleží na tom, jaké hledám informace, proto je těžké hodnotit takto obecně. Ale nejspíše bych hodnotila číslem 3. Někdy jsou webové stránky vytvořené opravdu skvěle a najdu na nich spoustu informací, ale je jich také dost, které jsou úplným opakem.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Když nad tím tak přemýšlím, původně jsem si myslela, že více informací čerpám z Facebooku, ale momentálně je to spíše Instagram. Občas se na Facebooku nevyznám tolik jako právě na Instagramu, přijdou mi tam celkové příspěvky přehlednější. Asi bych rozdělila hodnocení a u Facebooku hodnotila 2, u Instagramu 1.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Jiné zdroje, jako třeba televize? No na tu se skoro nedívám. Jediné, na co se v televizi dívám, je Netflix. Ten sleduji opravdu často. Je zde i dost naučných a zajímavých dokumentů, ze kterých také můžu čerpat informace. Netflix hodnotím 1.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, ano znám. Přístup, přístupnost, to slovo znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Řekla bych, že přístupné je to, co mi neklade žádné překážky v používání. Například já jako neslyšící v souvislosti s webovými stránkami, sociálními sítěmi nebo televizí, považuji za přístupné, když obsahují překlad do znakového jazyka, nebo alespoň titulky na Netflixu.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Znám, znám.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Celkově sleduji tuto stránku spíše na Facebooku, to na mě vyskočí video skoro každý den. Ale webovou stránku, to je o dost méně. Dokonce snad jen 2x nebo 3x do roka. Více určitě ne.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Bohužel asi musím říct, že tolik ne. V dnešní době opravdu všichni fungují spíše na sociálních sítích, a tak se všechny informace dozvím tam. Pokud se o organizaci potřebuji dozvědět něco konkrétního, tak na stránky samozřejmě zavítám, ale že by to bylo nějak cíleně nebo aktivně, to ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Většinou jsou to informace, které jsem potřebovala vědět do školy. Ještě mě napadají různé projekty, které má Unie pod palcem. Jeden projekt se mi moc líbil, ten se jmenoval... Nemůžu si přesně vzpomenout. Už vím, Mluvící ruce – u tohoto projektu mě moc zajímala historie, jak vznikl a další související informace.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Vím, že Unie přidává videa s překladem do ČZJ. Nebo nepřidává? Teď jsem se do toho zamotala. Přemýšlím nad Svazem a ukazuji Unie. Z mého pohledu to bude nejspíš 4 u obou webů.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Celková srozumitelnost webu pouze v českém jazyce je pro každého neslyšícího, dle mého názoru, trochu boj. Vzhledem k tomu, že videí na stránce není podle mě tolik, nevím, jak srozumitelnost hodnotit. Že bych rozuměla webu 100%, to určitě ne. Není to ale tak, že bych ničemu nerozuměla. Hodnotila bych nejspíše neutrálně mezi číslem 2 a 3. Teď jsem si ale vzpomněla, že stránka zveřejňuje videopřeklady z Časopisu UNIE, na to jsem zapomněla v minulé otázce odpovědět.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Nevím jistě, asi se v ní orientuji, ale že bych si řekla, že se mi stránka opravdu moc líbí a ráda ji sleduji, to asi moc ne. Dala bych 3.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, vím, jak už jsem říkala videa související s Časopisem UNIE. Ale stále si myslím, že je aktivita v přispívání videí podporována spíše na Facebooku a na webové stránce je to trochu bída.

9. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka?

Rozhodně kvůli financím. Málokdy má taková organizace dostatek peněz, aby zajistila kvalitní překlad. Myslím si, že v tom hraje roli i technika, kterou často organizace také nemá a dostatek kvalitních neslyšících překladatelů. Samozřejmě je hodně neslyšících, kteří mohou překlady dělat, ale těch opravdu kvalitních je ve skutečnosti malé množství. Ještě mě napadá celková paměť webu. Nevím, jak přesně to funguje, ale myslím si, že velké množství videí na webových stránkách může zpomalit tu stránku nebo neumožnit další obsah, který by chtěla organizace přidat.

10. Rozumíte těmto videím?

To je těžké odpovědět, když se na videa moc nedívám. Ještě mě napadají Mini rozhovory ze světa neslyšících – projekt od Unie – a těm rozumím.

11. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Neslyšící, rozhodně neslyšící.

12. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Dostatek asi ne. Na Facebooku ano, ale na webové stránce rozhodně ne.

13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Nejvíce bych ocenila různé fotografie, kterých je oproti SNN na této stránce mnohem větší množství. Lépe se pak podle toho orientuji a vím, jaká témata se pod danou fotografií/obrázkem ukrývají.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Chybí mi tu další překlady do českého znakového jazyka. Nechci se pročítat různými texty, které jsou většinou dlouhé.

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Já si myslím, že žádná změna nenastala a stránky vypadají totožně.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano, znám.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Tady je to hodně podobné webové stránce SNN, 2x nebo 3x do roka. Opět sleduji spíše videa zveřejněná na Facebooku, než abych se cíleně dívala na webové stránky. Asi je to dané i tím, že jsem na sociálních sítích často, a proto si nemusím dohledávat informace jinde na webových stránkách, protože mi stačí Facebook nebo Instagram.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

U této otázky bych odpověděla stejně jako u ČUN. Mnohem důležitějším zdrojem jsou pro mě sociální sítě.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Matně přemýšlím, co má Svaz na svých stránkách. Asi si teď přesně nevzpomenu, které informace vyhledávám. Zřejmě to budou nějaké akce nebo něco podobného, ale spíše čerpám z Facebooku.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Myslím si, že SNN přidává videa v rámci projektu Jsem jedno ucho. U tohoto projektu si pamatuji, že některé překlady jsou dostupné a některé ne. Ale nemyslím si, že by na tom s přístupností byla lépe nebo hůře oproti ČUN. Hodnotím tedy číslem 4 oba weby.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

To je úplně stejné, jak jsem odpovídala pro ČUN. I tady bych hodnotila mezi 2 a 3.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Struktura stránky a celkový přehled mi na této stránce přijde trochu nudný. Nedá se říct, že by mě celkový vzhled a uspořádání informací nějak motivovalo hledat různé informace. Ani bych si u tohoto webu neřekla, že je dobře sestavený, je tam na můj vkus až moc textu. Zároveň je zde hodně podkategorií v levé liště, kde je také dost textu. Ani vizuálně se mi celková stránka moc nelíbí, proto hodnotím 4.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, vím, že občas přidává videopřeklady k projektu Jsem jedno Ucho.

9. Rozumíte těmto videím?

Tady také nekoukám, takže asi nemůžu odpovědět.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Doufám, že jen neslyšící překladatelé. Ale myslím si, že ano, že jsem neviděla například slyšícího překladatele, který by byl na videu.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Ani tady si myslím, že by se to rozhodně nedalo označit jako dostatek informací.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Na stránce Svazu se mi nejvíce líbí mapa, která přesně ukazuje, kde jsou jaké pobočky organizace. Díky tomu se opravdu dobře orientuji a přijde mi dost užitečná, to se mi moc líbí.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Tady bych odpověděla podobně jako u ČUN. Víím, že stránce Svazu je hodně textu, který je dle mého názoru zbytečný. Dalo by se to podle mě shrnout do pár řádků. Stejně tak mi zde chybí videopřeklady do českého znakového jazyka. Kdyby tam byly, myslím si, že by byla stránka pro neslyšící uživatele mnohem přívětivější.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Ani tady dle mého názoru žádná změna nenastala. Je pravda, že Svaz přidal Slovník, ale to je ze změn asi vše. Ostatní změny si nevybavuji.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Tiché zprávy, Tichý svět, Zprávy v českém znakovém jazyce v ČT a další organizace, které sleduji spíše na Facebooku.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Opravdu? To jsem vůbec netušila a nikdo mi to ani neřekl. Aspoň jsem se dozvěděla něco nového.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Tady vím odpověď přesně, ne, ne a stokrát ne. Určitě hodnotím 5. Kdyby to instituce dodržovaly, možná bych o takovém zákoně věděla.

Respondent č. 6

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Nejvíce jsou to pro mě webové stránky České unie neslyšících, protože zde pracuji. Dále jsou to další stránky, celkově internet, Facebook a televize.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Já si myslím, že webové stránky předávají hodnotný obsah, ve kterém si můžu vyhledat různé informace. Co se týče organizací pro neslyšící, tak ty jsou pro mě důležité, protože z nich čerpám hodně informací. Ale celkově je pro mě internet na prvním místě. Hodnotila bych rozhodně 1.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Často se dívám především na Facebook na různé události, novinky a tak podobně. Je pravda, že na Facebooku jsem každý den, ale není pro mě tak důležitý jako právě internet, zde bych hodnotila mezi 2 nebo 3.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Jedná se o televizi a zprávy, které různé TV vysílá. Je pro mě velmi důležité, aby měly zprávy titulky, nebo obsahovaly překlad do ČZJ. Ale jak bych hodnotila důležitost? Asi by to bylo více než Facebook, ale méně než webové stránky a internet. Vychází mi z toho nejspíš 2.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Přístupnost pro mě jako pro neslyšící osobu znamená, že vím, co přesně dělat. Například na internetu je pro mě důležité, abych se vyznala v informacích, aby pro mě byly pochopitelné. Poté také záleží na tom, zda tam jsou videa s překladem do ČZJ nebo titulky, které mi obsah zpřístupní. Takže pokud jsou tam videa a titulky, je to pro mě přístupné.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Samozřejmě, pracuji tu. Byla by ostuda, kdybych je neznala. Hlavně je používám skoro každý den.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Na to už jsem z části odpověděla, většinou je to tak 3x do týdne.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Určitě ano. Sbíráím zde různé informace pro mou práci.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Nejvíce program a akce.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Myslím si, že naše stránky jsou přístupné. Obsahují videa do ČZJ, hodně obrázků a jednoduché informace. Oproti jiným webům mohou působit chudě, ale já si myslím, že je to akorát. Hodnotila bych 2.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Podle mě by to mohla být klidně 1.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Také bych hodnotila 1. Je možné, že někomu může dělat přehlednost problém, ale tím, že tyto stránky navštěvuji velmi často, nepřijde mi to.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, obsahuje.

9. Rozumíte těmto videím?

Samozřejmě, že rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Vždy to může být lepší, ale myslím si, že jich tam je dostatek.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Možná Vás odpověď překvapí, ale já mám opravdu ráda modrou barvu. Tím je mi tato organizace moc sympatická, protože i webové stránky jsou laděné do modra. Takovým benefitem je i to, že naše barva, barva neslyšících, je modrá. Takové souvislosti se mi moc líbí.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Asi mi tu nic nechybí, jsem s webem spokojená, dobře se v něm orientuji, vyhledám si, co potřebuji, a to je pro mě hlavní.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

To je zajímavá otázka. Všimla jsem si, že na Facebooku se repertoár videí rozrostl. U webových stránek je zde více videí v časopise. Ale vlastně to nemohu moc posoudit. V Unii jsem začala pracovat v průběhu pandemie, takže si odpovědi nejsem moc jistá.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano, ale oproti ČUN ji neznám tolik.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Odhaduji, že to bude maximálně 2x za půl roku.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Nejspíše ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Vždy mě zajímají různé akce a také informace o tlumočnících.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Nevím, ale asi podobně jako u nás. Možná trochu horší, protože si vzpomínám, že tato stránka obsahuje hodně textu, hodnotila bych proto nejspíše 3.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

To podle mě souvisí s předchozí otázkou, kde jsem odpověděla, že je tam hodně textu. Srozumitelnost bych hodnotila horší známkou, a to 4.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Přehledné stránky asi jsou, ale ČUN má rozdělení celkové stránky dle mého názoru lépe promyšlené. Asi bych hodnotila mezi 3 a 4.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Asi ano.

9. Rozumíte těmto videím?

Nepamatuji si, že bych jim nerozuměla.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Dostatek nevím, ale nějaká tam určitě jsou.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Co oceňuji? Tady asi nedokážu moc odpovědět.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Také nevím, co bych tu měla odpovědět. Ale nejspíš by to byla ta přehlednost a občas narazím na nějaké staré informace, ale už si nepamatuji, čeho se týkaly.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Myslím si, že to bude stejné jako u ČUN. Během pandemie organizace určitě přidávala více než předtím. Teď si ale nejsem jistá, jak je to momentálně. Možná je problém ve financích, nevím.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

ASNEP, Centrum pro neslyšící a nedoslýchavé pro Prahu a Středočeský kraj (CNN), Deaf Friendly, Tichý svět, Tichá linka, Tiché Zprávy, Pevnost, Znakovárna nebo Deaf Travel.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

O takovém zákoně jsem už slyšela, ale nikdy jsem ho nečetla.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

To si netroufám odpovědět. Doufám, že to dodržují, ale spíše si myslím, že je to jako se vším, tedy tak napůl.

Respondent č. 7

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Mým hlavním zdrojem je rozhodně Facebook, tam sbírám nejvíce informací. Poté to budou asi webové stránky, nebo se zeptám kamaráda. To je asi vše.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

No musím říct, že webové stránky nepoužívám tak často, jako třeba Facebook, takže tady bych hodnotila asi středem, tedy 3.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Tak tady to bude určitě 1, Facebook používám opravdu denně, takže pro mě ani jiné hodnocení není možné.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Mezi mé další zdroje patří například informace od kamaráda, televize nebo občas i kniha, ale v tomto případě je to také spíše 3. Není to pro mě podstatné tolik, jako sociální sítě.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, ano znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

No podle mě je přístupnost to, co vypadá pěkně a pohodlně, to pro mě asi znamená přístupnost.

7. Co máte na mysli pod pojmem pěkně a pohodlně?

Třeba, že se pohodlně dostanu k informacím o organizaci, nebo že jsou přístupná videa v ČZJ.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano znám, ale pravidelně je skoro nesleduji, maximálně Časopis UNIE, ale jinak moc ne. K informacím používám spíše Facebook.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Tak jednou za měsíc, kdy vychází nové číslo Časopisu, asi tak zhruba to je.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

To nevím, ale pro mě spíše ne. Tyto stránky skoro nesleduji.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Nejvíce asi různé akce nebo právě už zmíněný Časopis UNIE.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Podle mě je ČUN přístupná. Víím, že přidává různá videa, rozhovory a tak dále. Sice znám více videí právě z Facebooku, ale na webových stránkách jsem jich také pár viděla. Kdybych měla hodnotit, asi to bude 1.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Já si myslím, že textu a celkově obsahu, který stránka přidává, rozumím. Tady bych hodnotila asi mezi 1 a 2, ale spíš 1.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Rozhodně si myslím, že tato stránka, co se týče struktury, je pro mě přehlednější. Nemám problém s orientací na této stránce, proto bych hodnotila 1.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, určitě obsahuje.

9. Rozumíte těmto videím?

Ano, rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

No určitě neslyšící, nemyslím si, že by tam byl někdo jiný.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Rozhodně jich tam je více než u SNN. A myslím si, že jich tam je akorát. Ale čerpám spíše z informací na Facebooku, kde stránku pravidelně sleduji.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

V Unii se mi líbí, že se dozvím celkově hodně informací, jsou tam zároveň zajímavé rozhovory a pokaždé se naučím něco nového. Také zveřejňují velké množství akcí pro neslyšící, kterých se můžeme účastnit. To se mi asi na této stránce líbí nejvíce.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Asi zatím nemám nic, co by se mi na stránce nelíbilo. Možná časem na něco přijdu, ale takhle jsem asi spokojená.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

To je zajímavá otázka, takhle jsem se na to asi ještě nepodívala, že by měl Covid-19 nějaký dopad na webové stránky. Když o tom teď tak přemýšlím, asi si uvědomuji nějaký pokrok. Myslím si, že to není žádná velká změna, ale posun tam určitě je. Je pravda, že teď celkově pocítuju snahu organizací o více videí, jak na webových stránkách, tak na Facebooku. Není to ještě úplně ideální, ale organizace celkově přidávají o trochu více videí.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano, znám, ale ne tak dopodrobna.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Tuto stránku navštěvuji méně často než Unii, kdybych to měla časově ohraničit, asi by to bylo jednou za 3 měsíce.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Určitě více než ČUN, ale není to tak, že bych na webových stránkách byla každý den.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Tady to bude stejné asi jako u Unie, takže většinou různé akce pro neslyšící, které se chystají.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

SNN je na tom z hlediska přístupnosti pro neslyšící podle mě hůře než ČUN. Myslím si, že videa přidávají méně často, a proto bych asi hodnotila 4, ale to je pouze můj subjektivní názor.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Cítím, že tato stránka je na tom hůře než ČUN. Tady bych srozumitelnost celkového webu hodnotila asi 3.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Tady je přehlednost z mého pohledu složitější. Občas musím hledat dlouho, než se dostanu k určité informaci, a proto bych hodnotila asi číslem 3.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

No, myslím si, že tolik ne. Rozhodně nepřidávají tak často, jako například Unie. Ale nevím, jestli se mi to teď neplete s facebookovou stránkou této organizace.

9. Rozumíte těmto videím?

Pokud tam nějaká byla, tak jsem jim určitě rozuměla. Nevzpomínám si, že bych jim nerozuměla.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

U této stránky asi nedokážu posoudit, protože jejich stránky nesleduji tak často. Ale doufám, že tam vystupují neslyšící překladatelé.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Právě tím si nejsem jistá, tuto stránku moc neznám. Oproti Unii si myslím, že přidává méně videí, ale opravdu to nevím jistě, jsou to jen mé domněnky.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Tady opět bohužel nedokážu posoudit, protože stránku moc často nesleduji. Asi si momentálně nevybavím nic, co by se mi líbilo.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

To souvisí s předchozí otázkou. Tady bohužel také nedokážu odpovědět.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

I u této webové stránky si myslím, že tam posun je, sice malý, ale určitě videa přidávají častěji, než tomu bylo před pandemií.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Tichý svět, Tiché zprávy, Pevnost, Radlická škola, MTD (Mediální Tvůrčí Dílna). Na další webové stránky si asi momentálně nevzpomenu, ale je jich mnohem více.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Takový zákon existuje? To jsem vůbec nevěděla. To je pro mě novinka.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Myslím si, že to vůbec nedodržují. Nemám to sice potvrzené, jejich stránky nesleduju pravidelně, ale myslím si, že kdyby to dodržovali, jako neslyšící o tom víme. Sama se pohybuju v široké skupině Neslyšící komunity a takové věci se rychle „rozkřiknou“. Takže dle mého názoru to instituce nedodržují. Proto bych nejspíše hodnotila 5.

Respondent č. 8

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Mým největším zdrojem informací jsou známí, se kterými se bavím, dále poté televize, Facebook a někdy i internet.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Webové stránky tolik nenavštěvuji, jelikož všechny informace, které se ke mně dostanou jsou právě buď z Facebooku, z televize nebo od svých kamarádů. Webové stránky pro mě tedy nejsou tak důležité, takže bych hodnotila zřejmě 4 nebo 5. Zároveň jsem technicky zručná pouze tak v základu, jak to může jít. Odpovím na e-mail, objednám si nějaký produkt, ale že bych byla na internetu často to ne. Jsem ale ráda, že mě můj vnuk s počítačem a celkově internetem naučil.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Sociální sítě jako Facebook? Ten je pro mě dost důležitý. Často se dívám na různé informace na facebookové stránce Zábava pro neslyšící nebo tady této organizace Česká unie neslyšící. Určitě bych hodnotila 1.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Zmínila jsem televizi, na tu se dívám docela často. Nevím, jestli je to tak, že bych z ní čerpala nějaké informace, pokud se tedy nejedná o zprávy a novinky ze světa, ale už je to nějaký můj zvyk, který dodržuji. Vždy přijdu domů a pustím si televizi, aniž bych se na ni třeba celý den dívala. Hodnotila bych neutrálně, tedy 3.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, znám ho. Několikrát se už objevil takhle například v titulcích, televizi nebo i v nějakém videu jsem ho viděla.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Co znamená přístupnost? Řekla bych, že pro mě je to možnost mít nárok na tlumočnickou službu. Například u lékaře je pro mě dost důležité, aby se mnou tlumočník byl, protože právě díky němu se cítím lépe. Dokonce si i myslím, že ke mně sám lékař nebo zdravotnický personál přistupuje jinak, když je přítomný tlumočník českého znakového jazyka.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano znám. Co se týče České unie neslyšících, jsem velký fanďa této organizace. Velmi ráda ji navštěvuji naživo, protože se zde setkáváme s ostatními neslyšícími seniory a je příjemné změnit prostředí.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Jak často? Všehovšude jsem ji v životě viděla snad jednou, a to proto, že mi ji ukazoval můj vnuk, který byl zrovna v nějakém projektu.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Pro mě asi ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Vím, že na Facebooku mě zajímají různé akce, které organizace pořádá. Přece jen je to jedna z možností, jak se potkat s ostatními neslyšícími a zažít perfektní den. Co bych měla dělat doma? Doma musím uklízet a vařit. Ráda si od těchto dennodenních aktivit odpočinu u dobré společnosti v okruhu přátel.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Přístupnost se mi zdá v pořádku. Vím, že stránka obsahuje informace o tlumočnických službách, a to je pro mě snad nejdůležitější, takže 1.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Co se srozumitelnosti týče, já si myslím, že i v tom žádný problém na stránce není. Nemám problém se čtením v českém jazyce, také 1.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

To si úplně nevzpomínám. Pamatuji si, že mi vnuk ukazoval, kde zjistím podrobnosti o tlumočení, a to nebylo tak těžké dohledat. Přiznám se ale, že ostatní informace jsem nehledala. Asi hodnotím 3.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Určitě tam budou.

9. Rozumíte těmto videím?

Jistě, určitě jim rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

No, myslím si, že jsou to slyšící tlumočníci, neslyšící i nedoslýchaví. Ale z větší části to budou asi slyšící, přeci jen jich je více.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To nevím, ale asi akorát.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Líbí se mi celkově, že nějaké stránky jsou. Já na ně nechodím, chodím spíše sem do Unie do klubů, abychom se mohli s ostatními sejit a popovídat si.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Na stránce nevím, ale tady v Unii bych ocenila, kdybychom tu měli možnost více přednášek. Samozřejmě tu něco máme, třeba od doktora Josefa Brožíka, ale je to málo. Ocenila bych, kdyby tu bylo více aktivit. Scházíme se tu opravdu pravidelně a bylo by super, kdyby organizace přispěla více aktivitami, abychom se tu nenudili. Ale zase chápu, že finance mohou být problém. Ale kdyby ty přednášky byly na webových stránkách, asi bych je sledovala.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Koronavirus byl zlo, to jsme se nemohli ani potkávat a byli jsme zavřeni doma. Stránky nevím, jestli se nějak změnil, nekoukala jsem na to. Pouze s vnukem jsme řešili, že když budu potřebovat nějaké tlumočení, tak ať se obrátím na něj, že on mi to domluví, nebo zkusím ty stránky. On je totiž hrozně šikovný.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano, znám. I samotnou organizaci, ale tam vůbec nechodím.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Vůbec nenavštěvuji. Je pravda, že jsem ji možná někde viděla, ale nenavštěvuji.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Neřekla bych, že by pro mě byla důležitým zdrojem pro informace. Teď už ale počítač ovládám trochu lépe, tak se můžu podívat potom doma, pokud na to nezapomenu. Ale to už vám nijak neodpovím. Docela by mě to ale zajímalo.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Neřádám se na tuto stránku, ale zkusím se podívat na jejich nabídku tlumočnických služeb, to mě zajímá.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

To nevím, neřádám se na ni, takže nemůžu hodnotit. Někaké tlumočnické služby ale určitě mají.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Také nevím, ale většinou nemám problém s porozuměním. Víím, že někteří neslyšící, co tu jsou, by se srozumitelností problém měli, ale já ne.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Nevím, nemůžu hodnotit.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

To netuším.

9. Rozumíte těmto videím?

Nevím, ale nejspíš ano.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Řekla bych, že stejně jako u Unie.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To nevím, doufám, že ano.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Opravdu nevím.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Také netuším, stránky vůbec nenavštěvuji.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Vzhledem k tomu, že netuším, jak stránky vypadaly před ani teď, tak na to nedokážu odpovědět. Ale asi nenastala žádná změna.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Občas se podívám na Tiché Zprávy a Zprávy pro neslyšící.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Neznám, takový zákon existuje? To jsem netušila. Víím, že zákonů je hodně, ale pokud mi o něm někdo neřekne, tak o něm nic nevím.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Asi dodržují, když to je zákon, řekla bych, že tak na čísle 2.

Respondent č. 9

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Kde čerpám informace? Většinou je to od mých kamarádů, rodiny, televize nebo teď poslední dobou hodně z Facebooku.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Webové stránky? Jako na internetu? Řekla bych, že zase tak podstatné pro mě nejsou. Nějaké informace si tam vyhledám, ale moc jich není. Dala bych asi 3.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací (Facebook, Instagram)? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Facebook teď využívám dost často, protože je pro mě dobře dostupný z mobilu. Ráda sleduji různá videa od neslyšících. V době Covid-19 to byla jedna z mých nejdůležitějších komunikací. Ještě tedy přes WhatsApp, ale více jsme si s rodinou a přáteli telefonovali přes Messenger. Má tu výhodu, že můžete volat i přes video, to je pro nás neslyšící velmi důležité. Řekla bych, že to bude 1.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Tady už jsem zmínila, že je pro mě televize důležitá. Dívám se v ní na zprávy ze světa, vždy mě zajímá, co je jak u nás, tak ve světě nového. Nejvíce se ale dívám na dokumenty nebo různé pořady. Z něčeho se informace čerpat dají, ostatní pořady jsou spíše odpočinkové. Hodnotila bych nejspíše 2 nebo 3, nemohu se rozhodnout.

5. Znáte pojem přístupnost?

Asi ano, něco mi to říká.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

No, teď si nejsem zcela jistá, ale nejspíš to, že pro nás má být vše přeložené do ČZJ nebo abychom my neslyšící měli například otitulkované filmy. To mi opravdu vadí, když se dívám na film, který nemá žádné titulky. Z toho filmu celkově potom nic nemám, a to je opravdu škoda.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano, znám.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Většinou je to tak jednou za 3 měsíce. Ale sem do Unie chodím jednou za 14 dní.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

ČUN je pro mě určitě důležitým zdrojem, vždy se tu dozvím něco důležitého. Takže stránky mi také musí dát vždy jen ty nejdůležitější informace, které se potřebuji dozvědět.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Nejvíce je to program na různé přednášky, výstavy nebo různé akce, které mě velmi zajímají. Jsem docela aktivní, nemám ráda nudu, a tak se snažím vyhledávat co nejvíce aktivit, které se nabízí.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Přístupnost na webových stránkách? Tam je to 100% v pořádku, dala bych 1.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Určitě také 1.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Přehlednost. Jako jak se v ní vyznám? Dobře se v ní vyznám, neměla jsem s tím zatím problém, také 1.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, hned několik.

9. Rozumíte těmto videím?

Samozřejmě, jsem Neslyšící, rozumím českému znakovému jazyku. Občas mám problém s některými mladými tlumočníky, ale většinou si porozumíme naprosto v pořádku. Já se trochu přizpůsobím, oni také a je to v pořádku. Videím ale rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Řekla bych, že to jsou spíše neslyšící, ale viděla jsem i slyšícího. Jestli to bylo však na této stránce, to nedokážu odpovědět. Jen jsem je viděla. Často vidám slyšící tlumočníky ČZJ na videích, je jich hodně. Ale na Facebooku vždy vidím spíše neslyšící, kteří videa natáčejí. Jsem ráda, že mám vždy možnost se skrze videa něco dozvědět.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Asi ano, ale tím, že videa sleduji spíše na Facebooku, může mi to splývat, ale podle mě jich je tam hodně.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Líbí se mi, že se na této stránce vyznám. Nemám problém vyhledat si tam nějaké informace, a to se mi líbí nejvíce. Myslím si, že se organizace snaží zlepšovat své služby. Taky tady, v klubu Neslyšících, kam pravidelně docházím, se mi líbí, že máme dobrou společnost a máme místo, kde se můžeme scházet.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Chybí mi tam nějaká vzdělávací videa, přednášky. Myslím si, že by bylo zajímavé, kdyby tam existovalo něco naučného. Na stránky bych pak chodila pořád.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Myslím si, že se nic moc nezměnilo.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano, znám, ale nelíbí se mi.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Nenavštěvuji je, viděla jsem je asi jen jednou. Ani organizaci nenavštěvuji, mám raději Unii.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Spíše ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Nevyhledávám na ní asi žádné informace.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Netuším, ale pro mě nejspíš tolik přístupná nebude, protože ji nenavštěvuji. Hodnotila bych tak 1 nebo 2.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Srozumitelnost bude asi v pořádku. Ráda bych odpověděla nějak konkrétně, ale neznám ani nikoho, kdo by mi řekl, že tuto stránku pravidelně navštěvuje. A to se bavím s několika neslyšícími seniory. Máme tu skvělou partu, bavíme se dost často. Myslím si, že kdyby byla stránka dobrá, dozvěděla bych se to. I když je pravda, že tu není moc neslyšících seniorů, kteří by používali internet, tak polovina tady asi. Proto bych asi hodnotila 3 nebo 4.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

To opravdu nevím. Nechci hodnotit jen tak, ale dala bych tak 4.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Nevím.

9. Rozumíte těmto videím?

Asi rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Neslyšící nebo nedoslýchaví, podle mého názoru.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To nevím.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Nemám zdání.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Také neumím odpovědět.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Tady mám stejnou odpověď jako u Unie, i když u SNN nemůžu hodnotit s jistotou. Řekla bych ale, že se nic nezměnilo.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Žádné další webové stránky nesleduji. Sleduji hlavně televizi.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Ano znám, snad je to ten, co si myslím.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Podle mě nedodržují. Věděla bych, kdyby to dodržovaly. Hodnotím 5.

Respondent č. 10

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Informace čerpám všude možně. Nejčastěji na sociálních sítích, poté na webových stránkách, kde si přečtu vše důležité, poté v různých filmech, dokumentech nebo v knihách.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Řekl bych, že to bude spíše 3. Je to takové půl na půl, a to hlavně z toho důvodu, že všechny webové stránky nejsou stavěny na to, aby mi předaly veškerý obsah dopodrobna. Zároveň je na internetu opravdu moc zdrojů v podobě webových stránek, které ani nemusí být kvalitní, a tudíž nejsou kvalitním zdrojem. Ale také jich existuje mnoho, které kvalitní jsou, abych to uvedl na pravou míru. Upřímně si však myslím, že z knihy se toho dozvím více než z webových stránek. Autor knihy má většinou mnohem větší přehled, protože píše o svých zkušenostech, vědomostech atd. Na webové stránky může přispívat kde kdo, ale to záleží na různých okolnostech. Knize bych dal rozhodně 1.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Tady je to takové, dá se říct nic moc, protože si myslím, že sociální sítě předávají spíše jednoduché informace. Právě většinou obsahují odkazy, se kterými se dostanu na konkrétní webové stránky a kde se můžu dozvědět více informací. I proto bych hodnotil podobně jako u webových stránek, tedy 3.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Jiné zdroje jako například televize? Tak na tu upřímně moc nekoukám. Většinu času jsem spíše na telefonu nebo notebooku, takže televize určitě není mým důležitým zdrojem. Občas si přečtu nějakou knihu nebo noviny, ale to není tak časté. Hodnotím to tedy spíše 4 nebo 5.

5. Znáte pojem přístupnost?

Slovo přístupnost? Myslím si, že ho znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Pro mě jako pro neslyšícího je opravdu důležité, když mám přístup k informacím. Ať už je to formou znakového jazyka, titulků nebo tlumočnicka, na tom mi ve výsledku až tak nesejde. Důležité je, abych takový přístup měl a nebyl odštěpen od světa.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano znám, ale jen tak okrajově.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Záleží většinou na tom, co si chci vyhledat, ale jinak si myslím, že to bude jednou nebo dvakrát za půl roku. Opravdu je navštěvuji málo.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Řekl bych, že ne. Videá na sociálních sítích sleduji celkem pravidelně, protože Facebook této organizace odebírám, webové stránky ale tolik ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Na webových stránkách? To budou maximálně různé akce, které se zrovna chystají. Většinou se ale vše dozvím bez námahy na sociálních sítích a nemusím web zbytečně vyhledávat a informace tam dohledávat.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Přístupnost, to je zajímavá otázka. Já si myslím, že ČUN přidává hodně informací pro neslyšící, nevím ale, jestli se mi to teď neplete s Facebookem. Předpokládám však, že to, co je na Facebooku, je i na webových stránkách, proto bych hodnotil 2.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Se srozumitelností většinou problém nemám. Samozřejmě se najde nějaké slovo, kterému nemusím úplně rozumět, ale s celkovým obsahem mi nedělá problém text pochopit. Asi bych také hodnotil 2.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Asi bych hodnotil kladně, nevzpomínám si, že by mi tento web kladl překážky v přehlednosti. Nejspíš 1.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

To si teď přesně nevzpomínám, už je to dlouho, kdy jsem web viděl naposledy, ale asi tam nějaká videa byla.

9. Rozumíte těmto videím?

Určitě ano, jsem neslyšící, takže mi projev jiného neslyšícího nedělá žádný problém.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Jedině neslyšící, jiní snad ani nemohou, nebo mohou? Asi mohou, ale nebyl by to reprezentativní vzorek. Kdyby se na videu objevil slyšící překladatel, asi bych nebyl moc rád. Myslím si, že by to ani komunita Neslyšících nepřijala a organizace by si to sama nedovolila.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Na to bohužel nedokážu odpovědět, opravdu je to dlouho, co jsem web viděl. Myslím si ale, že bych jich mohlo být přece jen více.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Asi celkový vzhled stránky. Líbí se mi modrá barva, která je taková uklidňující. Nic mi tam nebije do očí.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Nechybí mi asi nic, maximálně ta videa, kterých by mohlo být více, ale po pravdě netuším, kolik jich tam teď momentálně je.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

To je velmi zajímavá otázka. Asi to nedokážu takto porovnat, protože se více pohybuji na sociálních sítích. Myslím si, že se ale trochu stalo zvykem právě díky Covid-19 videa více propagovat. Tuto snahu vídám však jen na sociálních sítích, nejvíce tedy na Facebooku.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Znám webové stránky, ale skoro je nesleduji. Celkově jsem je viděl párkrát.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

No spíše bych odpověděl, kolikrát jsem webovou stránku viděl dohromady. To bylo všehovšudy nejvíce asi 5x za celý život. Jednou dokonce proto, že jsme to měli za domácí úkol ve škole.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Nejspíše ne, je ale dost možné, že mi tímto něco uniká a tento web odteď budu navštěvovat mnohem častěji. I to se může stát. Zatím bych ale odpověděl, že pro mě nemá příliš velký význam.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Pamatuji si, když jsme měli za úkol ve škole se na tuto stránku podívat, vyhledával jsem celkově, co na té webové stránce můžu všechno najít. Od tlumočnických služeb až po různé projekty. Že bych ale nyní vyhledával nějaké konkrétní informace, to ne.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Upřímně si teď tolik nevzpomínám, jak webová stránka vypadá. Co si ale pamatuji, bylo tam hodně textu, který mě moc ne bavil. Za přístupnou bych ji asi moc ne označil. Hodnotím ale neutrálně (3), protože si nechci vymýšlet. Ačkoliv jsem ještě mladý, koukám, že moje paměť trochu strádá. No nevádí, jaká je další otázka?

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Nejspíše také 3.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Ani u tohoto asi nedokážu zhodnotit, dal bych také 3.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Některá asi ano, ale moc jich podle mě nebude. Na sociálních sítích si myslím, že organizace funguje celkově mnohem lépe.

9. Rozumíte těmto videím?

Pokud mám hodnotit videa, která jsou na sociálních sítích, tak ano, rozumím. Na webových stránkách bohužel nevím, ale asi budou stejná.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?
Přijde mi, že odpovídám stále nevím, nevím, ale tady bohužel také nevím. Spíše ne.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?
Co nejvíce oceňuji? Asi detailní přísun informací.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?
Co mi chybí? No neřekl bych úplně chybí, ale moc se mi nelíbí barva stránky. Je taková hodně křiklavá, ale to může být pouze můj názor. Nemám moc rád oranžovou barvu, možná to bude jen tím.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

V tomto případě bych odpověděl podobně jako u ČUN. Myslím si, že je tam nějaký posun, ale spatřuji to hlavně na sociálních sítích. Na webových stránkách nedokážu posoudit, zda se odehrála nějaká velká změna.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Kromě Svazu a Unie znám ještě Tichý svět, Tiché zprávy, nějaké zahraniční webové stránky a, to je asi vše. Celkově moc webové stránky nesleduji, orientuji se spíše na sociálních sítích.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

To vůbec nevím. Pamatuji si akorát, že jsme se ve škole učili o zákoně, kde byl uznaný znakový jazyk. Nevím, jaký je přesný název toho zákona, ale vzpomínám si, že jsem o něm slyšel. To asi nebude on, že? Tak v tom případě ho neznám. Co ale vím, je to, že neslyšící mají rozhodně právo na informace a tohle právo by nám nemělo být odpíráno.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Podle mě nedodržují a je to opravdu škoda, protože jak už jsem řekl, neslyšící mají právo na informace. Kdyby to státní instituce dodržovaly, bylo by to mnohem lepší. Měly bychom větší přehled a celkově by se situace ohledně přístupu k informacím pro neslyšící zlepšila. Hodnotím tedy číslem 5.

Respondent č. 11

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Pouze obecné informace? Důležité je, co přesně hledám. Když hledám různé události, tak většinou zabrousím na Facebook a vyberu si, co mě zajímá. Například dnes bude nějaká akce na Smíchově (na Andělu) v Manifestu. A tak podobně hledám informace. Mým dalším zdrojem je internet celkově. Tedy Facebook a internet jsou mé hlavní zdroje.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Internet je až tím druhým zdrojem, ale bez něj bych byl úplně bezradný. Co se týče webových stránek obecně, hodně záleží na tom, co potřebuji vyhledat. Pokud to souvisí například se školou, většinou se dozvím tak polovinu. Nevím, možná neumím hledat a trvá mi to dlouho, ale vždy, než se doberu ke kvalitním informacím, uběhne mnoho času. Proto bych asi hodnotil 3.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Facebook už jsem zmínil, že je pro mě na prvním místě z hlediska získávání informací. Líbí se mi, jak je většinou provázaný s různými webovými stránkami. Nebo například, jak jsem mluvil o Manifestu, tak tam je přidána mapa, abych věděl, kde se přímo akce nachází. Takže Facebook je pro mě opravdu důležitý. Hodnotím určitě 1. Málem bych zapomněl ještě na Instagram, ale tam se nové informace nedozvídám tak často jako na Facebooku. U Instagramu bych tedy hodnotil spíše 4.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Jiné zdroje asi nemám. Víím, že se občas jiní neslyšící dívají na televizi, ale tu ani nemám. Přijde mi to zbytečné, vše si vyhledám na internetu, když potřebuji. A pokud se chci podívat na nějaký film, většinou využiji Netflix, na který se dívám z notebooku. Takže maximálně Netflix, ale ten mi slouží spíše k odreagování, nemůžu říct, že bych na něm vyhledával informace. Abych tedy odpověděl na otázku, zde hodnotím 4 nebo 5.

5. Znáte pojem přístupnost?

Ano, tento pojem znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Asi bych to popsal tak, jakože jsem spokojený s celkovou situací a neklade mi to žádné překážky. Například v souvislosti s tělesně postiženými by měly mít tyto osoby bezbariérový přístup do budov, u nevidomých jsou to různé hlasové nahrávky a pro nás většinou překlady do českého znakového jazyka.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Řekl bych, že je to tak 2x nebo maximálně 3x do roka. Organizace hodně přidává různé akce, které jsou určeny pro neslyšící, kteří se rádi setkávají a spolu něco tvoří atp. Já se

nesetkávám s ostatními neslyšícími tak často. Samozřejmě s přáteli, které mám okolo sebe, tak ano, ale jinak se nepotřebuji do nějaké takové skupiny přidávat. Možná až budu starší, uvidím v tom nějaký smysl. Momentálně toho mám ale na práci dost a na takové setkávání většinou nemám moc čas.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Webová stránka ne, ale Facebook a Instagram ano. Na videa této organizace se dívám pravidelně a je tam dost zajímavých informací. Ale že bych přímo navštěvoval web, to ne. Patřím do mladé generace a ta si myslím, že sociální sítě využívá opravdu často. Také se mi líbí, že na Facebooku mi automaticky naskakují videa všech organizací, které sledují, takže se nemusím nic aktivně vyhledávat a mám přehled o tom, co se ve světě děje. Mám tam i různá vtipná videa, ale prokládám to těmi vzdělávacími.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Většinou různé zajímavosti. Pamatuji si, že jsem na této stránce jednou upozoroval informace o dálniční známce. Také různé informace mě na stránkách baví. Takže kromě akcí je to ještě tento typ informací. Většinou jsou to ale témata, která potřebuji vědět. Docela mi s tímto pomáhá tlačítko „vyhledat“, kdy si zadám určitou věc, kterou potřebuji vyhledat, a stránka mi to sama nabídne.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Já si myslím, že stránka je přístupná. Obsahuje videa s překladem do ČZJ, takže mi nedělá problém danému tématu porozumět, líbí se mi grafika, různé plakáty, akce atd. Ale nedívám se tam tak často, abych zhodnotil celkovou přístupnost. Hodnotil bych asi 2 nebo 3. Kdybych to měl porovnat s jinými weby na internetu, tam je to horší. Málokdy objevím webovou stránku, která má videa s překladem nebo alespoň titulky v češtině. Kdybych byl slyšící, nespíš bych neměl problém s žádnou webovou stránkou, rozuměl bych celému obsahu, věděl bych, kde hledat různé informace a mohl se dívat na videa v mluveném jazyce. Takhle bohužel tu možnost nemám a je mi to trochu líto, protože si myslím, že bychom měli všichni dostat stejné informace. Dokonce si myslím a také mi to někdo říkal, že nevidomí mají mnohem více různé weby přizpůsobené. Já chci také takovou přístupnost, proč tomu tak není? Přitom by stačilo, kdyby se videa alespoň automaticky titulkovala. Víím, že tvoření titulků je zdlouhavé, sám s tím mám ze školy zkušenosti, ale v dnešní moderní době už existují programy, které to zvládnou automaticky. No, to by bylo na dlouhou diskuzi.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Neřekl bych, že mám problém se srozumitelností. Podle mě si organizace pro neslyšící, i pro nevidomé, uvědomují více důležitost jejich stránek pro skupiny, které jejich stránky navštěvují. Proto se snaží přidávat informace, které jsou důležité a jasné. Takže bych hodnotil 1.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Určitě 1, na tomto webu se dobře orientuji, přijde mi opravdu přehledný a líbí se mi celkový obsah na webu. Jsou tam jednoduché informace, ke kterým se snadno dostanu.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, ano, vídám tam videa. Je tedy pravda, že jsem stránku dlouho neviděl, asi bych se na ni měl co nejdříve zase podívat, abych doplnil mezery, ale ano, určitě obsahuje.

9. Rozumíte těmto videím?

Ano, nemám s porozuměním videí problém.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Vím, že tady to jsou rozhodně neslyšící. Teď si přesně nepamatuji jména překladatelů, ale rozhodně jsou to neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Za dostatek to asi označit nemohu, ale videa tam vídám. Vím, že na Facebooku je to jednou týdně. Na webu jsem si nějaké pravidelnosti nevšiml, ale videa tam určitě nějaká jsou.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Hmm, to nevím. Asi plakáty s různými akcemi.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Ocenil bych, kdyby bylo na stránce více videí s překladem do ČZJ.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Já si myslím, že je situace celkově teď lepší.

Otázky zaměřené na webovou stránku Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Ano, znám ji moc dobře.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Web Svazu navštěvuji poměrně často, protože zde pracuji. Většinou je to tak 2x nebo 3x do týdne. Záleží na tom, co si potřebuji vyhledat.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Ano, pro mě rozhodně ano, protože v této organizaci pracuji. Mnohdy si potřebuji nějaké informace ověřit, a tak mi nezbude nic jiného než stránku otevřít.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Na webové stránce Svazu jsou většinou informace spojené s ASNEPEM. Cítím, že ASNEP přidává hodně videí, především na Facebook a Instagram. Objevují se tam různá videa o zákonech, akcích, změnách, poradách. Ale cítím, že webová stránka Svazu je už hodně stará, což mně osobně přijde škoda, protože nabízí zajímavé informace.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Asi bych hodnotil podobně jako u ČUN. Tam jsem vlastně všechno shrnul, takže něco mezi 2 a 3.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Podobně jako u ČUN, myslím si, že se organizace maximálně snaží, aby byly jejich stránky přístupné a srozumitelné. Ale bohužel Svaz obsahuje hodně textu, který nejsem schopný konzumovat v takové míře. Trochu se v těch informacích ztrácím, je to na mě opravdu dlouhé. Věřím, že nedoslýchaví lidé s dlouhým textem problém nemají, ale já jako neslyšící ten problém mám. Kdyby obsahoval text i video, klidně jen odkaz na YouTube, kde by všechny informace byly alespoň zjednodušeně vysvětleny, určitě bych to uvítal. Takhle mi tam videa hodně chybí a nepůsobí to na mě jako webová stránka pro neslyšící. Hodnotím tedy 3 nebo 4.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Tady bohužel musím hodnotit opačně oproti ČUN. Unie má své stránky opravdu přehledné, ale Svaz? Tady mi nějaká struktura webu opravdu chybí. Jak už jsem zmínil, je zde hrozně moc textu, takže se v informacích často ztrácím a bohužel pak ztrácím motivaci zkoumat web více, než musím. Tady bych hodnotil mezi 3 a 4. Cítím, že by web potřeboval zaktualizovat, opravdu je moc starý a celková struktura webu je zmatečná.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Myslím si, že je to tak napůl. Některé překlady tam jsou, některé ne. Kdybych měl hodnotit ASNEP, který se Svazem souvisí, ten rozhodně videa obsahuje a hodnotil bych ho na sto procent 1. Samotná webová stránka Svazu to tak ale nemá. ASNEP navíc zveřejnil novou aktualizaci webu a ta stránka se mi moc líbí, škoda, že se otázky netýkají přímo ASNEPU.

9. Když už jste zabrousil do webové stránky ASNEPU, kdybyste měl porovnat celkovou přístupnost ČUN, SNN a ASNEPU, jaké by bylo vaše hodnocení?

Pro mě teď na prvním místě jednoznačně ASNEP. Líbí se mi, že přidává informace o událostech nebo o zákonech, ve kterých je obsaženo, na co všechno mají neslyšící právo. To opravdu oceňuji, sám bych třeba o všem nevěděl. Jsem rád, že mi to někdo vysvětlí a rozumím tomu. Kdybych měl pročítat zákon sám, pravděpodobně bych mu nerozuměl. To například o ČUN nebo SNN říct úplně nemůžu. Ale není to tak, že by byly nějaké weby špatné, to rozhodně říct nechci, jen je pro mě ASNEP v tuto chvíli asi nejlepší ve smyslu předávání důležitých informací.

10. Rozumíte videím zveřejněným na webové stránce Svazu?

Ano, rozumím bez problému.

11. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Na webové stránce Svazu? To nevím, teď jsem zaskočen otázkou. Myslím si, že neslyšící.

12. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Z mého pohledu určitě ne.

13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Asi obsah informací, ale jinak mě více nenapadá.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Na to už jsem v podstatě odpověděl. Chybí mi tu aktualizace, bylo by skvělé, kdyby byl web nový a přístupnější, tedy aby obsahoval více videí s překladem do ČZJ a titulky. Kdyby byla kombinace toho všeho, bylo by to úplně perfektní.

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Myslím si, že je tam nějaký posun, takže bych řekl, že nyní vypadá stránka lépe než před Covid-19, ve smyslu přidávání videí v ČZJ.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Tiché zprávy – na ty se dívám rád a často, ASNEP, Deaf Friendly, CNN, Znakovárna, více mě jich momentálně asi nenapadá.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Takový zákon asi neznám. Víím, že existuje zákon pro titulky. Když mají zprávy titulky, tak se na ně dívám rád. Občas na tento systém různé televize doslova kašlou, což mě velmi mrzí. Ale tento zákon konkrétně neznám. Celkově si myslím, že je potřeba aby se změnil celý systém pohledu na neslyšící osoby. Chtělo by to mnohem více překladů, titulků a dalších zpřístupnění. Musíme dál bojovat pro to, aby to bylo normální a nemuseli jsme se stále připomínat. Je to stále dokola, ale snad se toho někdy dočkáme.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Teď si možná uvědomuji, není to například Ministerstvo vnitra? Víím, že spolupracuje s Deaf Friendly, tak možná s tím ten zákon asi souvisí. Pamatuji si, když bylo období voleb, Ministerstvo přidávalo dost videí na toto téma. Myslím si, že teď je to dodržování mnohem lepší, než tomu bylo předtím, asi bych hodnotil 2. Doufám, že do budoucna to bude jen a jen lepší a spolupráce s Deaf Friendly napomůže k vyššímu počtu přidávání videí i na tyto stránky. Těším se na to, až budu mít větší přehled. Zrovna politika mě docela zajímá.

Respondent č. 12

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Nejvíce asi hledám informace na internetu, na Google, na různých webových stránkách, celkově v televizi, ve zprávách, ČT24, většinou ale podle toho, co mě zrovna zajímá, například ze sportovní oblasti atd. Dále také na Facebooku nebo Instagramu. Ale těch zdrojů je opravdu hodně a liší se podle toho, co se chci zrovna dozvědět.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Webové stránky celkově bych hodnotil asi 2. Občas se totiž na webových stránkách, které rád sleduji, neobjevují videa s titulky. To mě opravdu mrzí. Kolikrát je přítomné video, na které bych se rád podíval, ale chybí titulky, a tak nemůžu. Nebo se rád dívám na televizi, kdy mě zajímají různé novinky například na ČT24 s různými odborníky nebo dokumenty, ale ty většinou také neobsahují titulky a je to velká škoda. O překladu do ČZJ ani nemluví.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací?

Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

To je těžká otázka. Co se týče sociálních sítí, tam je to rozhodně Facebook. Víím, že tam sleduji různé akce a novinky. U něj bych hodnotil číslem 1, Instagram opravdu málo, tam by to byla nejspíše 2 nebo 3. Ostatní sociální sítě jako Twitter a další, ty nepoužívám vůbec.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Například ta televize, kterou jsem už zmínil, ta je pro mě hodně důležitá a zajímavá, škoda jen, že neobsahuje ty titulky. Asi bych hodnotil 2. Jiné zdroje asi nevyužívám. Občas se dozvím nějaké věci od manželky, ale to je všechno.

5. Znáte pojem přístupnost?

Samozřejmě, že znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Pro mě je přístupnost například to, co už jsem zmiňoval s televizí. Pokud nejsou dostupné titulky pro různé programy, jsou pro nás neslyšící tyto programy nepřístupné. Ale jinak to slovo poslední dobou vídám často.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Znám, ale sleduji ji málo.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

To je opravdu málo. Když se nad tím pořádně zamyslím, řekl bych, že je to maximálně jednou za měsíc.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Opravdu nevím, jestli je pro mě zrovna tato webová stránka důležitým zdrojem informací. Nikdy jsem ji nezkoumal do detailu. Když se potřebuji něco dozvědět, tak se tam

podívám, ale jinak asi ne. Nejvíce se dívám na stránky kvůli tlumočnickým službám nebo na Časopis UNIE, co je nového, co se za ten měsíc odehrálo. Ale to je vše.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Většinou jsou to různé akce, které mě zajímají. Také má Unie svůj kalendář, kde tyto akce pravidelně vypisuje, to mi přijde velmi praktické. Většinou se díky tomu jako neslyšící komunita sejdeme, pobavíme se a můžeme se vidět častěji. Takže většinou to jsou akce.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

To je docela vtipné, protože nedávno jsem na tuto stránku zabrouzдал a překvapilo mě, jak je jiná. Pamatoval jsem si ji totiž úplně jinak. Nyní tam proběhly nějaké úpravy a rozhodně to vypadá lépe, než tomu bylo dříve. Asi bych hodnotil 1 nebo 2.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Já si myslím, že celková srozumitelnost je u tohoto webu v pořádku. Takže rozumím v podstatě všemu, co na stránkách je. Pokud bych byl ale v českém jazyce slabší, což většina neslyšících je, protože čeština není náš mateřský jazyk, tak by pro mě byla srozumitelnost o dost těžší. Možná by to pro mě bylo absolutně nemožné získat nějaké informace, proto si myslím, že je to taková 3 nebo 4.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Unie má rozhodně lepší přehlednost. Stránka je jasně strukturovaná a nedělá mi problém se v ní vyznat. Dokonce jsou dole vypsané různé pobočky, kluby nebo doplňující informace, to se mi moc líbí. Má to jasnou strukturu, ale nějaké mouchy to také určitě má, takže bych dal asi 1 nebo 2.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Facebook určitě ano, ale na webové stránce asi tolik ne. Možná maximálně časopis, ale víc videopřekladů tam rozhodně nebude.

9. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka?

To je těžká otázka. Myslím si, že jako organizace pro neslyšící je důležité, aby tam videa s překladem byla. Ale proč je nepřidávají? Řekl bych, že je to kvůli starým zvykům. V dnešní době je na tom technika opravdu dobře a většinou netrvá změna webu tak dlouho, jako tomu bylo dříve. Máme mnoho technologií, které to dokážou přeprogramovat. Ale u neslyšících si myslím, že je problém v tom, že málokdo ví, jak takový web vytvořit. Asi neznám žádného neslyšícího webdesignéra, který by to dokázal, správně nastavit a překlopil web tak, aby na něm videa mohla být všude. Myslím si, že právě tohle je hlavním důvodem, proč tam videa nejsou. Také v tom budou hrát roli určitě finance, protože organizace většinou nemá takový kapitál, aby mohla platit takového odborníka. Kde by na to vůbec vzala? Většinou plat takových lidí nepokryje. To je můj názor.

10. Rozumíte těmto videím?

Ano, myslím si, že ano.

11. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Řekl bych, že hlavně neslyšící.

12. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Dostatek určitě ne. Stránka by podle mě měla obsahovat mnohem více videí.

13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Líbí se mi struktura, jak už jsem jednou zmiňoval. Když se chci něco dozvědět, nemusím hledat dlouho, abych se dostal k výsledné informaci. Dozvíím se jí hned. Také chvilková videa, která uvádí do děje. To se mi líbí, ačkoliv bych ocenil, kdyby tam těch videí bylo dost. Ale zase na druhou stranu webové stránky skoro nenavštěvuji, takže mi to asi tolik nevadí. Organizace si videa, která mi tu chybí, kompenzuje na Facebooku, takže to je za mě asi v pořádku.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Jako neslyšícímu mi tu chybí asi více videopřekladů, ale nepostrádám je zase tolik.

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Zajímavá otázka. Cítím, že po koronaviru se celkově situace zlepšila. Například televizní zprávy doplnily tlumočnicka ČZJ a webové stránky se většinou snažily předat různé informace. V období pandemie byla tato snaha opravdu velká. Ale víc to pocít'uji spíše na sociálních sítích než na konkrétních webových stránkách. Taky si myslím, že to hned po skončení pandemie všechno upadlo a vrátilo do zajetých kolejí.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Znám, ale že bych se na ni díval denně, to ne. Řekl bych, že je to stejné jako u ČUN. Ale například na Facebooku na videa této organizace koukám pravidelně.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Zde odpovím stejně jako u Unie, opět je to zhruba jednou za měsíc. Vícekrát do měsíce se na stránky nepodívám.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Podobně jako u Unie moc ne. Většinou se nepotřebuji dozvědět nic důležitého. Víím, že ale ostatní neslyšící zde hledají různé služby, ať už je to tlumočení nebo jiné služby. To já nepotřebuji, zvládám všechno sám. U doktora se nějak domluvíím, na úřadě taky a v případě, že potřebuji přetlumočit nějaký dlouhý text nebo nějakou zprávu, řeknu si své slyšící manželce. To je také důvod, proč stránky tolik nesleduji, protože mi přijde, že jejich služby nepotřebuji.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Většinou moc cíleně nevyhledávám, ale jednou mě zaujal jeden projekt „Jsem jedno ucho“ se to myslím jmenuje. Když jsem to ale pročítal, moc mě to nebavilo. Ale na Facebooku, tam je hodně videí, které mě zajímají. Zároveň mi přijde, že na Facebooku organizace mnohem lépe pracuje s informacemi, protože jsou jasné a stručné.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

No rozhodně bych hodnotil hůře, protože vím, že je na této stránce opravdu moc zdlouhavého textu. Takže bych dal bohužel asi 4.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Jak už jsem odpověděl u ČUN, já českému textu rozumím. Ačkoliv se mi nelíbí, že ho tam je tolik, zvládnou text zkonsumovat. Nevadí mi totiž číst v českém jazyce, čtu rád a často, takže srozumitelnost mi povětšinou problém nedělá. Ale jak už jsem zmínil, pro neslyšící se slabší češtinou by to byl doslova horor. Hodnotil bych mezi 3 a 4.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Tady to bude o dost horší hodnocení, protože mi stránka přijde nepřehledná. Možná ani raději nebudu hodnotit.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Nevzpomínám si, že by tam nějaké byly.

9. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka?

Tady bych se jen opakoval, podle mě je to právě kvůli financím a starým zvykům.

10. Rozumíte těmto videím?

Žádná videa jsem tam neviděl, takže nedokážu posoudit. Na Facebooku mi ale porozumění žádný problém nedělá.

11. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

To také nedokážu posoudit, protože si žádné video nevybavuji. Ale na Facebooku, tam jsou rozhodně neslyšící.

12. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Rozhodně ne, když jsem tam žádná neviděl.

13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Asi raději nebudu odpovídat na tuto otázku. Není totiž nic, co by se mi líbilo.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Je toho hodně, co mi na této stránce chybí. Chybí mi stručné informace z dlouhého textu, nejsou zde žádná videa, chybí mi tu jasná struktura, celkově se mi stránky SNN vůbec nelíbí.

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Tady si myslím, že to mělo stejný průběh jako u ČUN. Odpověděl bych úplně stejně. Ale také, abych tuto stránku moc nehanil, se může stát, že stránka obsahuje videa, o kterých jen nevím. Je dost možné, že jsem si jich pouze nevšiml. Přece jen stránku otevřu jen jednou do měsíce, což také o něčem vypovídá, a nikdy jsem ji nezkoumal dopodrobna.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

To bude nejspíš Znakovárna, Tichý svět, různé školy pro neslyšící a jejich webové stránky, ASNEP, různé zahraniční webové stránky, Zprávy ČZJ a NPI.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Asi jsem o tom už slyšel, teď si nepamatuji, kdo mi to zrovna říkal. Nemám to v nejčerstvější paměti, ale vím, že něco takového existuje. Ale co v zákoně je přesně, to si nepamatuji. Víím, že je nějaký zákon o titulcích, ale to s tím asi nesouvisí.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Myslím si, že ne. Zákony se stále mění, upravují a tak dále, ale momentálně si myslím, že to instituce nedodržují, hodnotil bych nejspíše 4.

Respondent č. 13

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

Nejvíce čerpám informace na internetu, tam hledám opravdu vše. Občas i v televizi, když je něco nového ve zprávách. Dále také na Facebooku, Instagramu, občas ještě z WhatsAppu,

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

To je těžké takto hodnotit, protože je dost různých webových stránek, které jsou v různé kvalitě. Záleží, co potřebuji najít. Většinou si vše vyhledávám přes Google a skrze něj se dostanu na konkrétní stránku, je to opravdu různorodé. Občas se podívám i na Seznam zprávy a novinky, ale to ne tak často. Webové stránky a celkově internet je pro mě tedy na prvním místě, hodnotil bych tedy 1.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Facebook bych hodnotil nejspíš 4 a Instagram asi 3. Víc k tomu asi nemám, co dodat.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

Zmínil bych asi televizi, na kterou se dívám, a to nejvíce na ČT24, to je pro mě důležitý zdroj informací. Asi bych ale hodnotil 3. Jiné zdroje ani nevyužívám.

5. Znáte pojem přístupnost?

Znám, samozřejmě, že znám.

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Přístupnost pro mě znamená otevřený přístup k informacím. Kdybych neuměl český jazyk a nerozuměl textu v tomto jazyce, potřeboval bych někoho, kdo mi text přeloží do českého znakového jazyka a já bych pochopil, o čem text pojednává. Já s češtinou naštěstí problém nemám. Myslím si, že organizace pro neslyšící, když je o nich už řeč a jsou vašim tématem zkoumání, by měly zveřejňovat videa s překlady do českého znakového jazyka. Nevidím problém v tom, když bude na stránkách zveřejněný text v češtině a k němu přiložené video s překladem. Tak by to dle mého názoru mělo být a neslyšící by to rozhodně uvítali. Ne všechny organizace však tento názor sdílí, nebo možná ano, ale nerealizují ho. Za mě je to rozhodně velká škoda a myslím si, že neslyšící osoby by měly mít přístup k informacím. Ale abych se ještě vrátil k odpovědi, pro mě nejsou ani tak důležité překlady jako právě titulky. Když nemám titulky u videa, které je založené pouze na zvuku, je to problém. Umím sice dobře odezírat, ale celé video zhlédnout jen pomocí odezírání není možné.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano, znám.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Řekl bych, že to bude tak jednou za půl roku. Vícekrát tuto webovou stránku asi nenavštívím. Nemám potřebu hledat tam nějaké informace.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Pro mě? Rozhodně ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Když už se jednou za čas na webovou stránku podívám, je to většinou nějaký program, co se chystá nového, jaké se plánují akce. Víc toho asi vědět nepotřebuji.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Už je to opravdu dlouho, co jsem stránku otevřel. Bylo to před půl rokem, takže má paměť není taková, jako kdybych se na ni podíval dnes. Ale pamatuji si, že ČUN měla v tu dobu nějaká videa s překladem do českého znakového jazyka, tam bych asi přístupnost hodnotil zřejmě kladně, dal bych tam 1.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Ve srozumitelnosti žádné překážky nevidím. Ale to je nejspíše tím, že mi nedělá problém číst text v českém jazyce. Za mě bych hodnotil také 1.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Celková stránka je podle mě přehledná dostatečně (3). Nepamatuji si, že bych v ní dohledával informace nějak dlouho. Vše mělo jasný řád.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, obsahuje.

9. Rozumíte těmto videím?

Samozřejmě.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Řekl bych, že pouze neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Dostatek asi ne, ale videa tam jsou.

12. Z jakého důvodu si myslíte, že organizace nepřidává takové množství videí s překladem do českého znakového jazyka?

To je těžká otázka. Určitě v tom budou hrát roli peníze, ty jsou důležité vždy. Ale největší problém bude podle mě ve složení překladatelského a celkového týmu. Myslím si, že součástí by měl být člověk, který video zajistí technicky, tedy natočí ho, sestříhá a tak podobně, poté by tam měl být rozhodně neslyšící jedinec, který se zaměří na překlad a další členové týmu. Celkově určitě v počtu 5 až 6 lidí. Rozhodně by na to neměl být pouze jeden člověk, to se snad ani nedá zvládnout. Aby jeden člověk vše vymyslel, přeložil, natočil, nahrál na web, možná to jde, ale bude to jistě časově náročné. Kde ale sehnat tolik lidí? Dnes je těžká doba, málokdo dělá něco dobrovolně bez toho, aniž by očekával nějakou finanční odměnu. Z toho důvodu si myslím, že organizace nemají zájem točit kvalitní videa, protože nemají tolik lidí, kteří by do toho byli zapálení. Každý má své práce dost.

13. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Asi nemám, co bych ocenil. Líbí se mi přehlednost, to je tak vše.

14. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

To nevím, teď mě asi nic nenapadá. Možná, kdybych stránku detailně prozkoumal, bylo by pro mě snazší odpovědět, ale takto opravdu nevím.

15. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Možná je pravda, že jsem zaznamenal nějaké změny, co se týče přidávání videopřekladů. Souviselo to s různými informacemi ohledně Covid-19. V období pandemie byly tyto informace hodně rozšířené a dbalo se na ně. Po skončení pandemie se to ale podle mě vrátilo do starých kolejí.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Znám tuto webovou stránku.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Stejně jako ČUN, tedy jednou za půl roku. Nenavštěvuji ji vůbec často.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Bohužel, pro mě určitě ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Zde odpovím stejně jako u Unie, jsou to většinou různé akce, které organizace chystá, ale více informací z této webové stránky nevyhledávám.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Tady si dokonce myslím, že videopřeklady na stránkách nebyly, nebo respektive neviděl jsem je tam. Ale teď si nejsem úplně jistý, protože je to opravdu dlouho. Je dost možné, že se situace změnila a videa tam jsou. Ale co si pamatuji, bylo tam dost textu bez překladu a text byl opravdu zdlouhavý. Mně nevádí číst si text v českém jazyce, ale vím, že zveřejněná témata mě nebavila. Nejspíše bych hodnotil 4.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Já většinou nemám se srozumitelností problém, za mě by to byla asi 1, ale kdybych to měl vztáhnout na ostatní neslyšící, myslím si, že s touto stránkou by mohli mít potíže. Na základě těchto informací a domněnek bych hodnotil asi mezi 3 a 4.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Musím přiznat, že na této stránce jsem se ztrácel. Víím, že obsahovala mnoho témat, projektů a různých informací hned na hlavní stránce. Myslím si, že některé informace by se daly zařadit například pod projekty, aby byla stránka přehlednější a orientace na ní byla jednodušší. Celkově mi zde chybí nějaká logika řazení informací. Dal bych asi 3.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Některá ano, ale moc si jich nepamatuji.

9. Rozumíte těmto videím?

Ano, rozumím.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Nedoslýchaví a ohluchlí překladatelé, bych řekl, co si tak vzpomínám.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To bych asi neřekl, že je jich tam dostatek. Mně to ale ve výsledku netrápí. Jak už jsem řekl, nemám problém se čtením a porozuměním textu v češtině. Nejhorší by pro mě bylo, kdyby stránka obsahovala video se zvukem a nebyly by k němu titulky, ale takové video by asi organizace, která se zaměřuje na neslyšící osoby, nezveřejnila.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Asi mě nenapadá nic. Stránka se mi moc nelíbí, je zastaralá, vypadá to, že používají i staré technologie. Mohlo by to být lepší.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Co chybí? To nevím, nejspíše ta aktualizace, což jsem vlastně odpověděl v předchozí otázce. Nevím, na mě obě stránky, jak ČUN, tak Svaz působí stroze, neosobně. Necítím tam žádný větší kontakt, který bych očekával. Kdyby tam takový kontakt byl, určitě bych se na stránky díval častěji a zajímaly by mě témata na nich zveřejněná. Pomohla by i určitá pravidelnost v přidávání videí pro udržení kontaktu s uživatelem, například, kdyby videa organizace přidávaly častěji klidně jednou týdně. Takto to ale necítím a možná proto je tolik nesleduji.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Odpověděl bych stejně jako u Unie, myslím si, že za pandemie organizace přidávala více videí, než je tomu teď.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Vím, že jsem informace většinou čerpal z webové stránky Ruce.cz, kde bylo hodně informací o historii a kultuře neslyšících. Ta stránka už nyní ale neexistuje, respektive nepřidává nové články. Ten samý scénář měla také stránka Ticho.cz, ta už byla také zrušena. Dále například Českomoravská Unie neslyšících, Deaf Friendly, a to je asi vše. Ale teď spíše čerpám informace z Facebooku nebo Instagramu, ty ke mně chodí samovolně, aniž bych je vyhledával. Poté se většinou podívám na konkrétní informaci na internetu a teprve vyhledávač mi nabídne možné webové stránky, je to takový proces.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Na to existuje zákon? To jsem nevěděl, to tleskám.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Nedodržují, rozhodně 5. Vím, že Pojišťovna OZP obsahuje překlady do ČZJ, a to díky Deaf Friendly, ale o dalších organizacích nevím. To mě docela překvapilo, že takový zákon existuje.

Respondent č. 14

Obecné otázky přístupnosti

1. Jaké jsou vaše nejčastější zdroje informací?

To nevím, jaké jsou mé zdroje. Hodně se toho dozvím tady od kamarádů, potom z televize nebo z Facebooku.

2. Jak podstatné jsou pro vás webové stránky ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Webové stránky nejsou pro mě moc důležité, řekl bych, že to bude tak 4 nebo 5.

3. Jak podstatné jsou pro vás sociální sítě ve smyslu získávání informací (Facebook, Instagram)? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně).

Facebook využívám rád, ale spíše jsou pro mě důležité informace z televize nebo od někoho známého. Vím tak, že tomu můžu věřit. Internetu celkově moc nevěřím. Ale Facebook hodnotím 3.

4. Jak podstatné jsou pro vás jiné zdroje ve smyslu získávání informací? Ohodnoťte na stupnici od 1 (nejvíce) do 5 (nejméně). Můžete zmínit, o které zdroje se jedná?

To už jsem říkal, televize a kamarádi. Takové informace jsou pro mě důležité, také bych hodnotil 1.

5. Znáte pojem přístupnost?

To neznám, co to je?

6. Co podle vás přístupnost znamená?

Přístupnost? Opravdu nevím, to je něco, co souvisí s touto organizací?

7. Zkusím vám trochu poradit. Kdybyste například viděl vozíčkáře, který se snaží vjet do budovy, která nemá rampu, mohl byste tak říct, že je budova nepřístupná. Už víte?

Aha, tak toto je přístupnost. Ano, to samozřejmě vím, co je. Nebo například nevidomí, když nemají zvukové signály u semaforu, nevědí, kdy mohou přejít přechod. A pro nás pro neslyšící je moc důležité, abychom měli možnost objednat si tlumočnicka českého znakového jazyka, nebo světelné signály jsou pro nás velmi důležité, například světelný zvonek, ten mám doma. Když na mě někdo zazvoní, hned se světlo rozbliká a já vím, že mám návštěvu. Kdybych měl klasický zvonek se zvukem, nikdo by se na mě nedozvonil a souseda by to asi trochu švalo.

Otázky zaměřené na webové stránky České unie neslyšících

1. Znáte webovou stránku organizace Česká unie neslyšících?

Ano, ale dívám se na ni jen tady v Unii, kde máme počítač. Doma svůj počítač nemám, jen mobil. Ale z toho si nic na internetu nevyhledávám.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Jednou za čas, když tu v Unii jsem a nemám co dělat, tak se podívám. Maximálně tak jednou za měsíc.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Asi ano, občas jsou tam zajímavé věci jako Časopis UNIE.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Akce, pokud o nich nedostaneme nějaké informace tady z Unie, tak se podívám tam. Nebo právě ten časopis.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Já bych hodnotil 1.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Určitě taky 1.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Stejně jako u předchozích otázek, hodnotím 1.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Ano, obsahuje.

9. Rozumíte těmto videím?

Samozřejmě, že rozumím. Kdybych jako neslyšící nerozuměl, bylo by to špatné.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

Ano, podle mě ano.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Celkově se mi stránka moc líbí. Ale tady se mi líbí ještě více, protože se můžeme s ostatními neslyšícími potkat, dát si chlebiček, pivo a popovídat si o různých tématech. Doma bychom se takto nesešli.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

Asi nemám nic, co bych vytknul. Rád sem chodím, mám to tu moc rád.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Asi je to mnohem víc videí, než bylo předtím. Ale to je jen můj názor.

Otázky zaměřené na webové stránky Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR

1. Znáte webovou stránku organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR?

Znám organizaci, ale webovou stránku ne. Možná jednou jsem slyšel od někoho, kdo sem také chodí, že ji občas sleduje, ale už si nepamatuji, kdo to byl.

2. Jak často tuto webovou stránku navštěvujete?

Na to nemůžu odpovědět, protože ji nesleduji vůbec, ani jsem ji nikdy neviděl. Možná, až budu tady opět u počítače, mohl bych se na ni podívat. Ale na to dřív zapomenu.

3. Je pro vás tato webová stránka důležitým zdrojem informací?

Asi ne.

4. Jaké informace na této webové stránce nejčastěji vyhledáváte?

Já nevím, zatím jsem tam nic nevyhledával. Možná by mě zajímaly nějaké akce nebo přednášky. Těch tady v ČUN máme totiž opravdu málo a bylo by skvělé, kdyby jich tu bylo více. Nevím, jestli k tomu Vaše práce pomůže, ale bylo by super, kdybyste to tam zaznamenala. Shodneme se tady na tom snad všichni a moc bychom to ocenili.

5. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přístupnost této webové stránky?

Nemohu odpovědět.

6. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) srozumitelnost této webové stránky?

Nehodnotím nijak.

7. Jak byste hodnotili na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) přehlednost této webové stránky?

Také nevím.

8. Obsahuje tato stránka překlad v podobě videí do českého znakového jazyka?

Asi ano.

9. Rozumíte těmto videím?

To nevím, nic jsem neviděl.

10. Jací překladatelé se na videích objevují z hlediska sluchové ztráty?

Asi slyšící nebo neslyšící.

11. Je pro vás videí v českém znakovém jazyce na této webové stránce dostatek?

To netuším, videa tam ale určitě mají, to by to pak nebyla organizace pro neslyšící.

12. Co na této webové stránce nejvíce oceňujete?

Nemohu odpovědět.

13. Co vám na této webové stránce naopak chybí?

To bohužel nevím.

14. Můžete porovnat situaci této webové stránky před epidemií Covid-19 s nynější situací?

Bohužel nevím, změna mohla nastat, ale jestli je to pravda, to netuším.

Přístupnost na jiných webových stránkách

1. Jaké další webové stránky spojené s neslyšícími sledujete?

Žádné jiné stránky kromě ČUN nesleduji.

2. Víte, že státní instituce mají povinnost zajistit přístupné webové stránky i pro neslyšící uživatele, což vyplývá ze Zákona č. 99/2019 o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací?

Vůbec neznám.

3. Nakolik na stupnici od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší) podle vás státní instituce tento zákon dodržují?

Asi ano, ale nevím to přesně, nikdy jsem se na stránky nedíval. Je to pouze můj odhad, a proto hodnotím neutrálně, tedy 3.